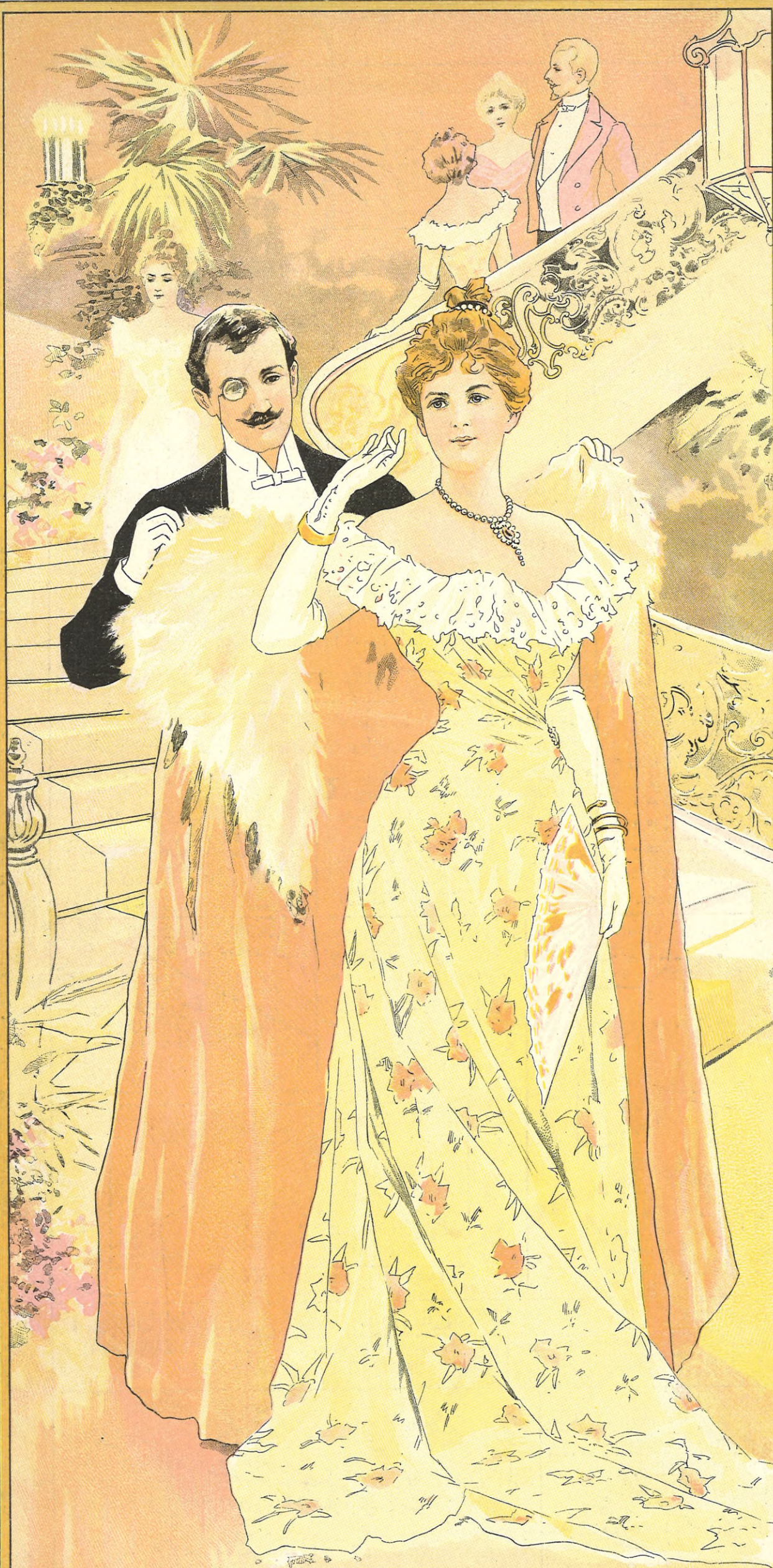

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

IDUN

JULI

NUMMER

1899

Pris 1 kr

Utgifvare
FRITHIOF HELLBERG

Jenny Nyström

Lifförsäkringar

af alla slag, äfven för barn.

Ovanliga förmåner.

Stora vinstutsikter för de lifförsäkrade.

Kvinnor kunna vid försäkring undersökas af husläkaren.

Barn under 15 år försäkras utan läkareundersökning.

Alla premier återfås vid dödsfall före 20 år; vid senare dödsfall utgår försäkringssumman.

Stockholms Dagblad

Morgn- och Aftontidning. Rikaste urval af nyttigt och underhållande läsning. Värderika artiklar och korrespondenser. Literatur-, konst- och teaterrecensioner. Handels-, sjöfarts- o. landbruksafdelningar. Snabba nyheter, två gånger dagligen. Annonsorgan för alla.

Stockholmsupplagan kostar för helt år 15 kr., kvartal 4:25, halft år 8 kr., kvartal 3 kr., månad 1:50.

Landsortsupplagan kostar för helt år 10 kr., kvartal 3 kr., halft år 6 kr., månad 1 kr.

OBS. 600 nummer årligen. (G. 88879.)

Som verksamt lösande, välsmakande medel vid hosta, heshet och katarrer rekommenderas Florents franska lakritspastiller.

Pâte Vanillee (lätt vaniljsmak och finaste bröstgummi) 40 öre

Pâte à la violette (finaste lakrits, aromatisk smak) 35 »

Pâte à l'anis } Anis är särdeles lösande 35 »

Pastilles à l'anis } och välgörande deid katarrer 30 »

Pastilles à la menthe (pepparmynt, allmänast omtyckta) 30 »

bos alla välförsedda handl. o. apotekare. Ensam agent S. J. NORMAN, Stockholm.

Endast äkta med märke: (G. 90865) Réglisse Florent.

Omtyckta af alla dokare

Alfa

Hufvudkontor: Stockholm, Vasagatan 10. (G. 88751)

ALFA,

hvilket försäkringssätt, likasom barnförsäkringen, af detta bolag införts i Sverige, medger den försäkrade *valfrihet* i hög grad — *valfrihet mellan kapital och lifränta*, att lyftas tidigt med måttliga belopp eller senare med större.

Denna sorts *lifränta* står och växer, tills hon behöfves, men utfaller då på tillsägelse.

Allmänna Lifförsäkringsbolaget.

När smakar kaffe bäst?

Jo otvifvelaktigt när det är blandadt med **Stockholms Kaffe-Aktiebolags** berömda **Intubikaffe**, som af de mest framstående professorer och läkare erkännes att som tillsats göra kaffet godt, **helsamt** och välsmakande samt betydligt drygare än om kaffe enbart användes och **skyddar mot kaffeförgiftning**. Detta **Intubikaffe** säljes i hvarje välordnad speceri- och diversehandel i paketer à 25 och à 10 öre, men bör man akta sig för alla värdelösa efterapningar, som gå under namn af patent, äkta, prima eller andra benämningar, hvarför man bör noga efterse att å hvarje paket är tryckt firmans namn,

Stockholms Kaffe-Aktiebolag,

samt dess fabriksmärke med ordet »Patent» ty **endast dessa** äro verkligt äkta och garanterade att innehålla den hälsosammaste och bästa kaffetillsättning.

Den lämpligaste och billigaste dagliga tidning för familjen är Stockholms Tidningen

som innehåller svenska original i sin klipp-följetong (2,400 boksidor pr år) samt en stor mängd svenska skisser och berättelser — Stockholms-Tidningen som kostar blott 1 öre om dagen eller 3 kr. 60 öre för helt år, är Sveriges mest spridda dagliga tidning, i det att upplagan nu utgör öfver 90,000 ex. hvarje dag. Prenumeration sker vid närmaste postanstalt. (G. 88925)

Försäkrings-Aktiebolaget

Tre Kronor
 Vasagatan 10, Stockholm,
 lämnar garanti för redbar redovisning af kassörer och förvaltare. Tjänstökande erhålla löfte om garanti att bifogas ansökan. (G. 89942)

Litografiska Aktiebolagets i Norrköping

KARTONG-FABRIK, Grundlagdt 1858

försedd med de nyaste arbetsmaskiner, rekommenderar sina tillverkningar af alla slags ASK- och KARTONGARBETEN för Parfymier, Konditorier, Apotek och Juvelerare samt för Stearinljus, Tvål, Socker- m. fl. fabriker. Fabriken drifves medelst elektrisk kraftöverföring.

Våra tillverkningar prisbelönta vid alla utställningar, i hvilka vi deltagit. Guldmedalj i Stockholm 1897.

Trägravvren utförd vid Litografiska Aktiebolaget i Norrköping, som ätven utgör beställningar å liknande arbeten. Afdelningskontor: Stockholm, Drottninggatan 21. Göteborg, Södra Hamngatan 47. Malmö.

Intressant lektyr under julen!

På Bokförlaget Svitthods förlag hafva utgifvits: **Fyra man om en bok** af Jerome K. Jerome öfversättning af E. Boheman, med ill. af Alb. Engström. **Helbeck af Bonnisdale** af Humphry Ward öfvers. af Pantus Dahlander. 2 del. Pris 5:50.

Glas-, Porslins- & Bosättningsaffär

Fönster- & Spiegelglas. Etablerad 1866. **G. Johanson** Kosta Glasmagasin. Nyttiga Julpresenter. Största urval. Billiga priser. Regeringsgatan 24 STOCKHOLM. G. 90780 Alm. Tel. 5277. Rikstel. 418.

Allm. Telefon.

Riks telefon.

Kommissionslager af Champagne, Bordeaux, Bourgogne och Rhenska viner. (G. 90614)

A.-B. Palmcrantz & Co:s

Svea-Velociped

är, enligt intyg från köpare och fackmän, den bästa och bekvämaste promenad- & turistmaskin som existerar.

OBS! Svensk tillverkning. Svensk uppfinning. Hållbar och elegant.

Föränderlig utväxling under åkning. **Guldmedalj** å Utställningen i Stockholm 1897.

Försäljningslokal: (G. 88877) Birger Jarlsgatan 1, Stockholm.

Tricopherous för Håret och Huden, en oersättlig och af alla, som försökt den, högt uppskattad ljetartikel — Ingen ättikether — Ingen humbug — Importeras af Rudolph Jeansson.

Sunlight-Tvålens Kontor Stadsgården Stockholm. (G. 90912)

Östlind & Almquist

Orgel-, Flygel- och Pianofabrik, Arvika.

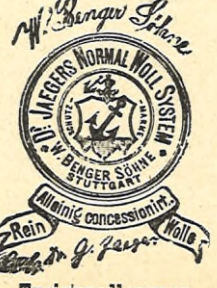
Tillverka endast 1:sta klassens instrument.

20 första pris, in- och utrikes.

Lager- och filialexpeditioner: **STOCKHOLM** } **GÖTEBORG**
 Vasagatan 50. } **Vestra Hamng. 18.**

ANTOINETTE W. NORDING, 11 Biblioteksgatan 11,

rekommenderar sin omtyckta EAU DE COLOGNE samt alla i handeln förekommande preparat för hudens, hårets och munnens vård. (G. 90315).

För damer!
 Bästa skydd mot köld och värme är: **Fenger's** enda äkta **Normal-Underkläder**
 Gösta Vidinghoff, 19 Drottninggatan 19. (G. 90906)

Sveriges främsta illustrerade tidning

är numera utan all gensägelse

— I D U N —

MEDETT NU tilländagångna året har *Idun* som bekant betydligt utvidgat ej blott sitt omfång, utan ock i all synnerhet sitt program, i det tidningen, till hvad hon förut bjudit, i sina spalter inrymt *en illustrerad dagskrönika*, som i rikhaltighet och påpasslighet hittills saknat motstykke inom den svenska vecko- och halfveckopressen. Som stöd för detta påstående kunna vi anföra, att *Idun* under årets lopp till dagskrönikan meddelat

mer än ett tusental illustrationer,

större och mindre, däribland

flere hundra porträtt

af kvinnor och män, som genom sin ställning och sina förljänster gjort sig bemärkta; samt att, ehuru vi på grund af tidningens stora upplaga och den omsorg, tryckningen af densamma kräfver, härför behöfva fem dagar från tidningens ombrytning (= ordninggörande till pressläggning) till utgifningsdagen, vi dock många gånger hunnit illustrera tilldragelser, som passerat samma vecka, inom hvilken numret utgifvits.

Af allt att döma har tillfredsställelsen med denna utvidgning af programmet varit allmän. Tidningens redan förut stora upplaga har ock under året ökats med mer än en tredjedel och visar allt fortfarande tendens till stigning. Häraf känner sig redaktionen naturligtvis ytterligare manad att sporra sina ansträngningar för att motsvara de fordringar, som ställas på densamma.

Jämte illustrationerna till dagkrönikan kommer redaktionen gifvetvis att fullfölja det gamla välkända Idunsprogrammet. Den kvinnliga förtjänsten skall allt fortfarande ägnas tillbörlig uppmärksamhet i biografisk form med åtföljande porträtt, likasom vi ock hädanefter som hittills i sakkunniga artiklar skola behandla allt, som på något sätt berör kvinnan och hennes verksamhet i och utom hemmet. Med biträde af framstående litterära krafter skola vi ock — vår mångåriga förbindelse med landets yppersta pennor skall sätta oss i stånd här till — förse tidningen med en omväxlande och rikhaltig förströelse-läsning i form af goda romaner, noveller, berättelser och poem m. m. *Iduns Romanbibliotek*, hvilket fortfarande kommer prenumeranterna till handa med ungefär sju å åtta hundra sidor pr år, öppnar den nya årgången med

en ny roman af Annie Quiding,

hvars första roman »Hvidehus», då den vid innevarande års början publicerades i *Iduns Romanbibliotek*, vann ett så allmänt bifall, liksom den nu efter sitt utgivande i bokform af kritiken stämpats som ett ovanligt lofvande debutarbete. Den nya romanen bär titeln »En droppe ur hafvet» och skall säkerligen mottagas med lika lifligt intresse som sin föregångare.

För öfrigt hafva vi för romanbiblioteket gjort flere goda förvärf, bland annat en särdeles spännande och underhållande nutidsroman af fru *Vilma Lindhé*, bärande titeln »EFTERKRAF».

»*Iduns Hjälpreda*», den praktiska rådgifvaren för hus och hem, en verklig »Fråga mig om allting», redigeras allt fortfarande af fru *Mathilda Langlet*. Och att afdelningarna »Läkareråd», »Frågor och svar» samt »Tidsfördrif» ej skola saknas, säger sig själf.

Med det utvidgade programmet har *Idun* emellertid kanske mer än förr blifvit *en verklig familjetidning*, d. v. s. en publikation, i hvilken en hvar af familjens vuxna medlemmar, man som kvinna, kan finna något, som intresserar honom eller henne. Och med det vakna intresse för alla områden af vetande och gärning, som mer och mer börjar känneteckna vår tids kvinnor, är det gifvet, att dessa skola finna det helt naturligt, att i *Idun* uppmärksamhet äfven ägnas åt manlig id och förtjänst.

I illustrationsafdelningen, hvilken som sagdt kommer att sluta sig till alla viktigare dagshändelser, vilja vi särskildt framhålla den serie ståtliga porträtt, vi nyligen begynt, nämligen af

bemärkta personer hemma hos sig och i familjekretsen.

Denna serie, som väckt mycken och för tidningen smickrande uppmärksamhet, kommer att fortsättas på det nya året, och hafva vi redan af en hel del framstående personligheter, både kvinnliga och manliga, fått vederbörligt tillstånd att intaga dem i porträttserien.

Den vanliga gratispresenten,

bestående af *Iduns* charmanta julnummer, större och rikare illustrerad än någon annan svensk jultidning, tillfaller som vanligt alla prenumeranter. Andra få betala detsamma med 1 krona. Detta nummer, en af bokmarknadens allra vackraste julpublikationer, har ock de senare åren rönt en sådan efterfrågan, att detsamma vanligen slutsålt långt före jul.

Hvad *tidningens utgifning* beträffar, hafva vi, på grund af från otaliga håll framställd önskan och efter moget öfvervägande, beslutit sammanslå veckans båda nummer till ett enda stort och gediget nummer med fredagen till utgifningsdag, så att prenumeranterna på de flesta orter i hela landet kunna få sin *Idun* till söndagen. Från många håll har nämligen den klagan försports, att med den nuvarande utgifningen onsdagsnumret, som kommit midt i veckan, ej hunnit läsas förrän på söndagen, och att lördagsnumret oftast kommit prenumeranten, åtminstone i landsorten, tillhanda först efter söndagen. En annan till nyssnämnda beslut medverkande orsak har varit svårigheten, ja omöjligheten att i hufvudstaden få en ordnad och regelbunden distribution. En tidning, som utgifves en gång i veckan, befordras nämligen äfven på utgifningsorten till prenumeranterna af k. postverkets pålitliga breffbärare. Däremot befattar postverket sig alls icke på utgifningsorten med en tidning, som kommer mera än en gång i veckan, utan är denna uteslutande hänvisad till privata bud, hvilka visat sig ytterst opålitliga. Vi tro därför, att det nya utgifningssättet skall lända alla till bättnad.

Såsom en sammanfattning af hvad ofvan sagts torde tryggt kunna framhållas, att med de ungefär *ett tusen stora foliosidor* rikhaltig och omväxlande text, med *mer än ett tusen illustrationer* till dagskrönikan, med *7 å 800 oktavsidor romanbilaga*, hvartill kommer allt det öfriga, *Idun* säkerligen är på en gång *landets främsta och jämförelsevis billigaste illustrerade tidning*, då ju en hvar af de här nämnda tre afdelningarna ensam är värd betydligt mera än det pris — *fem (5) kronor* — hela årgången betingar.

Då emellertid utseendet hos illustrationerna liksom tidningens utstyrsel för öfrigt är väsentligt beroende af papperets godhet, hafva vi beslutit att för nästa år utgifva äfven en *praktupplaga* för att kunna visa, att *Iduns* redan nu i förhållande till dess billiga pris goda utseende högst betydligt kan vinna i elegans och finhet, om ett högre prenumerationspris gör det möjligt för oss att höja papperets såväl godhet som tjocklek. Priset på denna praktupplaga blir *för helt år 7 kr. 50 öre*. De, som vid prenumeration önska erhålla denna upplaga, torde särskildt begära *Idun, praktupplagan*.

För *Iduns* Redaktion
Frithiof Hellberg.

Iduns Modetidning

Barngarderoben

utgifves äfven under år 1900 efter samma plan som hittills. Denna eleganta och innehållsrika modejournal, hvilken utgifves på 6 olika språk i en samlad upplaga af *mer än 300,000 exemplar*, utkommer som förut i *tvänne upplagor*, båda med två stora 8-sidiga nummer i månaden och hvartera innehållande *70-80 charmanta illustrationer* samt åtföljdt af *en stor dubbelsidig mönsterbilaga* af ovanligt rikhaltigt innehåll. Den dyrare upplagan, kallad *planschupplagan*, har därjämte med sitt första nummer i hvarje månad *en fin kolorerad modeplansch* med moderna hårfrisyrer på baksidan samt med sitt andra nummer i hvarje månad *en uteslutande för denna planschupplaga framställd handarbetstidning* med vackra och moderna *svenska mönster för handarbeten*, läderplastik, glödrkning m. m.

Prenumerationspriset för helår å planschupplagan är som hittills *endast 5 kronor*, å den andra upplagan (utan planscher och handarbetstidning) *endast 3 kronor*.

illustrerad månadsblad för barnkläders förfärdigande och barnens sysselsättande

är den enda tidning i sitt slag i Skandinavien. Den utgifves för öfrigt på 5 olika språk i en sammanlagd upplaga af inemot *200,000 exemplar*.

Med sitt en gång i månaden utkommande 8-sidiga eleganta nummer, innehållande inemot *ett hundratal illustrationer* och åtföljdt af en stor dubbelsidig mönsterbilaga, utgör denna tidning för hvarje moder en verklig skatt, hvars prenumerationspris blir mångdubbelt ersatt genom den nytta, hon har af densamma. Särskildt vilja vi påpeka den intressanta afdelningen för barnens sysselsättande, hvilken innehåller en hel mängd små och nyttiga handarbeten med anvisningar, huru barnen skola utföra desamma.

Prenumerationspriset för helår är *endast 3 kronor*.

KAMRATEN

ILLUSTRERAD TIDNING FÖR SVERIGES UNGDOM

har bland vårt lands uppväxande släkte genom sin fosterländska och ungdomsfriska anda förvärfvat en popularitet, som nu ställer den utan gensägelse

främst bland vårt lands ungdomstidningar.

En större och varaktigare glädje kan förvisso ej en mor eller far bereda sina söner och döttrar än genom att bland gåfvorna

i de ungas julklappskorg

låta följa ett prenumerationskvitto på Kamraten för år 1900. Kamraten, som utkommer med två sextonsidiga nummer i månaden och till jul ett extra omfångsrikt och präktigt utstyrdt julnummer, sysselsätter sig med allt, som kan bilda och roa den uppväxande ungdomen, gossar lika väl som flickor, underhåller och förströr på lediga stunder, för omkring i vetenskapens och fantasiens riken, gifver beständigt nya uppslag till sysselsättningar, idrott, lekar och slöjd. Men först och sist söker den att verka för

en varm fosterländsk kamratanda mellan Nordens ungdom.

Allt dess bemödanden i denna väg år från år krönt med allt påtagligare framgång, har Kamraten ock haft den stora glädjen att se erkänt såväl från föräldrars och målsmäns som de unga läsarnes egen sida. Ett vittnesbörd bland annat härom är den svensk-norsk-finska

ungdomskorrespondens,

som genom Kamraten ordnats mellan jämnåriga i de nordiska landen, som redan burit så lofvande frukter i riktning af en ädel skandinavism, och som för närvarande räknar ej mindre än

aderton hundra deltagare.

Ett annat utslag af den kamratanda, som likt en frisk och stärkande vind susar genom hvarje spalt af »Kamraten», är vidare det flere tusen medlemmar omfattande

»Kamratförbundet»

hvars vackra grundsatser uttryckas i följande program: »En brinnande fosterlandskärlek, en ärlig sträfvan att väl fylla hemmets och skolans plikter, en öppen håg för oskyldig glädje, bildande lek, hårdande idrott, ett vänfast kamratsinne i alla lifvets skiften».

Bland nyheter till det stundande året må slutligen framhållas en genom hela årgången fortlöpande, för Kamraten nyskrifven originalföljetong:

MÄRTA BÅGE OCH ERIK RYNING

SAMT HVAD SOM HÄNDE DEM I VÄRMLAND

EN HISTORIA FÖR KAMRATERNA AF HUGO FALK.

Bland de författare, som för närvarande skriva för de unga i vårt land, torde ingen åtnjuta en större och mera berättigad popularitet än löjtnant Hugo Falk, och endast denna äkta svenska, lifliga och underhållande ungdomsberättelse, försedd med talrika utmärkta originalillustrationer, är väl värd hela prenumerationsbeloppet.

»Kamraten», som fortfarande utgifves under redaktion af *Fritthiof Hellberg* och *Johan Nordling*, begynner den 1 januari sin åttonde årgång och kostar för helt år *endast 3 kronor*. I, alla föräldrar och ungdomsvänner, glömmen nu ej »Kamraten» i julklappskorgen!

»Det nya seklets hemlighet!»

Under denna rubrik anordnar tidningen IDUN i början af nästa år en synnerligen intressant pristäffling, i hvilken

alla Iduns prenumeranter för år 1900,

hel- och halfårs-, äga att deltaga. I denna pristäffling, som kommer att anordnas så, att hvem som helst med lätthet kan vara med och ha utsikt att förvärfva till och med det högsta priset, komma ej mindre än

Ett tusen femhundra (1,500) kronor att utdelas i pris.

Första priset utgöres af:

Fri resa till världsutställningen i Paris fram och åter jämte uppehåll

därstädes under en vecka för två personer

eller ock

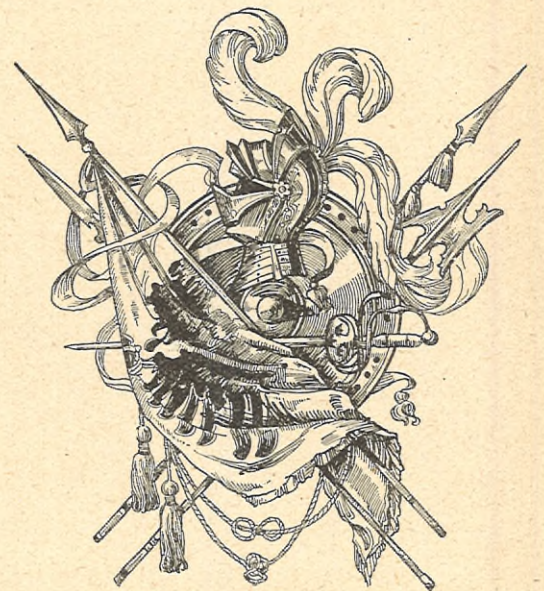
Ett tusen (1,000) kronor kontant.

Andra priset: Två hundra kronor. Tredje priset: Ett hundra kronor o. s. v. Alla närmare detaljer komma att meddelas i Idun på nyåret.

RÅN SAMHÄL- LETS HÖJDER

NÅGRA ANTECKNINGAR OM SVE-
RIGES ADEL OCH DESS SEKEL-
SLUTSLIF, I STOCKHOLMSHEM
OCH PÅ JORDAGODS, I BALSAL OCH I SALONG, PÅ
IDROTTSPLAN OCH PÅ RYTTARSTRÅT. UNDER MEDVER-
KAN AF FRÖKEN MARIKA STJERNSTEDT, FRU HELENA
NYBLOM, GREFVE ADAM LEWENHAUPT OCH FRIHERRE
SVEN HERMELIN UTGIFNA AF IDUNS REDAKTION.

TILL VARA LÄSARE!

Redan en hastig blick på detta IDUNS JULNUMMER torde säga våra läsare, att det rätt väsentligt afviker från den traditionella typ, hvilken såväl Iduns julnummer som de många öfriga årligen utkommande julpublikationerna hittills fasthållit. Det kan svårligen förnekas, att den samling af tämligen planlöst hopfördt likt och olik — smånoveller, skisser, poem m. m. — som sedan länge bildat det uteslutande innehållet i våra s. k. "julnummer", i längden måste förefalla skäligen enformigt, matt och tröttande. Det har också länge nog föresväfvat oss som ett önskemål att söka åstadkomma någon reform i detta afseende, att af årets stora högtidsnummer åvägbringa något mera planmässigt och enhetligt helt. Detta, så tänkte vi oss, borde kunna ske genom att för numret ifråga välja ett visst — naturligtvis för hvarje år växlande — ämne eller tema, som sedan från olika synpunkter och af skilda författare och konstnärer bearbetades. Detta nu föreliggande nummer utgör ett första försök i denna riktning, och hafva vi till ämne för året valt, hvad som på omstående titelsida uttryckes med hufvudrubriken: "FRÅN SAMHÄLLETS HÖJDER".

Då vi skredo till genomförandet af vår plan att gifva en serie bilder från vår aristokratiska societets nutida lif, hade vi den stora förmånen att i fröken MARIKA STJERNSTEDT ("MARK STERN") finna en biträdande redaktis, som, på grund lika mycket af sin personliga ställning som sin kända litterära talang, bättre än de flesta var i stånd att sammanbringa och ordna det ingalunda lätt tillgängliga materialet. I den mån alltså vi för detta nummer och dess innehåll lyckas vinna våra läsares intresse och erkännande, bedja vi få uttrycka vår stora tacksamhetskuld såväl till fröken Stjernstedt som till de öfriga framstående och med ämnet så väl förtrogna pennor, som välvilligt ägnat oss sitt bistånd.

Till sist önska vi nämna, att Iduns ordinarie läsare dock ej alldeles skola behöfva undvara den häfdvunna "julkosten", om ock detta nummer afsetts för ett fristående ämne. Det nummer af Idun, som i själfva julveckan kommer våra prenumeranter till handa, skall söka lämna ersättning för hvad möjligen en och annan i det föreliggande anser sig sakna.

Stockholm i december 1899.

IDUNS REDAKTION.

SVERIGES ADEL AF HELENA NYBLOM.

DET STÅND, som representerar ett lands ursprungliga jordägare, torde vara sig tämligen likt i alla länder. Det ligger någonting i all makt, som förlänar en gemensam prägel af säkerhet, och ett berömdt namn är utan tvifvel en makt. Vare sig detta namn ännu knyter sig till jordegendom och förmögenhet, eller det blott är återstoden af försvunnen glans, så har det dock alltid sin betydelse. Låt folkligt sinnade adelsmän tala aldrig så mycket om jämlikhet —

det finnes dock icke en bland dem, icke en, som ej föredrager sitt adliga namn framför hvilket plebejiskt som helst. Och hvad demokraternas själfva beträffar, så har äfven bland dem ett känt adligt namn alltid en viss klang. Låt vara, att det är en klang, som väcker motvilja och oppositionslust, så är det dock alltid en klang, som väcker ett slags uppmärksamhet, hvilken icke alls skulle komma ett obekant plebejiskt namn till del.

Saken är den, att fördelen af att bära ett adligt namn icke är någon inbillning, utan ett verkligt faktum. Huruvida mänskligheten en gång skall komma därhän, att det yttre ej har något särskildt värde i människors ögon, — det är en fråga, om hvars besvarande man kan vara mycket tveksam. Ännu finnes intet, som tyder på, att mänskligheten som ett helt skall komma så långt. Antingen ha människor makten, eller anstränga de sig för att få den. För högst få är den likgiltig.

Adelns valspråk: »Noblesse oblige», innehåller i sig själf, att adelskapet är en fördel, som medför ett visst ansvar. De bästa adelsmännen lefva efter denna devis; de mindre goda komma blott ihåg, att noblessen oblikerar *andra* att taga hänsyn till dem.

Den svenska adeln håller lika mycket som andra länders adel på sina traditioner, och det är icke att undra på. Det ger en stor horisont åt tillvaron att kunna se tillbaka och i detta tillbakablickande varseblifva människor och handlingar och kunna skönja sitt eget sammanhang med dem. Om det äfven ej sällan i en adlig släkts historia finnes fula, mörka fläckar, så finnes det dock gärna därbredvid goda och vackra saker att ihågkomma, och det är väl i grund och botten lika naturligt, att människor glädja sig öfver sina förfäders betydelse som öfver sina föräldrars. Sådana ensamstående personer, hvilkas historia börjar med dem själfva, borde kunna förstå detta.

När man som ung omplanteras i ett annat land, händer det, att de olika karaktärsdragen hos den nation, man kommer att tillhöra, faller bjärtare i ögonen, än fallet är med landets egna barn. Å andra sidan finnes i hvarje nationalitet en mängd nyanser, som knappast någon annan lär kunna uppfatta än den, som är född i landet. Det första intryck jag fick af den svenska adeln, då jag vid midten af sextioalet kom till mitt nya fädernesland, var intrycket af humanitet, och detta intryck har endast blifvit stärkt med tiden.

I få länder torde adeln så genomgående som här umgås med medlemmar af andra klasser. Vänskapsförbindelser och giftermål mellan frälse och ofrälse väcka icke den minsta förvåning i Sverige, så afgjort hör det till lifvets ordning. Och giftermål mellan adlige och icke adlige är icke endast en spekulering, som i så många andra

af Europas länder, där så ofta en ruinerad adelsman söker upphjälpa sina affärer genom ett rikt gifte inom den borgerliga klassen. I Sverige åstadkommas sådana förbindelser — mesallianser kallades de förr i världen — på grund däraf, att de olika klasserna verkligen känna hvarandra.

Denna närmare bekantskap mellan olika stånd börjar redan i skolan, i statens fria läroverk, där adelns söner sitta sida vid sida med borgare-, präst- och bondesöner och med dem dela studier och lekar hela gossaldern igenom.

Man gör den anmärkningen mot dessa statens skolor, att det är en farlig och lockande sak för många obemedlade att åt sina söner kunna bereda en högre elementarbildning mot jämförelsevis obetydlig afgift. Det skulle i de flesta fall, säger man, vara bättre, om bondgossar och söner till borgare och arbetare toge i arf sina fäders handtering i stället för att sträfva efter högre boklig lärdom.

Må vara! Det finnes intet godt, som icke innebär möjlighet af missbruk; men — utom de goda krafter, som därmed ofta tillförts staten — en af de fördelar, som dessa fria skolor åstadkommit, är just detta närmande mellan olika klassers barn.

Jag har sett en högättad adelsmans son under sin skoltid vara »bäste vän» med en mycket fattig och tarflig borgareson och på dennes vägnar vara så ömtålig, att han på det bestämdaste nekade att gå in till bordet vid en middagsbjudning, där man icke beredt plats åt den anspråklöse — och blyge — kamraten. Och jag har längre fram i tiden sett, huru dessa skolminnen haft ett afgörande inflytande på den unge ädlingens lif, ett inflytande, som kommit hans många underhafvande till godo.

Denna humanitet, denna respekt för medmänniskors personligheter och rätt synes mig vara det vackraste draget hos den svenska adeln — där den finnes. Jag har sett en rik och förnäm egendoms-herre på en pingstdag själf spanna för hästarne och åka ut med sina gäster, för att kusken skulle kunna ha sin frihet på en högtidsdag. Det är sådana drag, som så himmelsvidt skilja den svenska adeln från tysk »Junkerthum», hvaraf ju äfven Danmark har haft en god del.

Vid sidan af sådana representanter för ridderlighet, hvaraf Sveriges adel har så ovanligt många, finnes ju också en helt annan typ, som här, likasom i många andra länder, visar, huru adelsmän icke böra vara. Hvem känner icke dessa strama och dock pösande kavaljerer, som till den grad lefva i ett fortfarande salighetsrus öfver förfäders bedrifter, att man nästan skulle tro, att det är de själfva och icke deras förfäder, som fallit vid Lützen eller Narva? De tyckas hysa den meningen, att berömda fäder gjort nog för hela släktens ära, och nu nöja de sig med den dyra plikten att utföra påkostande bedrifter på restaurationerna och iklädda eleganta uniformer se djupt ned på den arma ofrälse mänskligheten. Men icke bör man dömma ett stånd efter karrikatyren, utan tvärtom efter det bästa det åstadkommit, och Sveriges adel har haft och har ännu mångfaldiga utmärkta personligheter att uppvisa.

Man vistas icke länge i Sverige, förr än man får det intrycket, att just adeln under långa tidsskeden i Sveriges historia varit bildningens banérförare. Medan man i Danmark och Norge som oftast träffar de betydligaste personligheterna i den bildade medelklassen, har Sve-

riges adel ständigt haft en talrik skara af högt bildade och framstående medlemmar. Och om en svensk adelsman har »trampat fädrens fjät» och verkligen tillägnat sig en omfattande bildning, då finns det sannerligen icke många, som bättre representera nobel humanitet än just en sådan.

Den adel, som hufvudsakligen lefver i Stockholm och deltagar i hof- och societetslifvet, torde bevara färre karaktäristiska svenska drag än den, som lefver på landet. Societetslifvet är ju numera tämligen lika i alla länder, och den lilla svaghet, som svensk adel alltid haft, att gärna tala franska och vilja göra detta språk till societetens, bidrager just icke till att gifva nationell prägel åt sällskapslifvet i de högre kretsarne. De många skönheter, som alltid funnits och finnas inom Sveriges adel, kläda sig efter franskt mode, kläda sig ofta utmärkt väl och likna i sitt uppträdande eller vilja gärna likna utländska societetsdamer.

Vill man lära känna den svenska adeln närmare, skall man se den hemma hos sig själf, det vill säga å de gamla herresätena på landet. Sverige är rikt på sådana gamla gårdar, som i de olika provinserna ha helt olika tycke. Det finns gamla, stränga och allvarliga, tornprydda slott från medeltiden och Vasatiden; det finns glada, hvita herrgårdshus med en våning, förstugukvist och flyglar; det finns stora träbyggningar med flere våningar, och små, halft förfallna stenhus i undersköna naturomgifningar, och det finns moderna, komfortabla och eleganta hus, påminnande om engelska landthem. Det ligger herrgårdar rundt om Sveriges stora sjöar, — herrgårdar, gömda långt inne i skogarne, — herrgårdar vid älfvarne, — herrgårdar på höjderna; öfverallt, där naturen är mycket intagande, har en herrgård skjutit upp för att se sig omkring. Och alla dessa herrgårdar äro hem, där det lefves ett utveckladt och ordnadtt familjelif och arbetslif, medan vi alla stackars stadsbor löpa omkring och leka »låna eld».

Och för hvarje adelsfamilj, som knutit sina familjetraditioner till en sådan gård, är just den gården uttrycket för allt, som är rikast och bäst i lifvet, ett centrum, där dock till slut alla tankar mötas.

Huruvida fideikommiss-institutionen är något önskvärdt eller föråldradt, ser jag mig icke i stånd att bedömma; men så vida den har till uppgift att försäkra ett hem åt familjen och aldrig gå ur släkten, tyckes den hafva bort medföra något slags välsignelse. Alla dessa trådar, som hålla personer af samma släkt tillhopa, som knyta sig långt tillbaka i forntiden, och som i generation efter generation ha väfts ihop till en stor sammanhängande väf, — alla dessa trådar löpa dock ut från en sådan gammal gård, som står där lik en fridlyst helgedom, hvilken främmande händer aldrig skulle kunna röra vid och förstöra.

Det lif, som lefves på landet af en god svensk adelsfamilj, är ju också ett det naturligaste och innehållsrikaste man kan tänka sig. Om en adlig egendomsherre känner alla sina underhafvande och med allvar och intresse sörjer för deras timliga väl, så är en god svensk adelsfru deras goda ande och moderliga väninna. I lifvets alla svårigheter är det henne, man tyr till om hjälp och tröst; och hvad som särskildt synes mig betecknande för en sådan svensk adelsfru, det är *sättet*, hvarpå hon gifver. Det är icke den förnäma damen, som nedlåter

sig till de ringa, det är en kärleksfull moder, som sköter om sina barns bästa.

Som exempel på, huru en god svensk adelsfamilj sköter om sina underhafvande, må anföras följande. En ung grefvinna, som förut bott i stad, skulle öfvertaga familjegodset och reste nu dit ut. Hon hade medtagit en del af sina och sin mans aflagda kläder för att utdela till de behöfvande bland torparefamiljerna, men hon vardt ganska förvånad öfver sin upptäckt, att på det stora godset icke fanns någon så fattig, att hon ansåg sig kunna erbjuda en sådan gåfva som gamla kläder. Släkten hade, generation efter generation, sett gårdens folk så väl till godo, att hvar och en på det bästa nu kunde sköta sig själf.

En sak, som faller i ögonen på en främling, som första gången besöker en svensk herrgård, är den höflighet i det yttre, som husbonden visar sina underhafvande. I Tyskland och Danmark faller det af sig själf, att en bonde tar af sig hatten för en baron; men manne det öfverallt är vanligt, att baronen själf, såsom här i Sverige, lyfter på hatten för sin jordarbetare med samma vänliga artighet, som om han skulle hälsa på en af sina gelikar? Mången anser ju sådant som yttre och obetydliga saker; men på den vänliga hälsning, en höflig husbonde får tillbaka, ser man dock återspeglingsen af ett sinnelag, som är oändligt att föredraga framför det buttra, fiendtliga grymtande, hvarmed bonden besvarar den sträfva nicken, som består honom af en uppkomling, hos hvilken han arbetar.

På dessa gamla svenska herrgårdar i de gamla familjerna uppväxa unga adelsfröknar, som tyckas mig vara ideal för den svenska kvinnan. De utgöra verkligen exempel på, huru en god uppfostran har en afgörande betydelse, — detta faktum, som det har blifvit så modernt att förneka. En sådan ung fröken lär sig från barndomen att vara lydig och älskvärd mot sina föräldrar, att vänligt sköta om sina yngre syskon, att behandla tjänstfolket icke blott med höflighet, utan äfven med det slags vördnad, som familjen anser sig skyldig de gamla trojänare, af hvilka ofta många lefva och dö i samma familj.

Vidare lär sig en sådan ung dam att deltaga i åtminstone några af husets sysslor och bära ansvar för arbetet. I mindre bemedlade adelsfamiljer på landet händer det, att hvar och en af dötrarna har sitt eget område i hushållet att sköta. En har hönsgården, en annan trädgård och frösortering, en tredje att öfverse syltning och bakning, en fjärde tvättens lagning o. s. v. Den punktlighet och renlighet, som äro så specifikt svenska, ser man sällan så väl representerade som i en adlig familj af den rätta sorten.

Också frapperar det en främling att se, huru dessa unga fröknar från tidigaste barndom ha lärt sig uppmärksamhet mot de gamla och mot besökande. Det är, som om deras vänliga ögon följde med öfverallt för att upptäcka, hvar deras vänliga händer skulle kunna hjälpa. En stor enkelhet i klädedräkten utmärker också denna typ af unga svenska adelsdamer. I de ljusa bomullsklädnings och enkla halmhattar, de bära om sommaren, se de knappt elegantare ut än sina kammarjungfrur. Det är på helt andra saker, man genast ser rasskillnaden.

Må ingen komma och säga, att denna framställning af en svensk adelsfröken är en fantasi. Den är snarare regeln, från hvilken det

naturligtvis kan finnas åtskilliga undantag; men vid bedömande af en saks värde bör man ju alltid utgå från de företeelser, som bäst företräda den.

I en del familjer på landet, särskildt i Skåne, har sporten och mest ridsporten fått allt större betydelse. I de rikare familjerna därstädes finnes väl knappt en ung fröken, som icke kan rida lika bra, som hon kan gå, ja, måhända bättre — i alla händelser hellre. Lawn-tennis, rodd och alla andra arter af sport, som egentligen häfva sin hemort i England, blifva allt mera ungdomens hufvudförlostelser, och så väl de unga svenska adelsmännen som deras damer utmärka sig i allmänhet för vackra och välväxta figurer, som lämpa sig väl för allehanda kroppsöfningar. Denna tilltagande lust för all friluftssport är måhända anledningen till, att den senast uppväxta generationen nästan genomgående är högväxt, betydligt mera högväxt än den förra. Hvad de unga svenska ädlingarne angår, igenkänner man dem nästan genast, när man ser dem utomlands, på en viss stram, nästan militärisk hållning, olik andra nationers unga gentlemän, som ha ett mera mjukt och ledigt sätt.

Hvad alla svenska familjer ha som ett gemensamt tycke och hvori de adliga landtfamiljerna isynnerhet excellera, är deras stora gästfrihet. Som man vet, hålla svenskarne starkt på en första presentation. Det faller ju knappt en svensk in att tilltala en obekant person i en järnvägskupé eller på en ångbåt; och medan man i andra länder — utom England — kan resa flere dagar i den mest gemytliga samvaro med en person, om hvars namn och samhällsställning man icke vet det allra minsta, så säger en svensk ogärna ett tillmöteskommande ord till någon person, hvars namn är honom obekant. Men så snart den lilla presentationsceremonien är öfverstökad, är också isen bruten, och kommer en främling med en aldrig så liten rekommendation för sig och sitt namn, då är det knappt någon gräns för den svenska gästfriheten.

Hvad där vid lag en svensk adelsfamilj, som äger gård på landet, kan åstadkomma för vänner och fränder, väntade och oväntade gäster, är rent otroligt. Man funderar i all stillhet på, huru outtömligt det linneskåp och det skafferi måste vara, som i veckor och månader kan reda så många sångare och servera så många och så rikliga måltider.

Det tager ju också ibland slut. Och flere och flere blifva dessa adelsfamiljer, som få lof att sälja och lämna sina älskade hem på landet, emedan landtbruket icke inbringar något och fordringarna på familjens gästfrihet icke minskas. Och att skiljas från ett sådant gammalt hem, där generation efter generation lefvat och dött, är nog knappast mindre sorgligt än att se sina närmaste dö. Dessa gamla, som ha känt hvarje människa på godset, sett hvarje träd i skogen växa, och hvilkas minnen knyta sig till hvarje väg och stig där ute vid fädernas gård, de skola nu sitta i en hyrd våning i staden, måhända många trappor upp, i saknad af alla, de lämnat, och saknande det förlorade paradiset. De unga och barnen, som haft skog och park och friluftslif från morgon till kväll, spärras in som fångna fåglar i bur . . . Och framför allt är det minnena! Minnena från fars och farfars tid! Allt detta obeskrifliga och oförklarliga, och dock det verkligaste och bästa af allt — det är bortat för alltid och öfverlämnadt

i främmande händer, som icke hysa mera pietet för allt detta förflutna än för skogen, som de sköfva, och gamla ekar, som slås ned för att säljas som timmer.

Detta är de stora pröfningar, som ofta följa på lyckan att i många släktled ha ägt ett ärfdt hem. Men huru svåra dessa pröfningar kunna vara, så visa många af de adelsfamiljer, som träffas af dem, huru nobelt de kunna bära dem, och det finnes numera knappt någon art af verksamhet, hvori svenskt adelsfolk icke försökt sina krafter.

Så finnes det också dessa gamla adelsjunkrar, som ej besitta någon förmögenhet och ej kunna skaffa sig någon verksamhet, och dessa gamla adelsdamer, som blott äga en och annan möbel kvar från förgången storhet, och hvilkas konversation har sitt centrum i adelskalendern och de olika släkternas inbördes förhållande sins emellan. Men eftersom detta är allt, hvad de äga kvar af det förgångna, hvarför icke unna dem detta lilla? Det är dock ett ganska oskyldigt nöje att sitta och slå i »boken».

De, som studera och känna svenska adelns historia, kunna påpeka många namn, som icke blott gifvit glans åt det politiska lifvet och societeten, utan också betecknat ädla män och kvinnor i ordets allra bästa betydelse. Om man blott tänker på en sådan personlighet som Christina Gyllenstjerna, så förstår man, att innan en ras kan frambringa en sådan underbar och sublim varelse, måste den under generationer ha växt och utvecklats sig. En sådan kvinna framkom blott såsom resultat af många släktleds andliga arbete, och hon tyckes mig vara den värdigaste representanten för den svenska adelns möjligheter.

»Det är så länge sedan hon dog,» torde man invända. »Det är andra saker man nu fordrar hos kvinnorna, än att de skulle försvara Stockholms slott.» Må så vara! Men i alla fall var hon och förblifver hon det vackraste exemplet af en svensk adelsfru. Hon kunde handla starkare och modigare än mången man, — och då hon såg, att hon och hennes släkt icke mera behöfdes, förstod hon det svåraste af allt, att försvinna.

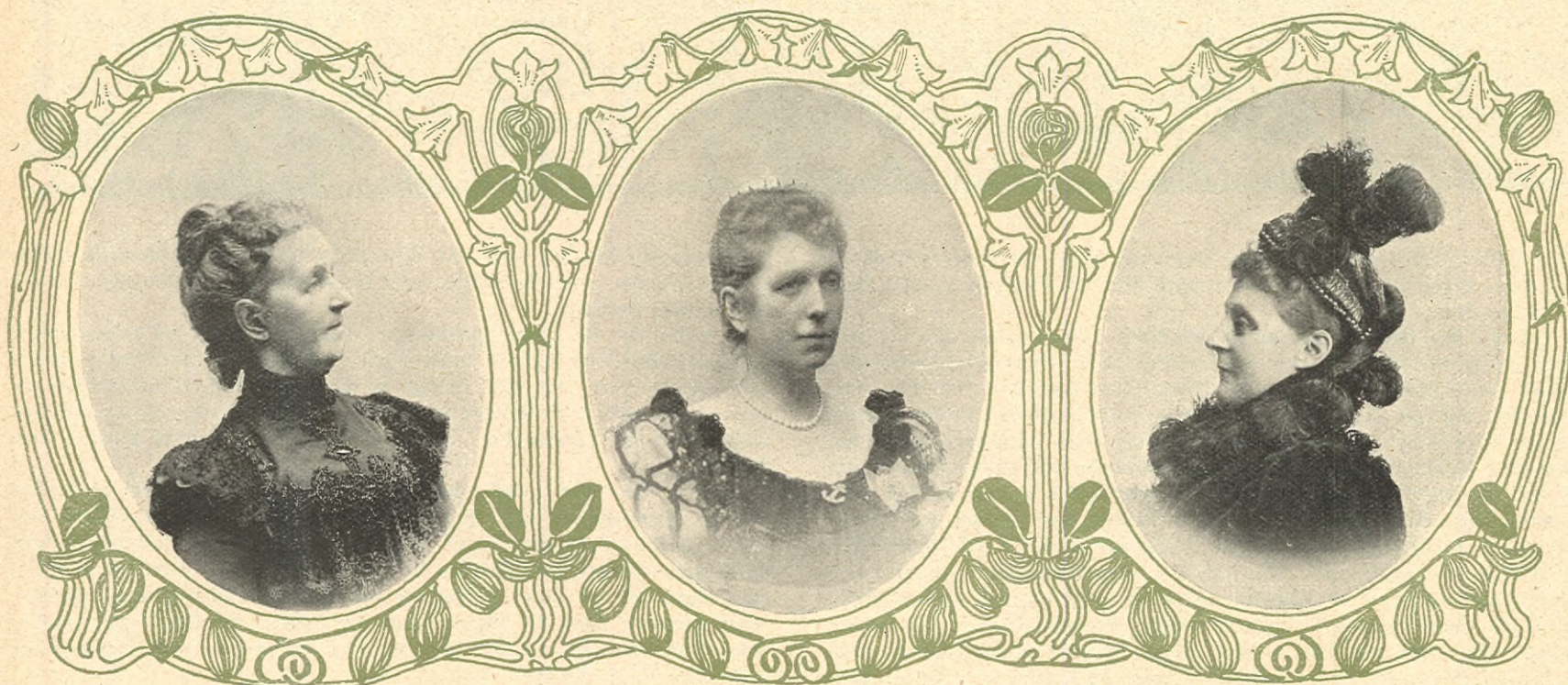
Något liknande har hela den svenska adeln visat sig mäktig att kunna göra. Detta stånd, som af de fyra riksständerna i så många saker måhända var det mäktigaste och mest representativa, förstod i det rätta ögonblicket, att tiden var inne för en ny tingens ordning. Det beslut, som den 7 december 1865 fattades på Riddarhuset, då Ridderskapet och Adeln frivilligt afsade sig sin urgamla rättighet att vara ett representativt riksstånd, hade utan tvifvel en större och mera afgörande betydelse för detta stånd än för något af de andra tre. Om också adeln icke med detta beslut bestämde sig för att »försvinna», så bestämde den sig dock för en representationsform, hvori dess egen betydelse blef långt mindre påfallande, och för en tillvaro, hvori det långt mera än förut beror på den enskilde adelsmannens personliga förtjänst, huruvida hans namn skall äga något särskildt värde.

Men det finnes ännu och skall nog ännu länge finnas svenska adelsmän, som i all tysthet hålla på adelns gamla rättigheter, och för hvilka dessa rättigheter hufvudsakligen bestå i att säga till sig själfva: »Noblesse oblige».

FRÅN STOCKHOLMS "STORA VÄRLD"

AF MARIKA STJERNSTEDT (MARK STERN).

GREFVINNAN ELISABETH WACHTMEISTER,
FÖDD VON PLATEN.FRU ANNA VON KRUSENSTJERNA,
FÖDD GREFVINNA POSSE.FRU HEDVIG MUNCK,
FÖDD HIERTA.

DET FINNS NATURLIGTVIS i Stockholm som i alla andra gamla länders hufvudstäder en särskild aristokratisk samhällsklass, en »haute volée», »societet» eller hvad man nu vill kalla den — en samhällsklass, som ingen riktigt kommer att tillhöra, såvida han ej är född därtill eller, om det är frågan om en kvinna, gift sig in däri. Vi vilja alldeles lämna därefter, huruvida det får anses vara af något som helst (annat än materiellt) värde att tillhöra denna samhällsklass, aristokratien — den djupast bildade delen af det svenska folket utgör den väl icke, om också ett namn ur någon af adelns släkter i de flesta fall borgar för ett odladt sätt och en naturlig mottaglighet för kultur. Det är nu här blott frågan om att ge några bilder från några af den stockholmska aristokratiens hem.

Den egentliga svårigheten ligger därvid just i själfva saken: den stockholmska aristokratiens damer vilja ogärna lämna något af sitt hems slutna värld till pris åt offentligheten — och det får man ju inte undra på! Hemmets helgd är lika stor, hvilket hem det än gäller och särskildt för dem, som på grund af yttre

lefnadsomständigheter tvingas att lefva ett mera bemärkt lif, tyckes det vara kärt att få äga hemmet som den egna personlighetens anspråkslösare tillflyktsort.

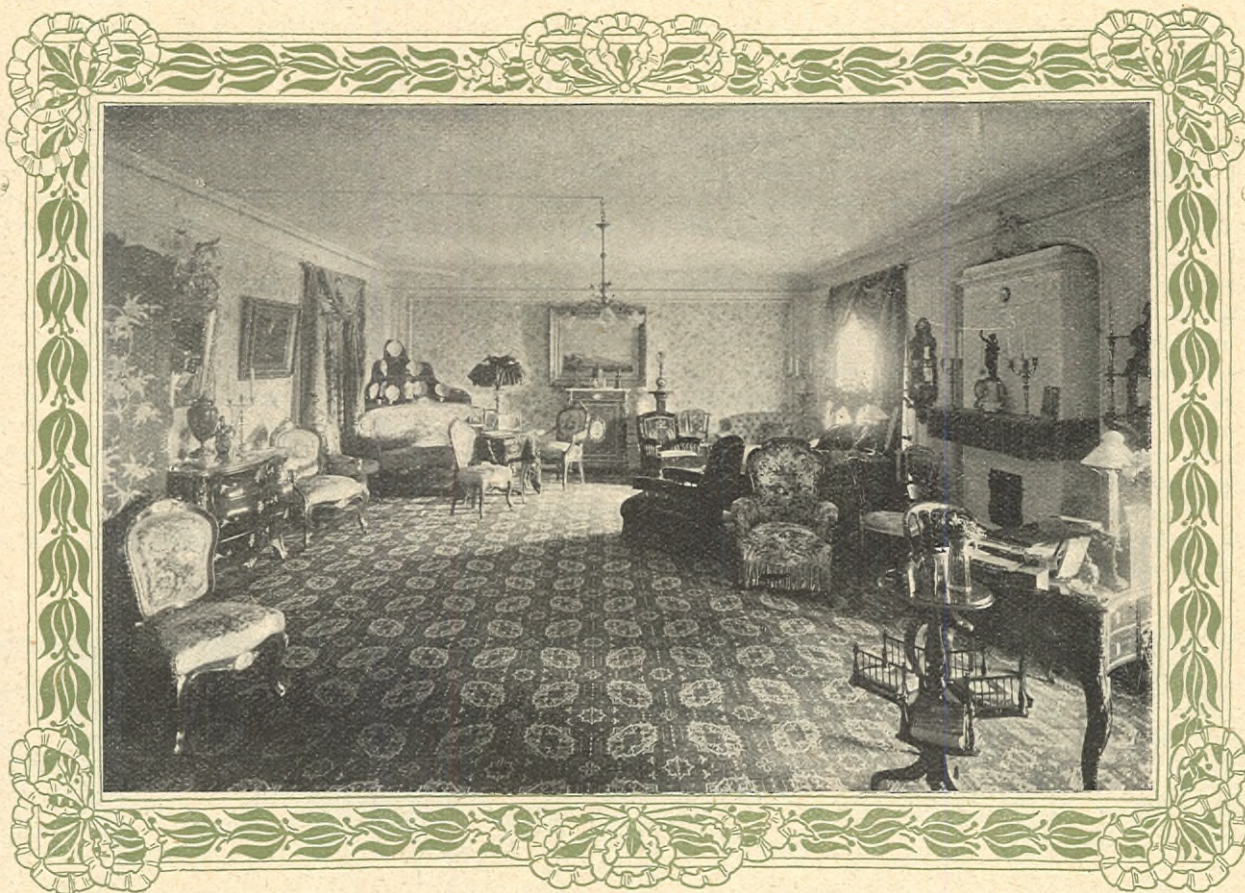
Dock, de hem, vid hvilka vi här ämna dröja, äro ju sådana, som stundom, somliga t. o. m. ganska ofta, samla gäster till fest, och det äger sitt intresse att få kasta en blick in i dem, om det också ej får bli innanför de rämärken, som utstakats för gästfriheten i det yttre.

En helt och hållet officiell salong är h. m. t. drottningens statsfruarnas på kungl. slottet. Där defilera damerna ur den svenska »fina världen», som

önska bli presenterade vid hofvet eller redan äro presenterade, men för säsongen vilja deltaga i den del af sällskapslivet, som inledes med slottsbalen den 21 januari.

Att bli presenterad vid hofvet — ja, det är nu också en särskild ceremoni, hvars förlopp det kanske kan roa en och annan att bli invigd uti.

Om en dam önskar bli presenterad vid hofvet och har de nödiga förutsättningarna för att vara berättigad därtill (d. v. s. tillhör adeln eller är maka eller dotter till en person af viss

STATSFRUARNAS SALONG PÅ KUNGL. SLOTTET.

GREFVINNAN ANNA DOUGLAS,
FÖDD EHRENSVÄRD.

GREFVINNAN ALICE GYLDENSTOLPE,
FÖDD NIEROTH.

rang), så må hon först och främst uppsöka någon af sina vänner eller relationer, som redan är presenterad, och bedja denna följa sig på de nödvändiga visiterna till hofvets damer.

En dag i veckan, i början af januari, är officiell mottagningsdag, och den viktigaste visiten gäller den för tillfället tjänstgörande statsfrun hos h. m. drottningen, hvilken jämte hoffröknarna tager emot i den salong å kungliga slottet, af hvilken vi meddela en bild. Vi meddela äfven porträtt af de tre i tjänst varande statsfruarna, fru Hedvig Munck, född Hierta, fru Anna von Krusenstjerna, född grefvinna Posse, och grefvinnan Elisabeth Wachtmeister, född von Platen.

Den ena vagnen efter den andra rullar upp på slottets borggård och den ena damen efter den andra tågar, elegant visitklädd, upp i salongen. I dörren möter man damer, som gå sin väg igen, visiterna äro korta, det är ett oupphörligt ut och in. Statsfrun riktar några vänliga ord till dem, som bli presenterade för henne, bekanta växla några intryck, och så är det slut.

Någon tid därefter ger drottningen s. k. cour. Denna äger rum på förmiddagen och dit samlas damerna, som gjort sina visiter för att få bli presenterade vid hofvet. Det är nämligen couren, som är den egentliga presentationen.

Man samlas i svart hofdräkt, uringad och

med hofärmar — endast damer! Nej, den tjänstgörande kammarherren går där omkring som värd, men han är också ensam herre i samslingen. Och så naturligtvis lakejerna, som bjuda omkring te och småbröd på brickor. Värddinnor äro statsfrun och hoffröknarna.

Efter en stund kommer drottningen. Det förut stillsamma sorlet tystnar nu alldeles. Damerna ställa upp sig i en rad, och drottningen går från den ena till den andra af dem, hälsas af en djup nigning och tager hvar och en i handen, sedan hoffröken nämnt hennes namn. Strax därpå går drottningen åter, efter några ögonblicks samtal —

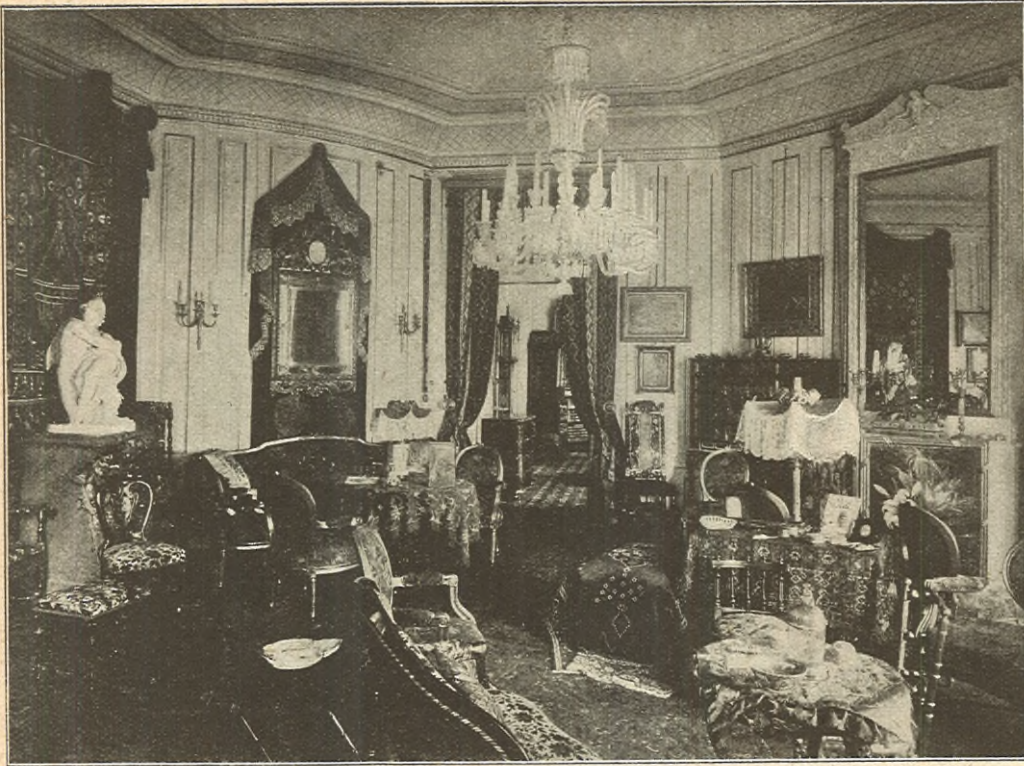
och så är couren slut. Dess mest påfallande följd blir ett bjudningskort till den ofvan nämnda stora bal, som hvarje år den 21 januari, konungens födelsedag, ges på slottet.

Men detta har nu fört oss från vårt egentliga ämne, de olika salongerna. Från statsfrun grefvinnan Wachtmeisters eget hem vid den gamla, aristokratiska Västra Trädgårdsgatan ha vi en vacker bild. Grefvinnan Wachtmeister är en älskvärd värdinna som få, en sympatisk representant som få för den s. k. gamla goda tidens hjärtevarma och fint bildade »grandes dames».

Utom sitt stockholmska hem besitter grefvinnan Wachtmeister äfven slottet Wanås i Skåne, som rymmer en vacker och dyrbar samling gamla tafior och konstverk. Det är gläd-

GREFVINNAN DOUGLAS' SALONG.

GREFVINNAN WACHTMEISTERS SALONG.

jande, när man i rika aristokratiska hem finner intresse för konst, och man har nog också ganska ofta den glädjen. Intresset för konst är en tradition, som i många förnåma familjer bevaras sedan äldre tider — man ville blott önska, att det vore så i *alla*, ty däri ligger en vacker uppgift för adeln, som i allmänhet, när den har förmögenhet, också därtill har bildningens gåfva.

Ett af de vackraste och gästfriaste hemmen i den stockholmska »stora världen» är excellensen och grefvinna Douglas'. Kanske borde jag hellre skriva *var*, då, som bekant, greve Douglas nu lämnat sin post som utrikesminister. Men det är så nyss det skett, och minnena från hemmet vid Blasieholmstorg äro så friska, att bilderna därifrån ännu väl kunna anses aktuella.

Af grefvinna har Idun redan en gång för ett par år sedan meddelat en liten karaktäristik, som framhöll hennes egenskaper af sann och värdig världsdam, förenade med stor förmåga, godhet och enkelhet. Vi införa nu äfven våra läsare i grefvinna Douglas' stora salong, där hon en gång i veckan hela vintern om förmiddagen tog emot sina visiter. Rummet är hållet i ljusa färger och prydt af vackra och gedigna konstföremål.

Det är väl att märka, att man i de aristokratiska hemmen i allmänhet mer än i andra lika förmögna eller t. o. m. rikare hem, möter omsorgen om en konstnärlig anordning, yppande sig genom fin urskilning vid sammansättningen af färger, genom ögats sinne för elegans utan stelhet, genom förmågan att skilja bort och förkasta godtköpssakerna eller dagsmodets oäkta, om också dyra prydnader.

En vacker och mycket modern — jag menar därmed en icke i någon som helst särskild stil hållen — salong är öfverhofstallmästaren greve Gyldenstolpes och hans grefvinna, född Nieroth. Vi se den här afbildad, full af gamla, vackra saker, på ett synnerligen smakfullt sätt blandade med alla de små, lätta ting, som höra vår tid till, fotografier, kuddar, broderier m. m. samt en ovanlig myckenhet vackra gröna krukväxter. Grefvinna Gyldenstolpe är också känd för sin smak och arrangeringsförmåga, som, parade med en aldrig svikande vänlighet och mildhet i omdömet mot andra, göra henne till en af Stockholmsvärldens mest bemärkta företeelser och hennes hem till ett af de angenämaste.

Från riksmarskalken von Essens och friherrinnan Aurore von Essens, född grefvinna Brahe, hem bjuda vi ock en interiör. Större anspråkslöshet hos en gammal förnäm dam än hos grefvinna von Essen möter man ej ofta — och sannolikt är det också denna oändliga enkelhet, som så enhälligt åt henne vunnit allas deras sympati, som kommit i hennes närhet.

Vår bild är tagen från salongen, en af de enklaste af dem vi här fått tillfälle meddela, hållen i mörkare, diskreta färger och prydd hufvudsakligen af vackra oljefärgsporträtt, äldre eller modernare, såsom det af riksmarskalken själf, som vi se på kortväggen i midten.

En utomordentligt vacker bild ger oss öfverceremonimästaren friherre Carl Carlsson Bondes och friherrinnan Sofia Bondes, född Beck-Friis, salong i ett af de vackraste nybyggda husen vid Strandvägen. Få hem torde väl också innehålla så fina samlingar af gamla saker, porslin, mynt, kuriositeter som det Bondeska, och det är icke mer än en rättvis hyllning åt detsamma, när diplomatiens herrar och damer, som på grund af baron Bondes ställning ofta gästa hans hus, entusiastiskt uttala sig om hans och friherrinnans »magnifique installation».

Vi komma nu slutligen till förre statsministern baron Åkerhielms och öfverhofmästarinnan Ebba Åkerhielms, född grefvinna Gyldenstolpe, hem, ett af de intressantaste.

Det är ett gammalt hus vid Nybrogatan 11, ett sådant där slätt, mörkt hus med enkel ingång, bakom hvars anspråkslösa fasad en förgången tids lysande aristokrati eller begåfning föredrog att inrymma sitt hemlif. Huset, som det nu är frågan om, har också ägts af fru Schröderheim, Gustaf III:s spirituella samtida, och vi se öfver flere af dörrarna i rummen dörrstycken, som Sergel skulpterat. Och det ligger ovillkorligen något af gustaviansk fläkt öfver det hemmet — man känner det, strax man kommer in i den svala, diskreta förstugan, från hvilken en smal trappa leder upp till våningen med stora enkla rum, släta, rätt ljusa tapeter

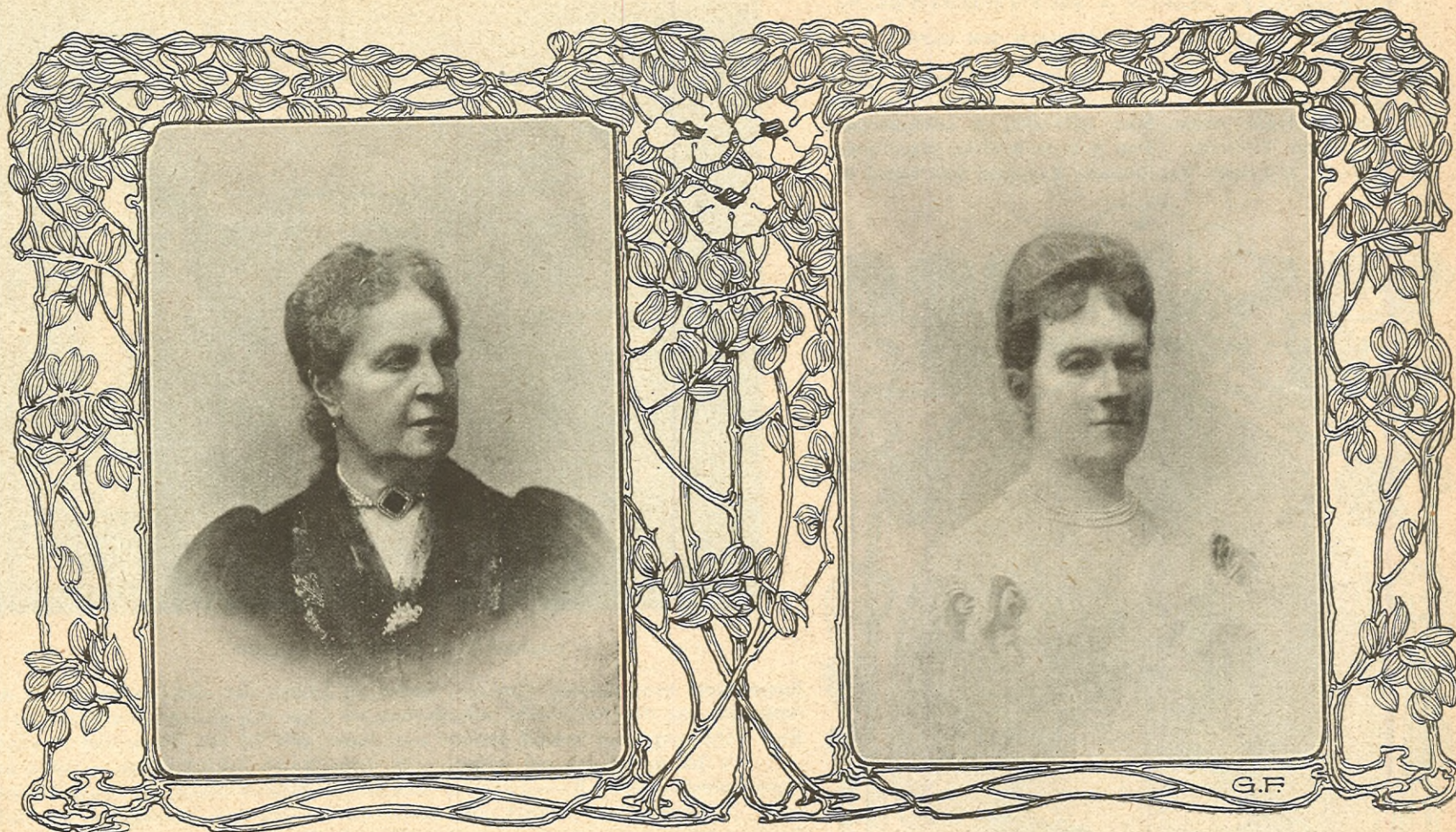
och släta, hvita tak. Och vi behålla samma intryck af värdinnan själf, af hvilken vi ock meddela ett lika vackert som karaktäristiskt porträtt. Grefvinna Åkerhielm har för öfrigt redan 1890 varit presenterad i Iduns spalter, och jag citerar nu blott några af de ord, som då åtföljde hennes bild. »Hon är ett lysande exempel på en djupt bildad kvinna inom den högsta samhällsklassen, med ett förvärfvad rikt mått af kunskaper. Men det goda hufvudet har dock aldrig förnekat det goda hjärtat.»

Utom det ståtliga stockholmskhemmet, från hvars salong vi meddela en interiör, besitter friherre Åkerhielm, som kändt, äfven egendomen Margrethelund, som sedan början af 1700-talet är i släktens ägo och gifvit den dess namn (Åkerhielm af Margrethelund), och som på senaste år fullständigt restaurerats samt tillbyggt med tvänne torn.

Bland ställets dyrbarheter må nämnas den nuvarande ägarens af Margrethelund svenska och norska samling taflor af samtida mästare.

GREFVINNAN GYLDENSTOLPES SALONG.

FRIHERRINNAN AURORE VON ESSEN,
FÖDD GREFVINNA BRAHE.

FRIHERRINNAN SOFIA BONDE,
FÖDD BECK-FRIIS.

Många vackra och intressanta hem ur Stockholms »stora värld» skulle väl ännu finnas att nämna, men vi tro ej, att något ytterligare bidrag till karaktäristik af den världens salonger därmed skulle vinnas. Det som skiljer den ena människans lefnadssätt från den andras är i vår tid mera penningen än samhällsställningen. Visst är, att de hem, vi ofvan lämnat bilder ifrån, äro utprägladt aristokratiska sådana, men detta förnämligast emedan de aristokratiska damer, som äga dem, lyckats gifva dem sin egen personlighetsprägel. Man har sluppit se parvenyens skriande lyx eller skönja den obildades brist på smak — men eljes har lefnadssättet där i regel icke skilt sig från lefnadssättet i hvarje annat godt och burget hem.

De största förmögenheterna äro nu för tiden i allmänhet icke att söka inom den s. k. finaste världen. Det finnes icke nu som förr särskilda aristokratiska kvarter, och de flesta gamla hus från den tid, då man byggde dyrbara palats, som buro adliga, då för tiden tongifvande ägares namn, se nu ytterst blygsamma ut bredvid de ståtliga nybyggnaderna vid våra modernaste gator. Många äro alldeles försvunna, många ha bytt om ägare och demokratiserats som så mycket annat.

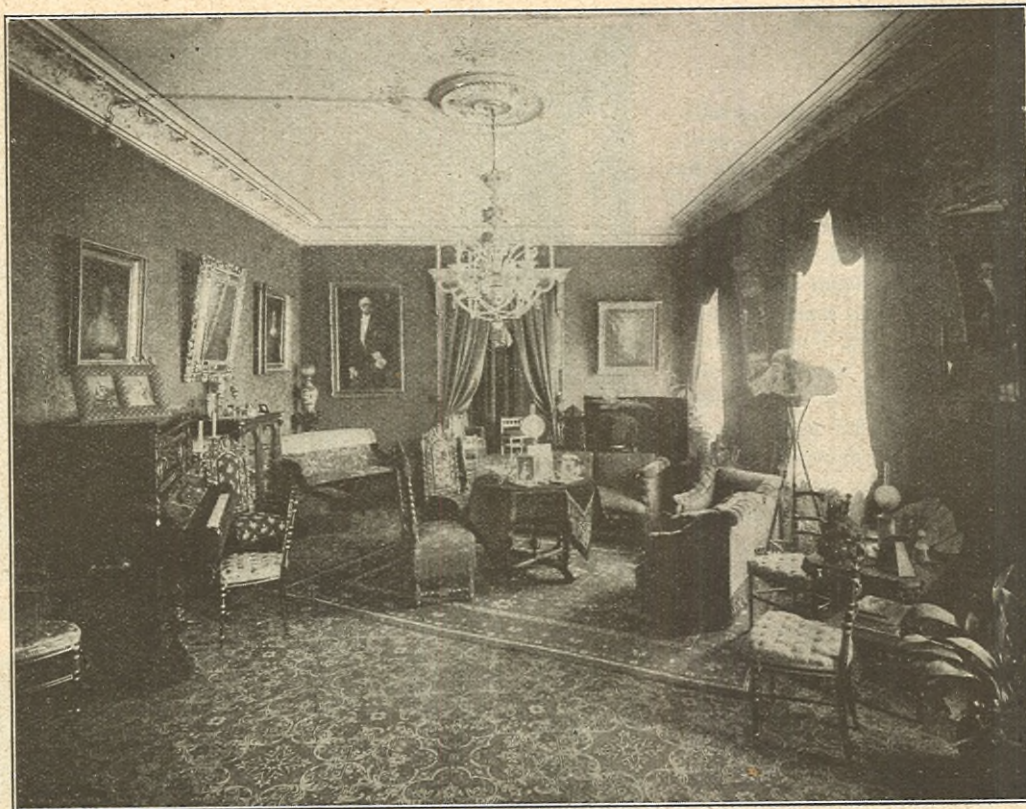
Och därom är ingenting att säga. Aristokratien är en praktföreteelse, som väl snart spelat ut sin roll och förr eller

senare kommer att tillhöra endast minnet och historien — den dag, då endast bildningen och personligheten bli det, som skiljer den ena människan från den andra. Jämför man för öfrigt blott våra dagars uppfattning med den man får intryck af genom hörsagor sedan ett par decennier tillbaka, märker man redan i detta fall en skarp skillnad — och jag tror ingen klagar däröfver.

Den skulle djupt bedraga sig, som, i ovetenhet om verkliga förhållandena, tänkte sig Stockholms »stora värld» som något à la Paris'

gamla Faubourg Saint-Germain — en ängsligt inom sig själf sluten värld, besjälad af fullt godtrogen dyrkan för sin egen förnämlighet och, framför allt, med full vilja stående utanför och okunnig om allt, som ej hörde den till. Och om äfven den gamla högadliga franska damen, med eller utan rätta, har varit och kanske förblir den egentliga urtypen för hvad vi kalla en »grande dame», kunna vi ej beklaga, att nämnda urtyp stått upp och bevarat sig utanför våra egna gränser.

Ty hvad vi bland annat ha att sätta värde på inom vår egen aristokrati är just dess förmåga och i allmänhet goda vilja att låta sig — demokratiseras! Hvarken dess nedärfda finhet och takt eller dess ofta stora personliga älskvärdhet kunna förlora därpå.

FRIHERRINNAN VON ESSENS SALONG.

ARISTOKRATPALATS I HUFVUDSTADEN.

NÅGRA NAMN FRÅN DET STOCKHOLM SOM GÅTT.

JA, DE HAFVA verkligen så godt som allesammans »gått», gått all världens väg: de gamla stormannapalatsen med världskunniga namn från 1600-talet, de aristokratiska »hötelen» från 1700-talet. Den gyllene britiska grundsatsen *My home is my castle* har numera knappast ens bland hä-

FRIHERRINNAN EBBA ÅKERHIELM,
FÖDD GREFVINNA GYLDENSTOLPE.

rarne af våra mest högättade namn någon enda representant kvar inom hufvudstaden. Antingen ha dessa gamla minnesmärken från en svunnen tid helt enkelt fallit för spett och hacka — där de båda Bondeska palatsen vid Strömgatan ännu i fjor visade sina imposanta fasader, pågår just för närvarande förstörelsearbetet — eller också kvarstå de i mer eller mindre förvanskad form samt hafva, sedan de på ett eller annat sätt så att säga trädt i allmänhetens tjänst, mistat sina gamla namn. Att Svea Hofrätts hus en gång hetat det Wrangelska huset, kanske är tämligen bekant, men näppeligen torde någon af byggmästare Lundbergs gäster från förra Sveasalen ha satt densamma i förbindelse med det urgamla Sparre-namnet, lika litet som de, hvilka frekventera Frimurareordens palats på Blasieholmen, i allmänhet torde erinra sig gamle riksskattmästaren Bååt, eller den i ordets egentligaste mening 'blandade' publiken i Stockholms Rådhus påminna sig, att det samma var 16- och 1700-talens »Bondeska palatset». I utställningens »Gamla Stockholm» fick man sig en erinring om, att där nu Statistiska Centralbyrån vid Storkyrkobrinken hopar sina härskaror af siffror, en gång i tiden Axel Oxenstjerna ledde vårt lands öden — men hvem tänker väl i hvardagslag därpå? Fersenska palatset har blifvit det »Sörensenska», — i f. d. Piperska huset, nu »Piperska muren», intaga Kungsholmens läkarekandidater och andra sin dagliga spis, o. s. v. Af de åtminstone tre olika byggnader i hufvudstaden, som burit ätten De la Gardies namn,

FRIHERRINNAN ÅKERHIELMS SALONG.

finnes blott kvar det vid Götgatan, fastän nu kalladt det »Schönborgska»; af de öfriga låg ett, där nu Norska ministerhotellet höjer sig, medan det andra, å nu v. Karl XII:s torg, som bekant slutade som teater och till sist brann ned i grund.

Vi ha anfört en del namn, och dessa kunde mångfaldigas — så t. ex. Oxenstjernaska, sedan Hessensteinska palatset på Riddarholmen, nu Riksgäldskontoret; Torstensonska palatset vid Gustaf Adolfs torg och Strömgatan, nu »Arfurstens palats», o. s. v. — men öfverallt påträffa vi, som synes, blott hvad som varit. Benämningen »Braheska huset» (V. Trädgårdsgatan) har för länge sedan både förlorat sitt berättigande och fallit i glömska. Äfven så jämförelsevis nya namn som Hamiltonska hotellet vid Kungsträdgårdsgatan, där nuv. grefvinna Wedel på sin tid förde ett så lysande hus, är nu ett minne blott.

Men, kanske någon frågar till sist, har ni alls intet namn att bjuda oss från våra dagars Stockholm? Ja, grefve von Hallwyls palats vid Hamngatan känner ju lite' hvar, inte bara 'hela Stockholm'; men grefven tillhör, som bekant, ej en af våra svenska ätter. Grefve Clarence von Rosen, den store sportsmannen, har ju vid Strandvägen uppfört ett magnifikt hus, som i någon mån skulle, liksom ett par af husen vid V. Trädgårdsgatan (grefve Wachtmeisters, frih. De Geers) och ännu några, få anses motsvara fordringarna på ett aristokratiskt »hotell», men det finnes emellertid intet af dem, som upptages af ägaren ensam. Detta är däremot fallet med åtminstone två hus med aristokratiska ägare: f. exc. frih. Åkerhielms (Nybrogatan) och f. exc. grefve Arvid Posses (Kungsträdgårdsgatan).

GREFVINNAN BONDES SALONG.

EN BAL I UTRIKESMINISTERHOTELLET AF MARIKA STJERNSTEDT.

ET ÄR EN VANSKLIG uppgift att föret aga sig att skildra »en bal i societeten», att på ett åskådligt sätt försöka få ut något karaktäristiskt däraf. Anne-Charlotte Edgren-Leffler gaf på sin tid under denna titel en skildring i hennes vanliga tendentiösa stil. Hon satiriserar träffande nog, ehuru föga subtilt, och lyckas på ett 80-tal sidor tydligt framhäfva ytligheten, fäfången eller demoralisationen hos de unga människor ur »societeten», hvilka hon

presenterar för läsaren.

Men jag tror, att fru Anne-Charlotte öfverdrifver — eller har »societeten» ungdom kanske förbättrats på det nära 20-tal år, som gått, sedan hennes novell skrefs? Det senare håller jag icke för otroligt. Åtminstone har jag hört något äldre personer, d. v. s. sådana, som voro med också på *den* tiden, försäkra, att en friskare fläkt på senare år brutit in t. o. m. i balatmosfären, att ungdomarna i »societeten» såväl som i alla andra kretsar nu umgås naturligare och enklare med hvarandra, att skimret af litet personlighet under »comme-il-faut»-masken icke blott tolereras, utan uppskattas, och att de s. k. nöjena nu vida mindre tagas som en plikt och vida mer som verkligt nöje — hvarom icke, så låter man bli dem! Hvilket kanske ej syntes så naturligt, som det nu gör, vid den tidpunkt då fru Edgren drog i härad mot »societeten». Hvem vet, kanske har hon rent af gjort godt härvidlag!

Hur som helst — om fru Edgrens pessimistiska karaktäristik af en bal i societeten var träffande, så får man väl däraf draga den slutsatsen, att »societeten» baler nu mist sin karaktäristiska prägel och helt enkelt likna alla andra baler, blott äro en samling af ungdom, af mer eller mindre skönhet i festlig belysning och festliga, nu för tiden mestadels smakfullt enkla toaletter. Därtill en rad af mödrar, mer eller mindre granskande, gillande eller klandrande — som på alla andra baler! — och några grupper fäder eller andra honoratiöres, af

FRÖKEN LOUISE DOUGLAS.

H. M. KONUNGENS ANKOMST TILL UTRIKESMINISTERHOTELLET.
TECKNING AF V. ANDRÉN.

hvilka många blott göra en kort titt, andra stanna kvar till slut och se ut att njuta af tillställningen.

Och man kan ju njuta, om man har godt humör, förstår att se med nöje på det, som är vackert, och att ge sin satir en förlåtande biton, när man tänker på allt det, som är mycket lumpnare än fäfånga och ytlighet och mycket råare i demoralisation än hvad som på det hela taget samlas i balsalongen i afsikt, helt enkelt, att *ha roligt*.

»Societeten» elegantaste och vackraste tillställningar under de par sista åren ha väl varit de baler, som gifvits i Utrikesministerhotellet, och det är också af en bal i excellensen och grefvinnan Douglas' hem jag nu vill återge några drag. Den stora ordinarie 21-januari-balen på slottet har ju sitt intresse, men är mer en officiell institution, där på långt när inte alla kunna ens till namnet känna hvarandra, och där blott ett fåtal utgöres af de danslystna eller de, som få dansa. Den stora massan går eller sitter och ser på de vackra rummen, de vackra toaletterna, de vackra uniformerna och — i synnerhet! — ägnar sig åt supén och champagnen.

En bal i utrikesministerns hem samlar naturligtvis också en hel del människor, som måste bjudas, ehuru de ej tillhöra familjens intimare umgänge, men den är dock en bal i ett enskildt *hem*, ett hem hvilket är i hög grad just detta, i hvilket hvar detalj präglas af värdfolkets personliga omtanke och älskvardhet.

Men jag har för länge uppehållit mig vid den här inledningen. Jag vill nu med min läsarinna tänka mig, att vi äro just ett par af de där gamla herrarne, som se ut att ha roligt åt balen, fastän de icke aktivt taga del i den — och så vilja vi bege oss dit och se, om där verkligen är något vi kunna njuta af.

Utrikesministerhotellet vid Blasieholmstorg ser synnerligen anspråkslöst ut — ett slätt, gråbrunt hörnhus med raka fönsterrader och en port som en vanlig dubbeldörr med ett enda lågt trappsteg till trottoaren. Men redan i förstugan får man ett intryck af hemtrefnad, som ger en ersättning för frånvaron af den prakt man kanske väntat sig. Trappan upp med dess hvalftak är belagd med en tjock matta och prydd af gröna växter och blommor, hvilkas doft blandar

FRÖKEN MÄRTHA GYLDENSTOLPE.

sig med vinterkylan utifrån. På nedre botten afläggas ytterplaggen af de ankommande gästerna, och så tåga de upp, enstaka eller i grupper, med en sista blick på egen eller första blick på andras klädsel.

Två trappor upp är festväningen, och det är där, i en röd salong med stora speglar på alla väggar, som grevinnan Douglas tar emot sina gäster.

Vi — d. v. s. min läsarinna och jag i skepnad af ett par gamla vänliga herrar! — ställa oss i dörren till den stora danssalen i hvitt, gult och guld med stora speglar och dekorerad med gröna växter, synnerligen kring den plats, som är reserverad för konungen. Medan man väntar på honom, har pratet kommit i gång, de äldre fruarna ha börjat se sig om efter en treflig plats, kavaljererna ha börjat höra sig för om trefliga danser, allt medan alla mer eller mindre skärskåda hvarandra — och vi göra naturligtvis som de öfriga!

Först drages uppmärksamheten till de utländska ministrarne eller attachéerna och deras fruar. Nyfikenheten väckes af den främmande ansiktstypen och det främmande språket — ty svenskar emellan talas numera blott ytterst sällan annat språk än det svenska — men vårt intresse öfvergår snart nog till våra egna landsmaninnor och är väl berättigadt därtill. Det finns en hel hop vackra damer på utrikesministerns bal, en hel del ståtliga apparitioner och mycken grace, hvilket också konstateras af en nykommen utländsk attaché, som icke tycktes ha gjort sig några vidare förhoppningar om den svenska skönheten! Han vänder sig till sin granne och frågar efter namn, allt eftersom hans blickar af en slump falla på den ena eller den andra, och vi följa hans blickar, vi uppfånga namnen, som han får af en slump, och vi beklaga, att hans blickar ej råkade falla på ännu flere, som vi gärna skulle velat få nämna.

Här ha vi först och främst dottern i huset, fröken Louise Douglas, som med fröken Märtha Gyldenstolpe, en af stockholms societetens mest uppvaktade och omtyckta unga flickor, delar ett rykte om aldrig svikande artighet och älskvärdhet mot alla. Det är synd, att icke alla de unga damerna skola få hembära samma smickrande omdöme, ett omdöme som kanske vore rättvist, ty stockholmskorna äro nog i allmänhet mycket älskvärda — men jag citerar härvidlag blott hvad jag hört af en främmande dam.

En förtjusande företeelse i en balsalong är friherrinnan Eva Åkerhielm, född Ankarcrona, en liten, smärt dam med ytterst fin nordisk typ. En af stockholms societetens obestridd främsta skönheter är friherrinnan Märtha de Geer, född Cederström, alltid leende och alltid vänlig.

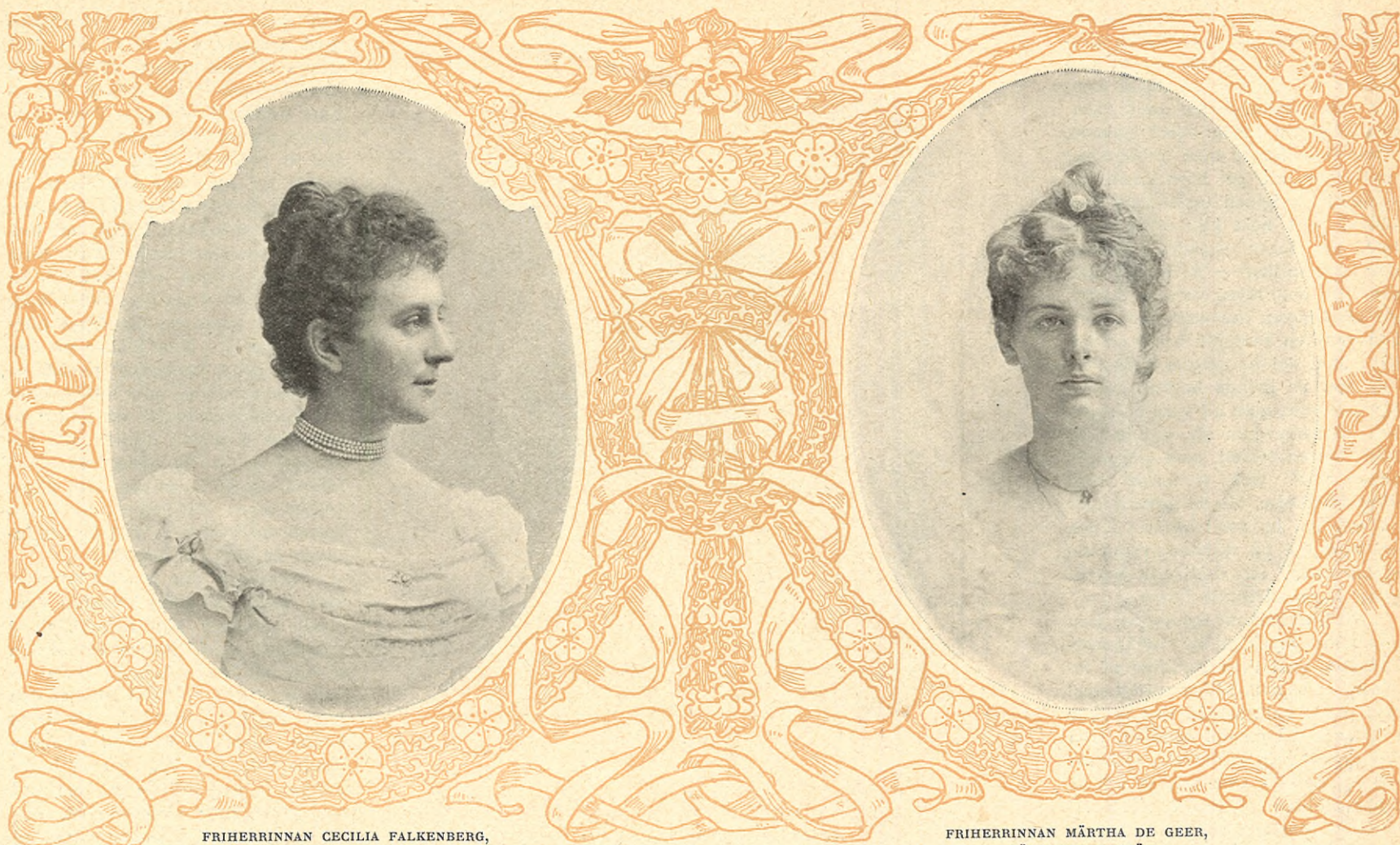
Vi bli afbrutna i våra betraktelser af ett plötsligt sorl och rörelse i det församlade sällskapet. Aha, kungen kommer! — Två af herrarne i utrikesdepartementet, hvilka delvis fungera som värdar, ha gått utför trappan för att jämte excellensen Douglas i själfva porten mottaga h. m. t. De bära hvar sin trearmade silfverstake med tända ljus, en kvarleva af traditionen, som ville att kungliga personer, när de besökte utrikesministerns hem, på dess tröskel mottogos med tända facklor. Detta var visserligen på den tid, då ännu intet elektriskt ljus lyste upp förstugor och trappor klarare än den ljusa dagen — men traditionen har ännu bevarats i den form, som ofvan antydts.

Så snart konungen eller flere af den kungliga familjen anländt och så många, som haft tillfälle till det, fått buga sig eller niga, blir det än lifligare än förut. Man har börjat finna hvarandra nu också, man har börjat komma på det klara med sina danser, man har åter kommit i gång med den sammansättning af småskvallrar, små förhoppningar eller flirtintressen, som hålla ihop hela balen, för att inte säga hela societetslivet. Jag vill inte påstå, att det skvallras eller förtalas eller pratas *mer* i den s. k. societeten än annorstädes, men *mindre* är det väl heller inte! Där jongleras friskt med omdömen och anseenden, och om också en hedrande mängd föraktar lumpet förtal och nedtystar skamliga insinuationer, så kunna de ändå knappast låta bli att nyfiket undra, om inte fröken X. skall lyckas »gå åt» i vinter efter alla sina ansträngningar, eller om Den verkligen *kan* vara kär i Den, om Y. skall fria till fröken Z. i Afen — det anses vara på tiden! — om det är sant, att N. s ha dåliga affärer m. m. m. m. Och så anser man sig tvungen att anmärka på fru Dens toalett, och så måste man uttala sig om fröken Dens omtalade skönhet eller figur, som man verkligen inte alls tycker det är något med, o. s. v. Men hvar i världen är det inte på samma vis, så länge baler ges och folk äro lika roade af att gå på dem som att sitta hemma och läsa en god bok?! Det finns säkert inte blott klander att ge de värdsliga nöjena, de äro ofta ett eldprof för en karaktär, de kunna ofta ge ett godt stycke erfarenhet och t. o. m. lära en ett mildt omdöme om andra — för att nu inte alls tala om de oblandade skönhetsintryck, de kunna skänka en, om man helt lugnt låter dem göra det.

Nu har emellertid dansen börjat, det vill säga den egentliga balen. Vi ha en ypperlig plats i dörren till balsalen, och våra blickar begynna genast åter söka bland de dansande damerna. Se där den ståtliga, älskvärda friherrinnan Cecilia Falkenberg, född Lewenhaupt, lång, rak och en fullkomlig förebild i sättet att »föra sig». Och här grevinnan Lotten Hamilton, född Beck-Friis, kanske den

FRIHERRINNAN EVA ÅKERHIELM, FÖDD ANKARCRONA.

FRIHERRINNAN CECILIA FALKENBERG,
FÖDD GREFVINNA LEWENHAUPT.

FRIHERRINNAN MÄRTHA DE GEER,
FÖDD CEDERSTRÖM.

mest utpräglade *svenska* typen bland stockholms societetens damer, ljus med förtjusande hy och stora, blå ögon.

Vi lägga märke till att de flesta, herrar som damer, dansa mycket väl. Somliga par är det ett oblandadt nöje att följa med ögonen, och i »pas de quatre» lägga vi genast särskildt märke till fröken Douglas, hvars ovanligt behagfulla och stiltfulla utseende väl passar i den eleganta dansen, samt till den vackra fröken Clothilde von Höpken.

Ännu ha vi bland de unga, särskildt stockholms societeten tillhörande damerna fröken Gerda Planting-Gyllenbåga, fröken Charlotte Björnstjerna, fröken Märtha Sjöcrona, hvar i sin stad vackra eller behagliga att se och — så säga deras vänner, dem vi gärna tro — trefliga och angenäma att råka. Och sedan en hel del till, som kanske här bort finnas nämnda och afbildade såväl som de andra, om icke utrymmet i Iduns spalter förbjudit oss det, däribland då många unga damer från landsorten, särskildt Skåne, hvilka väl kunna skänka en balsal ökad behag för åskådaren.

Allt eftersom timmarne gå och danserna aflösa hvarandra, blir stämningen gladare. Jag ser flickansikten stråla i den mest osökta förtjusning, blickar söka hvarandra tvärs öfver salen — jag ser också allvarliga ansikten ibland, skuggan af någon sviken förhoppning eller kanske uppenbarelsen om en känsla, som var djupare än den lätta balstämningen kunde tåla... Och hur många små tysta, banala tragedier har ej en balsal fått rymma — betydelsefulla nog ändå för

dem, som varit medspelande, och hvilka lifvet kanske aldrig gaf någon så oreflekteradt smärtsam stund mera. Sorgemättet är olika nog för hvar människa, och hur skulle någon, hvem han vore, ha rätt att le ens åt den yligaste lilla baldockas hjärtesorg?

Det talas för öfrigt så mycket om ytligheten hos »världsmänniskorna». Jag tror inte så mycket på det där talet! D. v. s. jag tror, att det finnes jämt lika mycken ytlighet hvar annorstädes som hälst.

Det är en mycket liten procent af unga människor, som någonsin bryr sig om att försöka fördjupa sitt sätt att tänka — och det är väl ännu mera sällan, som de djupaste känslorna tillhöra den första ungdomen, hvars speciella fest en bal väl ändå i första rummet måste kallas.

Huruvida ungdomen borde roa sig på ett annat sätt är en sak, som ligger alldeles utanför området för en balskildring. En bal är en bal, och för närvarande stå vi i dörren till balsalen i Utrikesministerhotellet och fortsätta våra iakttagelser.

Först om färgen. Det är sällan en kvinna (eller kanske är förtjänsten i första rummet hennes sömmerskas!) inte förstär att välja en färg, som passar henne till ett festligt tillfälle. Om rutiga ylleblusar med hvita stärkta kragar och manschetter råka bli på modet, så går genast nittio procent af stockholmska dampubliken i hvardagslag i rutiga ylleblusar och hvita kragar och manschetter — det blir som en uniform, vare sig den passar eller inte, och den passar visst

GREFVINNAN LOTTEN HAMILTON,
FÖDD BECK-FRIIS.

inte alltid. Men när sedan samma nittio procent af damvärlden draga ut till att skaffa sig en baltoalett, så komma verkligen smaken och personligheten ändå fram. Smaklösheter såsom hjärt lysande, afstickande färger med misslyckad pretention att ge bärarinnan en synnerligt originell toalett, ser man sällan. Det hela blir alltid vackrast, om ingen enstaka klädning står och skriker — såvida ej den, som bär den, råkar vara så vacker, att klädningen, hurudan den än är, kan vara en ram för hennes skönhet. Men det är ganska sällsynt.

Om en kvinna har ett behagligt utseende, utan att vara en skönhet, så aktar hon sig, om hon är klok, för en toalett, som slår ihjäl henne själf. Och vi märka med tillfredsställelse, att de flesta damer på vår bal ha varit kloka. Salen är, som det på välkändt reporterspråk heter, ett »böljande haf af ljusa, harmonierande färger».

Och så balkonversationen. Den omtalade, omskämtade balkonversationen med dess tradition af fadäser och andefattiga artigheter! Den finns naturligtvis, den spökar i hjärnan på en del ungdom, som vill uppföra sig så korrekt, så ängsligt »passande» som möjligt och då råkar alldeles glömma bort, att det omöjligt inte kan anses vara opassande att vara sig själf — till och med i en balsalong!

Den sortens balkonversation består hufvudsakligen af frågor och svar. Om vi äro nog försåtliga att ställa oss bakom en s. k. ovanligt hyggelig ung man och en s. k. ovanligt väluppfostrad ung flicka,

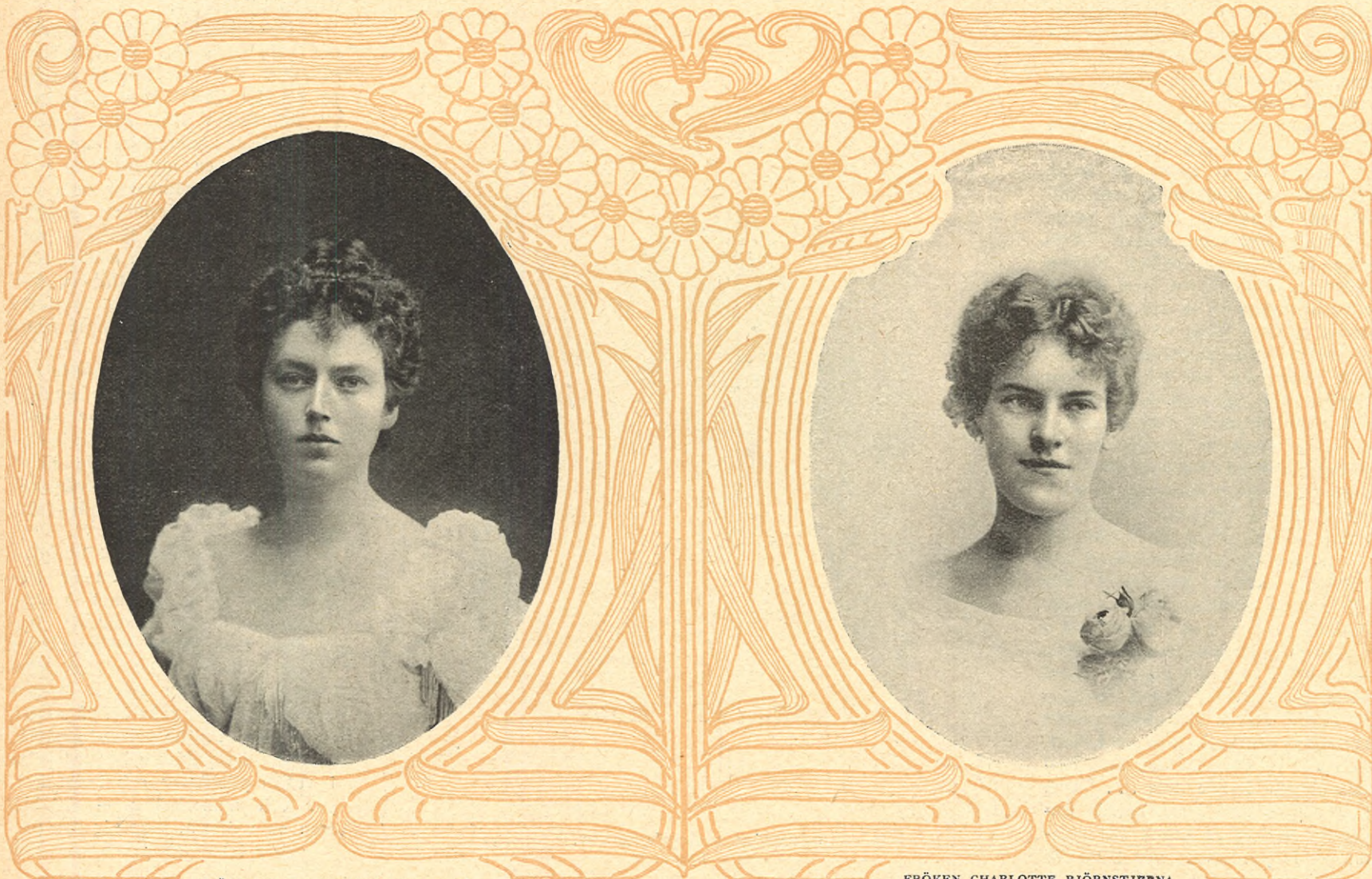

FRÖKEN CLOTHILDE VON HÖPKEN.

som just nyss gjort bekantskap med hvarandra, så få vi inte stort utbyte af vårt tilltag. »Tycker fröken *det* och tycker fröken *det*? — Åker fröken skridsko? — Tycker inte baron, att det är förtjusande?» o. s. v. Det är svårt att tänka sig, att vare sig frågor eller svar det minsta intressera parterna i grund och botten, och det förefaller löjligt, att inte unga människor skulle kunna hitta på något bättre och roligare än att sitta och fråga hvarandra, hvilken slags sport de föredraga eller något dylikt. Man tänker på den (väl knappast medvetna) parodi på »balkonversation», som förekommer på Karlbergsbalerna, då under en viss tur i någon fransäs alla kavaljererna på en gång, på gifvet tecken, skola fråga sin dam något sådant som: »Vet fröken, om Moses tyckte om lutfisk?» Det är åtminstone en originell fråga!

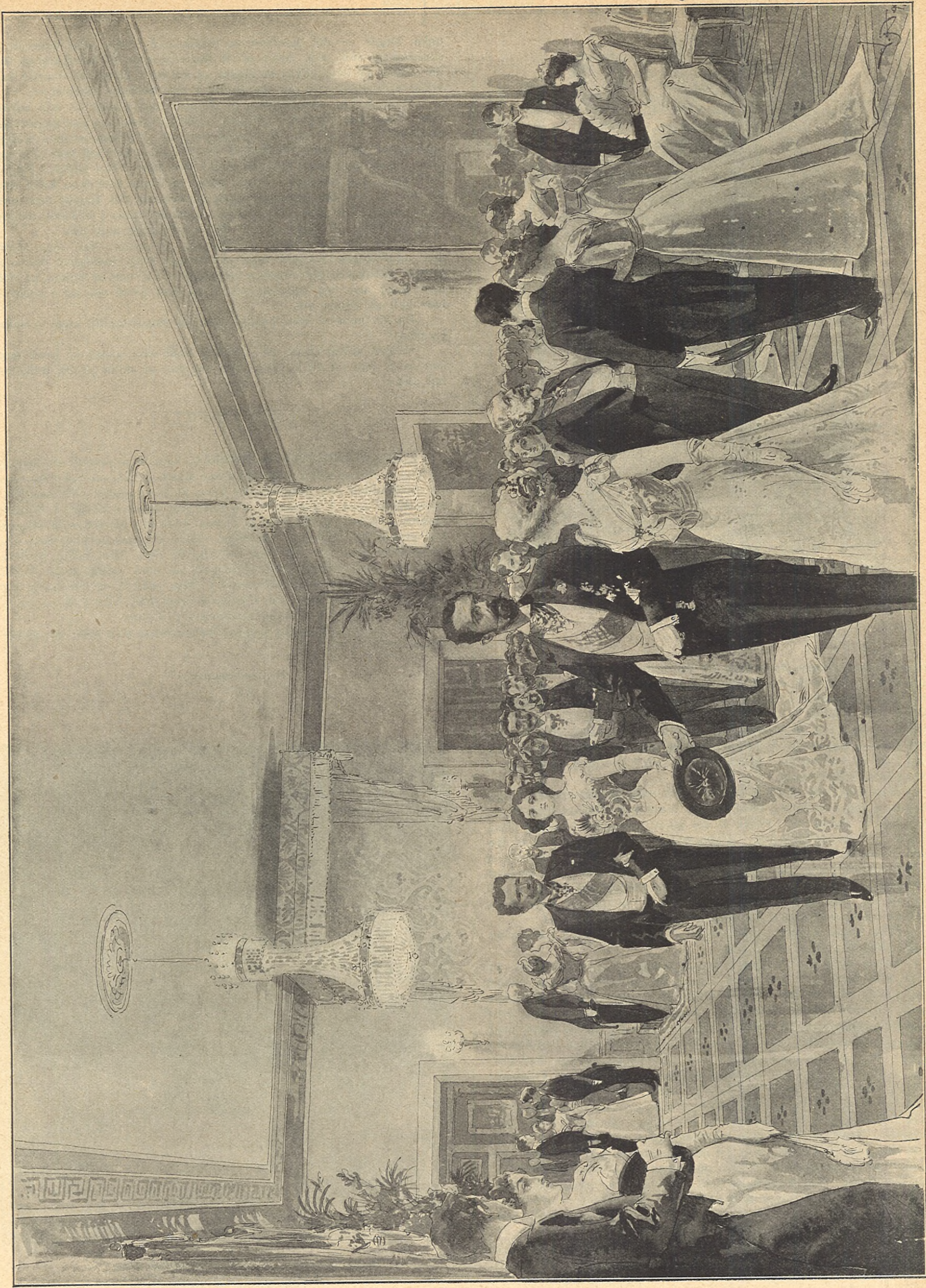
Men den där absolut intresselösa arten af samtal mellan dansande sträcker sig naturligtvis i allmänhet aldrig längre än till den första, famlande bekantskapen — och det vore orättvist att tro den vara regel på en bal. De flesta känna snart till hvarandra någorlunda väl, och de, som så hafva kunna, få nog tillfälle att lysa med sin *esprit* eller slagfärdighet, och de, som det vilja, kunna nog också få tillfälle att tala om saker, som verkligen intressera dem.

De fula sidorna af en baltillvaro, som i sin korhet och förgänglighet väl ändå mest ger leende bilder, de heta koketteri eller hjärtlös kurtis och afundsjuka. Sanningskärleken tvingar oss att er-

FRÖKEN GERDA PLANTING-GYLLENBÅGA.

FRÖKEN CHARLOTTE BJÖRNSTJERNA.

EN BAL I UTRIKESMINISTERHOTELLET. TECKNING FÖR IDUN AF V. ANDRÉN.

FRÖKEN MÄRTHA SJÖCRONA.

känna deras existens, men som det för tillfället ej roar oss att vara moralister och det för resten knappast hör hit, så uppehålla vi oss inte vid dem. Det finns i alla fall en hel del munterhet och verklig lifsglädje där bredvid — och när nu supén börjar serveras i våningen under de egentliga festsalarne och vännerna för aftonen eller för vintern eller möjligen för lifvet samlas i kottierier, konstatera vi, att den, som just nu komme in i sällskapet, helt visst skulle få ett intryck af oblandad glädjestämning.

Man äter, som sagdt, kottierivis. De mest företagsamma af ungdomen lyckas skaffa sig bord (för de äldre och förnämligare är det naturligtvis redan väl sörjdt i det fallet), de andra nöja sig ändå. Maten är inte hufvudsaken. Hufvudsaken tycks vara, om man lyckats skaffa sig en treflig dam eller kavaljer för supén — hvarför, är ej lätt att förstå, ty man har just ingen ro att prata. Den stackars kavaljeren störtar ut ur eller in i rummet, ideligen på jakt efter något att äta eller dricka åt sig och sin dam. Skulle det vara omöjligt att införa den seden, att damerna serverade sig själfva?

Efter supén kommer kotiljongen. Tillfället är inne för oss att få en sista överblick af det hela.

Parvis sitta alla de unga kring väggarna i den stora salen. De äldre, som ännu inte velat eller kunnat få fara hem, sitta där bakom och samla sitt intresse hufvudsakligen till inhämtande af kännedom om hvem, som dansar med hvem. Kotiljongen är aftonens *clou*, hvad skvallermöjligheterna beträffar, kotiljongen skördar redan delvis, hvad aftonens olika skeden sätt! — Men vi, som inte skvallra och inte det minsta bry oss om, hvem som dansar med hvem, vi följa med blicken utefter raderna alla de unga ansiktena, manliga och kvinnliga; tydligen har festen varit lyckad, ty ingen ser så trött ut, att han eller hon kunde förmodas vilja gå hem just nu. De som ha stannat ända tills nu, de äro också beredda att ärligen stanna till allra sista hvarfvat. Trots värmen och ansträngningen af ett par, tre föregående timmars dans och trots en del raknade luggar eller små skavanker på klädningarna, så äro ansiktena ännu fulla af förväntan och förtjusning. Och kotiljongen varar väl ännu en timme eller så ungefär, och lika länge varar förtjusningen — ja, sannolikt ännu längre, ännu sedan man åkt hem och kommit i ro för att öfvertänka eller för att tala om aftonens nöje eller behållning.

Men ännu är det inte slut — och äfven vi måste ärligen stanna, tills det blir slut. Det kommer blommor i stora korgar eller möjligen på något annat, originellare sätt — det kommer små rosetter i

olika färger — det kommer en massa små lustiga eller dekorativa skräpsaker, som alla delas ut åt damerna eller åt kavaljererna för att sedan af dem gifvas åt någon, af en hvar särskildt utkorad kavaljer eller dam. Så går det ju till i alla världens kotiljonger.

Dansen blir allt lifligare, ju tröttare man tycker att alla borde vara, intrycken förvirras, blicken urskiljer knappast mer någonting särskildt — det är som att åka på karusell: i början ser man tydligt och nickar med redigt hufvud åt sina bekanta, som stå kvar på *terra firma*, men efter bara en liten stund har man redan alldeles tappat bort dem, och när man väl åkt rundt så länge som man hade rätt till för sin tio-öring och karusellen stannar, är det knappast man har något medvetande ens om sig själf. Men det finns i alla fall många, som tycka om det nöjet — och den saken angår inte oss.

Vi ha nu sett hvad vi ville se, vi kunna åter tåga utför den mattbelagda trappan med det trefliga hvita hvalftaket och ner genom förstugan, där sömniga betjänter vänta, och vi kunna på det hela taget anse oss vara mycket nöjda med hvad »en bal i societeten» haft att bjuda oss.

En vis man — eller kanske bara en snusförnuftig man — sade en gång:

»Begär aldrig af en sak, att den skall vara annat än hvad den kan vara, och du skall vara nöjd, när den är detta på ett fullkomligt sätt.»

UTRIKESMINISTERNS HOTELL, som vi ju valt till skådeplats för den i ofvanstående skiss skildrade balen, ägdes och beboddes under frihetstiden och gustavianska tiden af den bekante politikern fältmarskalken Axel v. Fersen d. ä:s mor, grefvinnan v. Fersen, f. Wachtmeister, och bror, greve Karl v. Fersen, ända tills det året efter dennes död genom köp öfvergick till staten 1787. I sitt nuvarande skick anses palatset förskrifva sig från omkring år 1746. Den vackra, hvälfda förstugan, som pryder bottenvåningen, är dock (enligt greve F. U. Wrangel) kvar från den för-Fersenska tiden samt torde förskrifva sig från slutet af 1600-talet och rikstygmästaren frih. Gustaf Horn, morsfar till den nyssnämnda grefvinnan v. Fersen.

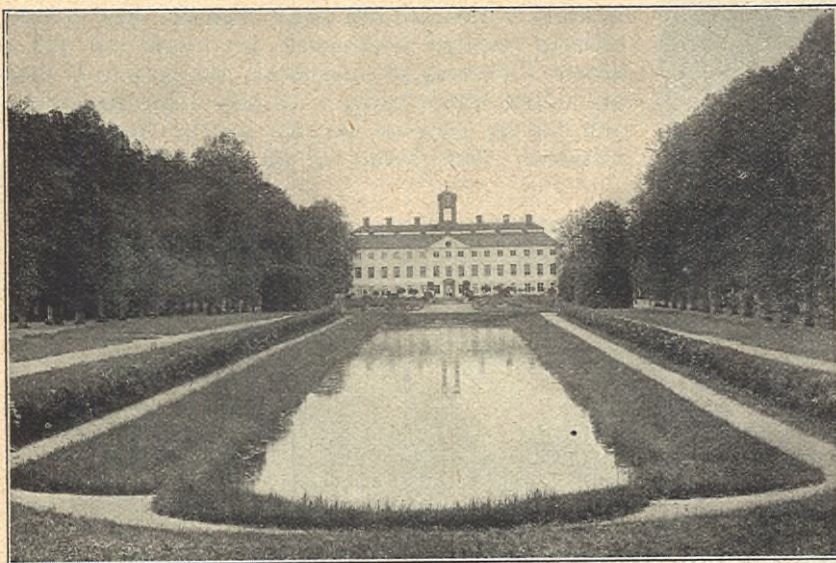
Det gamla minnesrika palatset har således, som man ser, gamla aristokratiska anor.

H. M. KONUNGEN PÅ UTRIKESMINISTERNS BAL.
TECKNING AF V. ANDRÉN.

FRÅN SVENSKA SLOTT AF MARIKA STJERNSTEDT.

DE SVENSKA SLOTTEN, fideikommissen, större eller mindre herrgårdarna, äro legio. En författarinna, som är väl känd för Iduns läsare, fru Ann Margret Holmgren, född Tersmeden, skrifver, om jag ej missminner mig, så ungefär: »Sverige kallas ett fattigt land och är det väl också i det stora hela, men förefaller dock i vissa fall rikare än andra.} Eller hvar ser man som hos oss ett öfverflöd på gamla herresäten och stora fideikommisslegendomar?»

Huruvida alla de stora, vackra byggnaderna, som murats upp nästan öfverallt, där naturen varit vackrast i de mellersta och södra

STUREFORS.

delarna af vårt land, äro tecken till rikedom eller snarare — fru Holmgren antyder det — ofta en tunga för den måttligt förmögna släkt eller individ, som är deras ägare, vill jag lämna därhän. En prydnad äro de i alla fall, och många af dem en prydnad icke blott till det yttre, utan också, eller än mer, en dyrbar bevarare af vackra och stilfulla rumsinredningar från gångna tider — eller också, om de nyrestaurerats och nyinredts, ett kostbart och värdefullt vittnesbörd om vår tid för en kommande.

Lika väl som det finnes en massa svenska slott och herregårdar, finnes det för den intresserade en hel del arbeten att tillgå öfver dem*, dock ganska få daterande sig från senare år. Och då några drag af svenskt herrgårdslif redan ofvan gifvits af fru Helena Nyblom i karaktäristiken öfver våra dagars svenska adel, återstår för oss blott att ur den rika mängden af mer eller mindre kända slott och egendomar taga fram några af dem, som det just i vår tid kan vara af största intresset att få några bilder ifrån — jag menar några af dem, där herrgårdslifvet nu lefves, där ägarne och ägarinnorna äro i sin ungdom eller i sin fulla lifskraft och kunna följa sitt hems och sina underlydandes utveckling med intresse och framgång.

Det blir ändå blott några få egendomar vi nu meddela bilder ifrån, men skulle vi sökt taga med alla dem, som varit lika berättigade att komma med, så skulle sannolikt hvarken detta eller flere kommande julnummer af Idun räckt till! *Ultra posse nemo obligatur* — hvilket är uttydt: ingen kan göra mer än han förmår!

Om vi börja med mellersta Sverige, ha vi genast *Margrethelund*, som redan nämnts i sammanhang med det Åkerhielmska hemmet i Stockholm. Vidare komma vi till *Sturefors*, som nu bebos af grefvinnan Pauline Bielke, född d'Otrante, nyss vorden änka.

Sturefors i Östergötland nämnes redan år 1333 under namnet *Kabbafors* och på 1400-talet som *Forsa*.

* *Suecia Antiqua et Hodierna*, *Thersner*: Fornä och nuvarande Sverige, *C. A. Klingspor*: Svenska Slott och Herregårdar, *Eneroth*: Sörmlands Herregårdar, *Ljunggren*: Skånska herregårdar, *Klingspor och Schlegel*: Uplands Herregårdar, m. fl.

Riksrådet Thure Nilsson Bielke, som så frimodigt gick mot döden på Linköpings torg, är dess förste kände ägare.

Slottet är uppfördt 1704 efter ritning af Nikodemus Tessin i den tidens smak med flyglar, stor naken borggård och hvitmenade staketpelare. Det innehåller omkring femtio boningsrum, en praktsal däribland, samt en stor och dyrbar samling familjeklenoder, såsom oljeporträtt, vapen, kuriosas, bibliotek m. m. Bland annat förvaras där en rar pokal, gjord af ett strutsägg och försedd med rik infattning. Den har tillhört drottning Gunilla Bielke, Johan III:s andra gemål, och är försedd med hennes namn och vapen. Vidare en präktig vinkanna, synnerligen smakfullt ornerad i förgylldt silfver med ädla stenar.

Omgifvande trädgård och park upptaga 25 hektar. I den ståtliga vackra parken finnes uppfördt ett monument med porträttmedaljong till minne af drottning Gunilla.

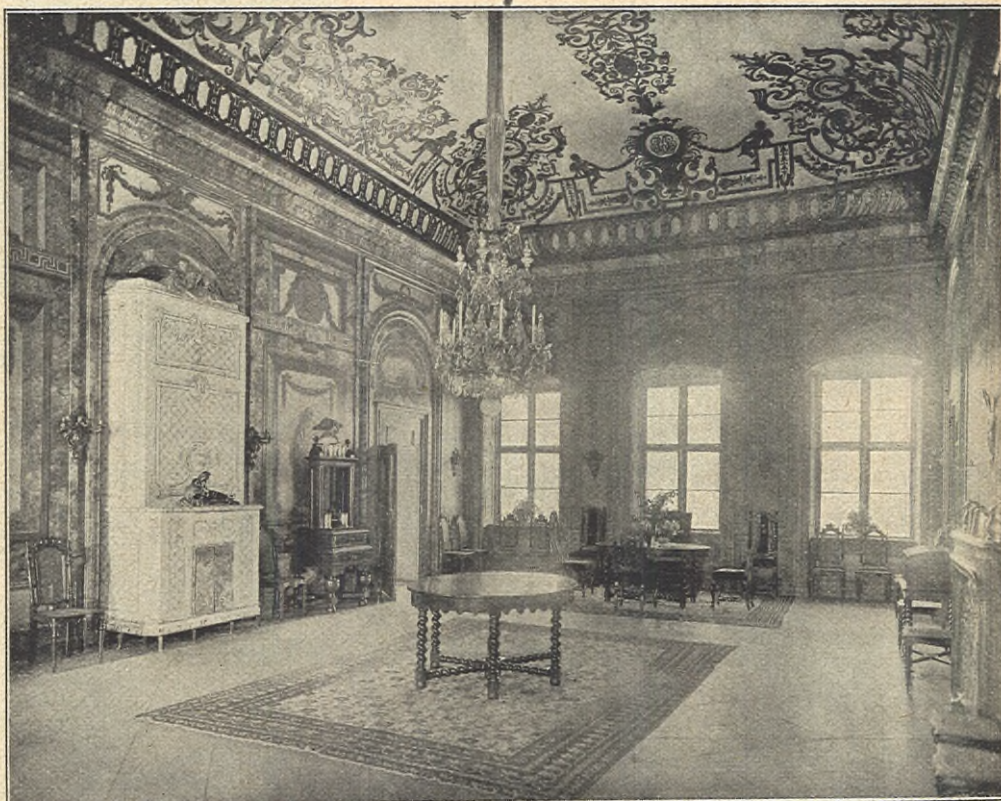
Icke så äldrigt som *Sturefors*, men dock synnerligen intressant, är hertig d'Otrantes egendom *Elghammar* i Södermanlands län, Hertiginnan d'Otrante är född friherrinna von Stedingk, och *Elghammar* har varit i von Stedingkska ättens ägo sedan 1807.

Elghammar, som lånar sitt namn af sin i forna tider mycket skogbevuxna och på elgar rika omgivning, har ett sällsynt vackert läge på ett näs vid sjön Lockvattnet. Konung Fredrik I, som var en stor jägare, skall ofta ha haft jaktpartier där. Ett annat kungligt minne är den sängkammarmöbel, som af kejsarinnan Katarina skänktes dåvarande ambassadören i Petersburg, excellensen von Stedingk, när han i sitt hem i Ryssland mottog besök af konung Gustaf III och hans son, Gustaf IV Adolf. Denna möbel förvaras ännu på *Elghammar* i den s. k. ryska sängkammaren.

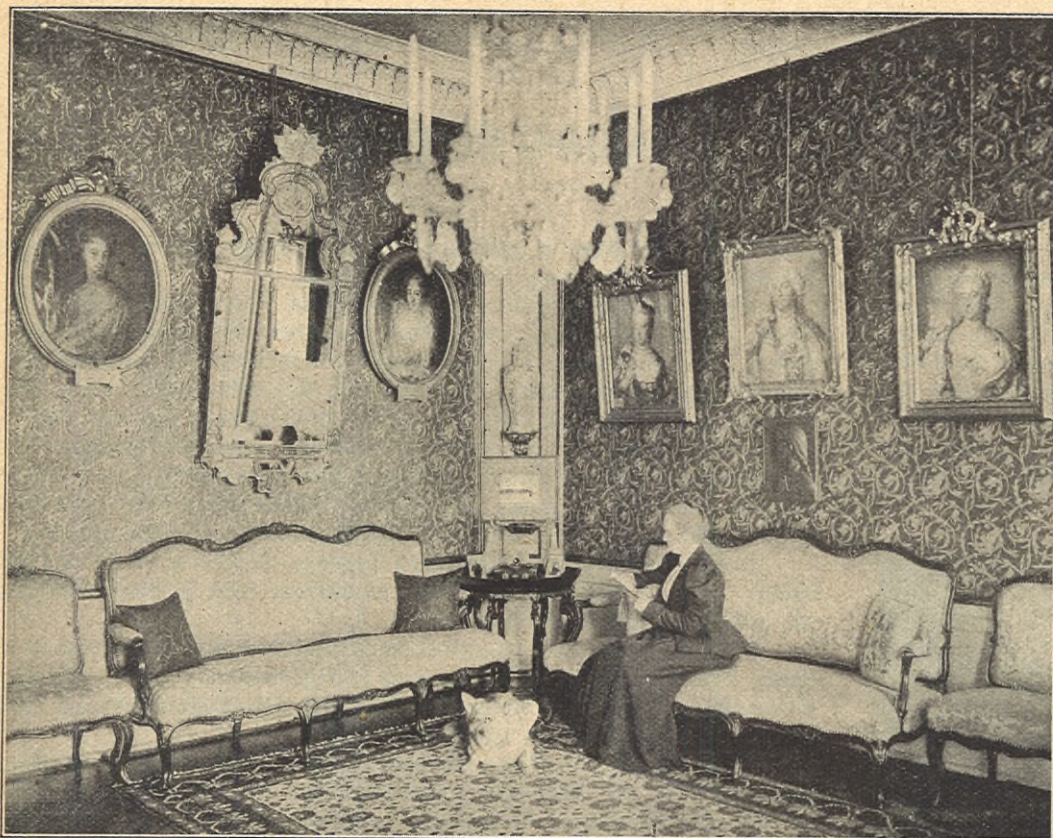
Elghammars hufvudbyggnad är i århundradets början uppförd efter ritningar af den kände kejsarlige ryske arkitekten Giacomo Guarengli, italienare till börden, densamme som uppfördt de märkligaste byggnaderna i och omkring Petersburg. *Elghammar* är också ett af de bäst och smakfullast bebyggda och alltjämt underhållna ställen i Södermanland och ett af dess gästfriaste tillika.

Ett annat gästfritt och vackert gods är *Hedenlunda*, också i Södermanland, tillhörigt greve Fredrik von Rosen och grefvinnan Maria von Rosen, född Adelsvärd.

Hedenlunda, som bär sitt namn efter en gammal hednisk offerlund, är i själfva verket också ett urgammalt gods, ehuru dess byggnad ej uppfördes förrän 1782. Den är hållen i jämförelsevis enkel stil, men ger ett intryck af hemtrefnad, som många ståtligare slott kunde afundas den. Hela egendomen ligger också i en af landskapets skönaste delar, vid sjön *Weckelns* stränder.

STUREFORS: STORA SALONGEN.

STUREFORS: BLÅ FÖRMAKET.

Det är för öfrigt ett gods, där ägarens omtanke för alla underlydande rikt spåras. Grefven och grevinnan von Rosen ha nedlagt mycket arbete på att försköna och förädla sitt hem och allt hvad därunder hör. Godset har en sockenskola, stiftad i detta århundrade, och grevinnan själf, varmt intresserad som hon är för folkbildning, är medlem af skolrådet. Det finns blott godt att säga om detta vackra hem.

Innan vi nu draga söderut, få vi stanna litet vid greve Otto Mörners och grevinnan Ebba Mörners, född Mörner, gods *Thorönsborg* i Östergötland, det vackra ställe, där östgötaungdom mer än en gång samlats till dans och andra nöjen. Dess stora hufvudbyggnad, belägen på en hög udde, som skjuter ut i Östersjöns Dragviken, är byggd år 1756, efter ritning af Hårleman, i två våningar med frontespis

STUREFORS: FÖRMAK.

STUREFORS: BIBLIOTEKET.

och hög kupolbyggnad, från hvars öfversta stora sal en och annan liten spökhistoria berättas!

I *Skåne* komma vi till de stora, rika godsens förlofvade land, Trolleholm, Widtsköfle, Snogeholm, Skabersjö, Krapperup, Barsebäck och hvad de nu allt heta, de gamla vackra och gästfria slotten och herrgårdarna.

Vid det Wrangel von Brehmerska fideikommisset *Hyby* måste vi nu först alldeles särskildt uppehålla oss en stund, af en orsak som säkerligen skall roa dem, som intressera sig för kvinnligt arbete af hvad art det vara må.

Hyby finnes icke upptaget i professor Ljungrens arbete öfver skånska herrgårdar, en omständighet som för ett tiotal år sedan gaf dess då- och nuvarande husfru, friherrinnan Ingeborg Wrangel von Brehmer, född grefvinna Ehrensvärd, tanken att själf skriva gårdens historia. Efter åtskilligt mödosamt sökande i bibliotek och arkiv lyckades hon få fullständigt materiel hopsamladt och beslöt att utföra arbetet i textning på pergament. Nu ligger efter flere års arbete boken färdig, i ett enda original exemplar, och har sin plats på ekkistan framför fönstret i biblioteket. Den består af 55 sidor, hvar och en

48×30 cm., textade i guld, silfver och färger, upptagande en ägareföljd från 1200-talet, då gården ägdes af den orolige ärkebiskop Jacob Erlandsson i Lund och hans bröder, och genom växlande öden i olika släkters händer till 1898, jämte historik. Den är bunden i hvitt skinn med svarta bokstäfver — de Wrangelska färgerna.

Den nuvarande hufvudbyggnaden är uppförd i midten af 1700-talet samt påbyggd och tillbyggd senare, senast med två mindre torn 1884. Egenheten ligger omgifven af vackra trädgårdar och med vid utsikt öfver Lundaslättens växlande och rika dagrar. Våra bilder ge några interiörer från det trefliga, vackra och personliga hemmet.

Trollenäs, hvars nuvarande fideikommissarie är friherre Nils Trolle, gift med friherrinnan Anna Leijonhufvud, är ett urgammalt gods, som aldrig innehaft af andra släkter än den Thottska under Skånes danska tid och sedan af den Trolleska. Den äldste kristne man af Thott-ätt, som historien omtalar, lefde omkring 1160 och ägde möjligen redan då *Trollenäs*. År 1559 uppfördes slottsbyggnaden af

HERTIGINNAN THERÈSE D'OTRANTE,
FÖDD FRIHERRINNA VON STEDINGK.

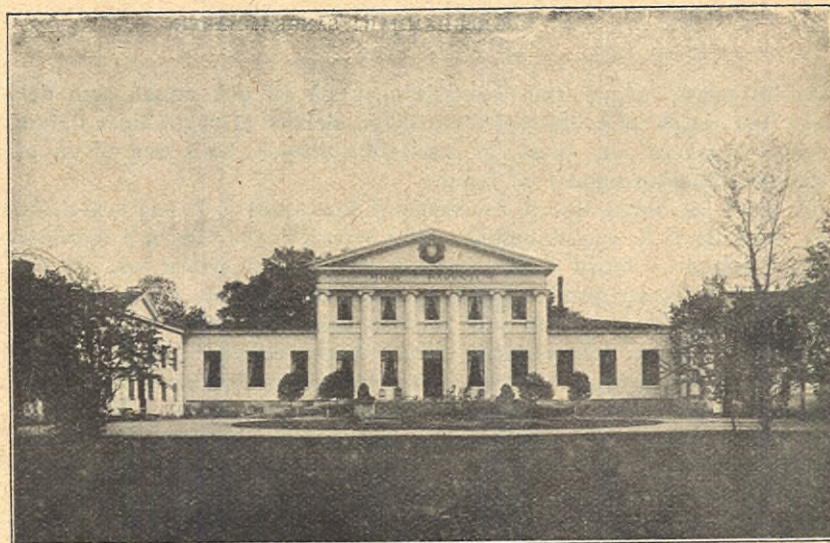
Tage Thott, ändrades år 1797—98, och har slutligen i senaste tider undergått en storartad omgestaltning, hvars ära tillkommer de nuvarande ägarne.

Våra bilder från Trollenäs visa oss slottet i dess nuvarande skick, med den vackra, välvårdade närmaste omgifningen och den praktfulla inre anordningen. Hvert rum för sig är ett väl utfördt mästerverk, där hvar detalj är vårdad och där allt ger intryck af rent kunglig prakt, till hvilken kommer en utmärkt praktisk inredning — till största del nog friherrinnans egen förtjänst.

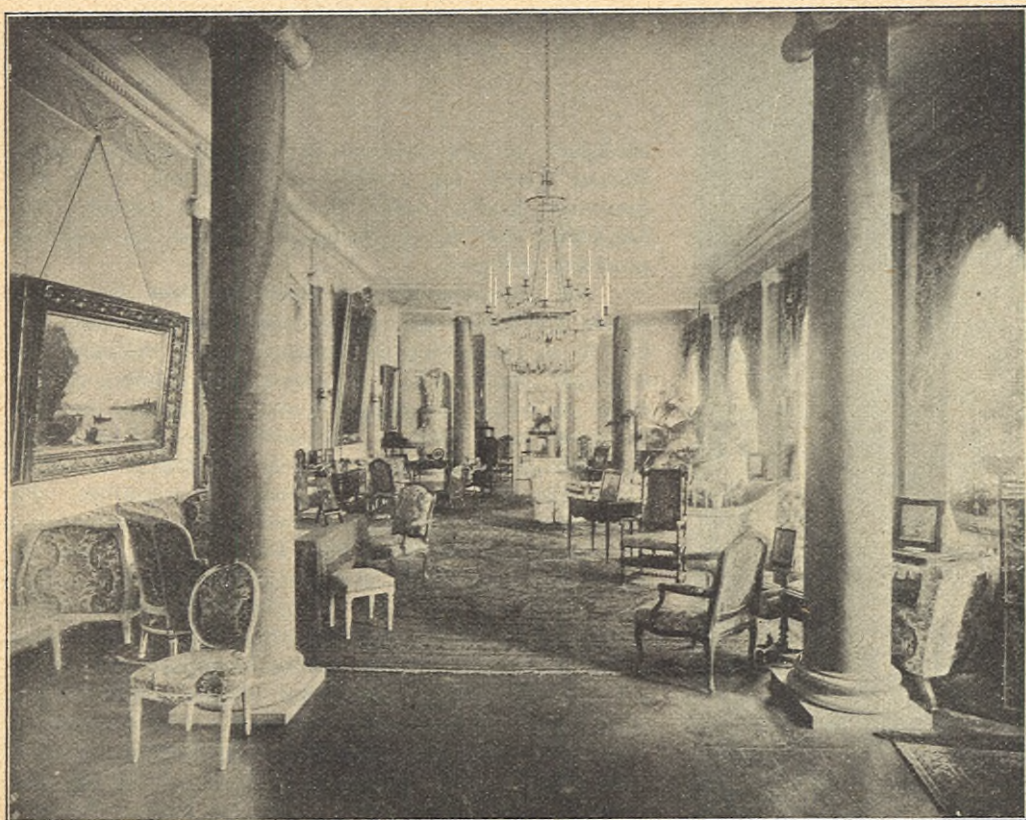
Ett vackert slott är äfvenledes *Torup*, vid hvars historia många ryktbara personers namn äro fästa. Här lefde konung Kristiern III:s trogne vapendragare, herr Truid Ulfstand, här lefde Kristiern IV:s lärde vän Sigvard Grubbe, och konungen själf var här ofta gäst med sin gemål Kristina Munk. Äfven den olycklige Corfitz Ulfeld var en tid gårdens ägare. De äldste ägare man känner lefde för öfrigt redan före 1400. Vår bild ger en vacker vy af det gamla herresätet, uppfördt sannolikt på 1500-talet, omgivet af vattenfyllda grafvar, välvårdade planteringar och längre bort stora förtjusande bokskogar, som göra det till ett af de vackrast belägna i Skåne.

Slottets inre motsvarar för öfrigt väl dess yttre. Dess nuvarande ägare kammarherre Gösta Coyet och fru Henriette Coyet, född friherrinna Cederström, ha därvidlag gjort obeskrifligt mycket. Alla våra bilder visa, att en fin smak varit rådande vid hemmets inredning, och friherrinnan Coyet, en af de mest och bäst kända skånska damerna, har därvid skördat en rättvis ära. Särskildt tornrummen äro nyinredda på senare år, det ena till bibliotek, en synnerligen lycklig tanke. Vår bild af biblioteket visar friherrinnan Coyet och bildhuggaren Walter Runeberg i färd med att modellera hennes byst.

Vi ha nu ofvan blott med några korta anteckningar ledsagat hvar grupp af bilder från de olika ställena, då det största intresset just synt oss ligga i bilderna själfva, ej i någon lång, förklarande text till dem. Det, som kunde haft ett mera djupt intresse — en skildring af förhållandena på de olika godsena, förhållandena mellan våra dagars rika husbondefolk och deras underhafvande — skulle fört oss för långt ut och faller ju också, strängt taget, utom ramen för vår artikel.

ELGHAMMAR.

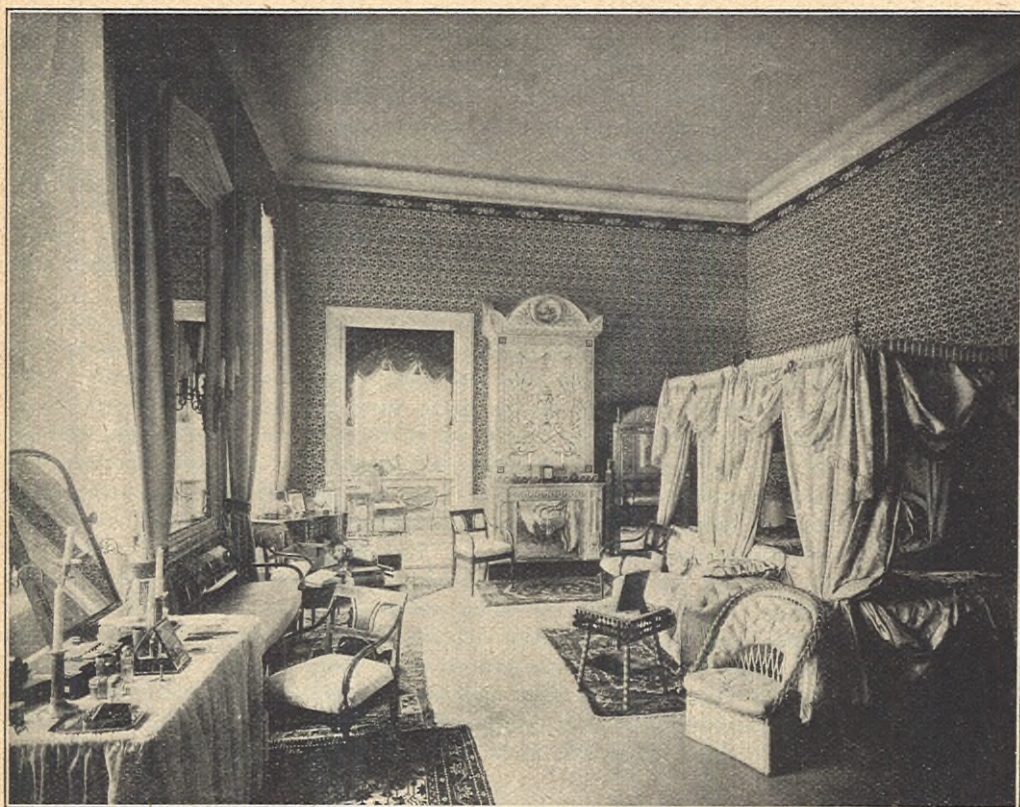

ELGHAMMAR: STORA SALONGEN.

SVENSKA ADELSNAMN I UTLANDET OCH VICE VERSA.

DÅ RUBRIKEN här ofvan skulle kunna gifva anledning till, att en och annan af den här lilla artikeln väntade någon 'vetenskaplig' historisk undersökning, så tillkommer det oss först som sist att 'begränsa ämnet', genom att angifva, det vi komma att inskränka oss till att låta hufvudsakligen den *nu lefvande* generationen af ätterna inom »ridderkapet och adeln» som hastigast passera revy för att därunder tillse, hvar vi påträffa i senare tid tillkomna förbindelser mellan svensk och utländsk aristokrati. Vi kunna därvid kanske påräkna litet mera intresse, än om vi hängifvit oss åt genealogiska utsväfningar, *hoc est* historiska undersökningar rörande dylika förbindelser af sekel gammalt ursprung, hvilka som sagdt egentligen kunna intressera blott hrr genealoger ex professo. Men en del notiser rörande t. ex. representativa svenska högättade damer i utlandet och vice versa: döttrar af utländska adelsfamiljer, som i vårt land intaga en mera framskjuten plats — några dylika notiser torde kanske kunna intressera litet hvar.

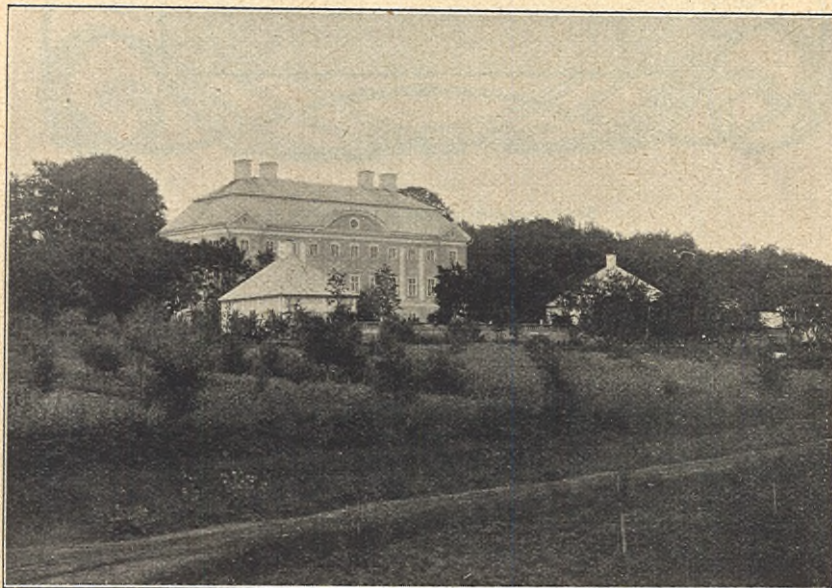
Af det sagda framgår, att det hufvudsakligen måste bli äktenskapliga *liaisoner* under jämförelsevis nyare tid, som här komma att beröras. Emellertid torde

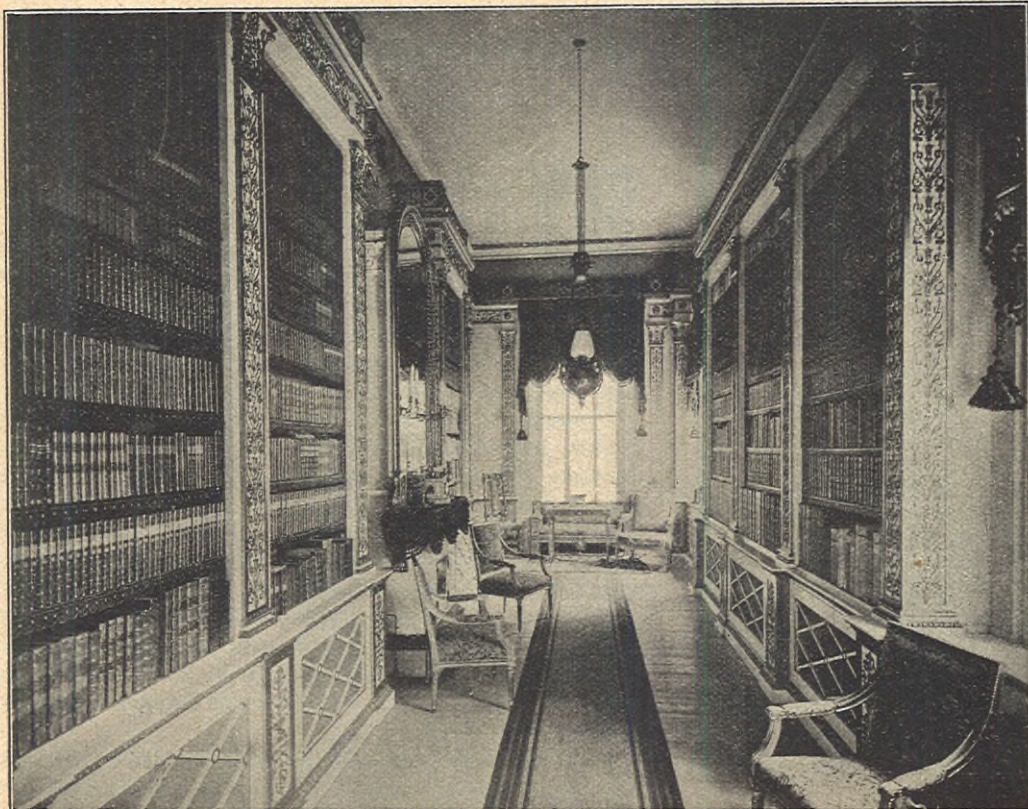
ELGHAMMAR: SÅNGKAMMAREN.

kanske också några små häntydningar på ett och annat, som dels icke har något med »Hymen» att skaffa, dels är af något äldre datum, kunna försvara sin plats ur kuriositetsintresse, trots den ofvan utstakade »begränsningen» af ämnet.

Så t. ex. torde det ju — fastän vi som sagdt ej kunna sysselsätta oss med de f. d. svensk-baltiska eller svensk-finska ätterna i Ryssland och Finland — likväl kunna vara af intresse att erinra om, att den högtstående ryska grefliga familjen *Adlerberg* blott är en expatrierad gren af den svenska ätten med samma namn och således i rätt nedstigande fäderne härstammar från »långkatekesens» pappa, gamle ärkebiskop *Swebilius*. Furstinnan af *Mingrelien*, född grefvinna *Adlerberg* och naturligtvis en rättrogen grekisk-ortodox dam, leder således sin härstamning upp till den ultra-lutheranske prelaten och dennes värmländska allmogeförfäder . . . — Andra i vår tid ryktbara ryska statsmannanamn med gamla svenska anor äro *Giers* — rikskansleren — och *Kaulbars*, den bulgariske diktatorn. Af de baltiska eller finska ätterna har det emellertid på allra sista tiden händt att grenar återflyttat till det gamla moderlandet: så t. ex. nuv. hufvudmannen för grefliga ätten *Stenbock* (*Gottenvik* i *Östergötland*), ättling af den tappra

HEDENLUNDA.

ELGHAMMAR: BIBLIOTEKET.

'*Måns Bock*'; direktören frih. *Langenskiöld* i Stockholm; brukspatron *Wasastjerna* å *Nolinge* i *Södermanland*; prof. *Tigerstedt*; — för att nu ej tala om något äldre dylika återflyttningar: von *Qvanten*, vår nu världsberömda '*Vega-farare*' frih. *Nordenskiöld* m. fl.

Af svenska grefliga ätter från vår storhetstid, hvilkas namn dött ut här hemma, men ännu i Tyskland bäras af den svenska stamfaderns ättlingar, må nämnas grefvarne och friherrarne *Mellin*, *Schlippenbach* och *Stralenheim-Wasaburg*, m. fl.; det sista namnet minner om en härstamning, som för svenska sinnen bör vara särskildt dyrbar! Att grefvarne *Bielke*, sedan den tappra *Nils Bielke* deltog i turkkrigen vid 1600-talets slut, har »romersk-tysk riksgreflig» värdighet, må anföras som ett kuriosum; samma värdighet har visserligen också en gren af friherrliga ätten *Rehbinder*, men denna gren är sedan flere led tillbaka expatrierad. »Romerska riksfriherrar» kalla sig bl. a. herrarne *Stjernblad* och *Hohenhausen*, o. s. v. Mera reelt värde och aktuellt intresse har det emellertid t. ex., att i *Baden* lefver en under namnet *von Sparre-Kroneberg* i grefligt stånd upphöjd gren af friherrliga ätten *Sparre*; vidare att som bekant badensisk grefelig värdighet sedan 1848 innehafves äfven af de svenska grefvarne *Douglas*, af hvilka emellertid blott den nyligen afgångne utrikesministern är svensk undersåte; att samtliga svenska baroner *Wachtmeister* nu äro bosatta i *Preussen*, där ättens äldre gren erhållit grefelig

värdighet; att en medlem af grefliga svenska ätten *Mörner* bosatt sig i *Köln* och förklarats äfven för preussisk grefve; samt till sist att vår bekante riksheraldiker hr *C. A. Klingspor* genom adoption är preussisk friherre.

Att hufvudgrenen af ätten *De Geer* för sekler sedan återflyttat till det ursprungliga hemlandet och där f. n. intager en framstående social ställning, intresserar oss mindre, då denna gren numera ej kan sägas ha annat än namnet kvar, som erinrar om förbindelsen med Sverige. Däremot är det ett kuriosum, att Sveriges riddarhus verkligen fått lämna en tribut äfven till den exklusiva britiska aristokratien, där baronet-ättens *de Robeck* i själfva verket är hufvudgren af svenska friherrliga ätten *Fock* n:r 304. Här är emellertid, som syns, ej ens namnligheten kvar. Däremot träffa vi inom den franska aristokratien äldsta grenen af svenska friherrliga ätten *Sparre*, som redan i 200 år innehaft fransk grefelig värdighet och sedan detta sekels början kan anses alldeles »expatrierad», äfven den. De svenske baronerna *Gedda* påstå sig vara äfven franska baroner, hvilket emellertid är af mer så att säga platoniskt intresse, — då det däremot ju är rätt pikant att ända så långt ned som i *Portugal* påträffa en där baroniserad gren af en svensk ätt, friherrliga ätten *Kantzow*; det portugisiska baron-

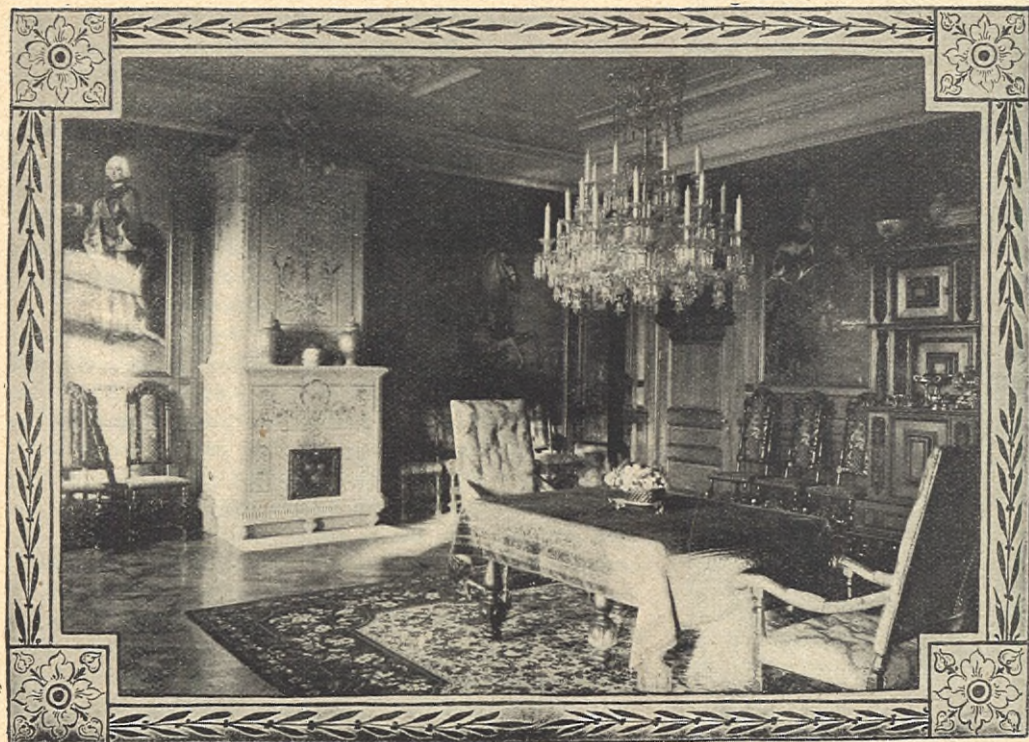

GREFVINNAN MARIA VON ROSEN, FÖDD ADELSVÄRD.

namnet är S:t Georges de Kantzow, men baronen har återflyttat till Sverige och är bosatt i huvudstaden.

De här små notiserna ha emellertid som sagdt närmast gällt enstaka »kuriosa». Vi öfvergå nu till den lilla »revy», som är vår egentliga uppgift: en revy af äktenskapliga förbindelser mellan svensk och utländsk aristokrati.

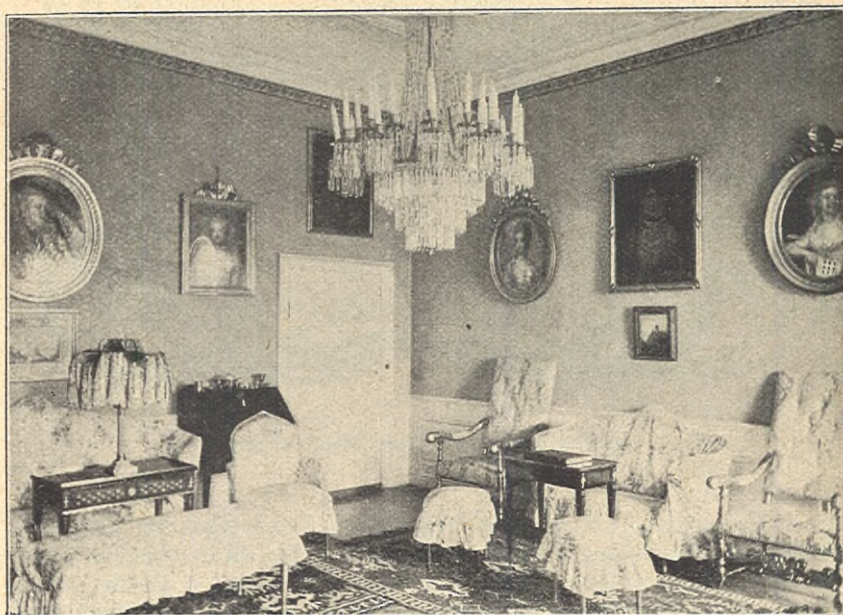
Ni medger väl emellertid, värdaste läsarinna, att *prins Bernadotte* trots sitt »luxemburgska» grefskap af *Wisborg* näppeligen kan rubriceras såsom *utländsk* aristokrati . . . Hans äktenskap med en svensk adelsfröken får således anses ha helt och hållet en särställning. — I viss mån liknande är förhållandet med de förbindelser, som ingåtts mellan svenska adelsfamiljer och den napoleonska hertigfamiljen Fouché

HEDENLUNDA: SALEN.

d'Otrante (den nuv. hertigens far) var förmäld med först en friherrinna Palmstierna, sedan en fröken v. Stedingk; den nuv. hertiginnan är född friherrinna v. Stedingk; hertigens syster är grefvinna Bielke på Sturefors och hans dotter i förra gifftet med en friherrinna Bonde har äktat kammarherre Fredrik Peyron; nämnda hertigfamilj är att betrakta såsom nu fullt naturaliserad. Detsamma gäller numera om den mecklenburgska adelsfamiljen von Mecklenburg, hvilken som bekant på flere sätt befryndats med ätterna von Rosen, Lagerberg, De Geer, o. s. v. — äfvensom om tyske riksgrefven v. Hallwyls och hans svenska makas med svenska adelsmän gifta döttrar.

För att emellertid börja närmast »hemmavid» anteckna vi nedan först en del äktenskapliga liaisons mellan svenska adelsfamiljer och aristokratin inom våra s. k. broderland. I Norge äro emellertid nu såväl fru Stang, född grefvinna Sparre, som fru Sommerhjelm, född grefvinna Lewenhaupt, och fru Vogt, född grefvinna Frölich, aflidna. Såsom af namnen synes, var det den norska »statsrådsafdelningen» i Stockholm, som i allmänhet gaf uppslaget till dessa förbindelser. Norska öfverstinnan Due, född Peyron, och fru Holtermann, född grefvinna v. Rosen, äro visserligen gifta med norrmän, men äro med sina män

HEDENLUNDA: INRE SALONGEN.

bosatta här i Sverige (Helsingborg och Stockholm). — Af norska damer, som »ingifts» i svenska adelsfamiljer, lefva grefvinna Ehrensvärd, född Vogt, generalskan och amiralskan Peyron, födda Due, fru Planting-Gyllenbåga (i Stockholm), född baronessa Wedel-Jarlsberg; aflidna äro bland andra friherrinnan Åkerhielm (mor till f. d. statsministern), grefvinna Sparre (mor till första kammararens talman), födda Anker, och grefvinna v. Stedingk, född v. Haxthausen.

Danska öfverhofmästarinnan grefvinna Bille-Brahe är född Hochschild och syster till framl. f. d. utrikesministern; andra systrar giftes Gravenkopf-Castenskiöld och baronessa Löwenskiöld. Änkegreffvinnan von Scheel-Plessen är född grefvinna Lewenhaupt, och inom ätten Löwenskiöld var äfven en nu afliden syster till den nye utrikesministern Lagerheim förmäld. En dansk kammarherre Collet har äktat en fröken v. Geijer, o. s. v. — Sveriges aristokrati har fått »i utbyte» bland andra friherrinnan v. Blixen-Finecke på Näsbyholm i Skåne, som är född grefvinna Krag-Juel-Wind-Friis; vidare friherrinnan Axel v. Blixen-Finecke, född Castenskiöld (detta par är emellertid bosatt i Danmark), fru Palæmona v. Geijer, född Treschow, m. fl.

I samband med familjen v. Blixen bör väl emellertid ej glömmas familjens förnäma liaison med huset Hessen och danska konungahuset genom den bekante »skandinaviske» politikern frih. v. Blixen-Fineckes andra äktenskap med den danska drottningens syster, prinsessan Augusta af Hessen-Kassel, numera afliden. Dylika förbindelser mellan svensk aristokrati och utländska *furstliga* hus hade då knappt förekommit, sedan under den s. k. storhetstiden herrarna Brahe, De la Gardie, Gyllenstjerna, Wrangel, Banér, Vasaborg, Lewenhaupt, Oxenstjerna äktat döttrar af husen Braunschweig, Pfalz, Nassau, Baden, Wied, Leiningen, Hohen-

GREFVINNAN EBBA MÖRNER, FÖDD MÖRNER.

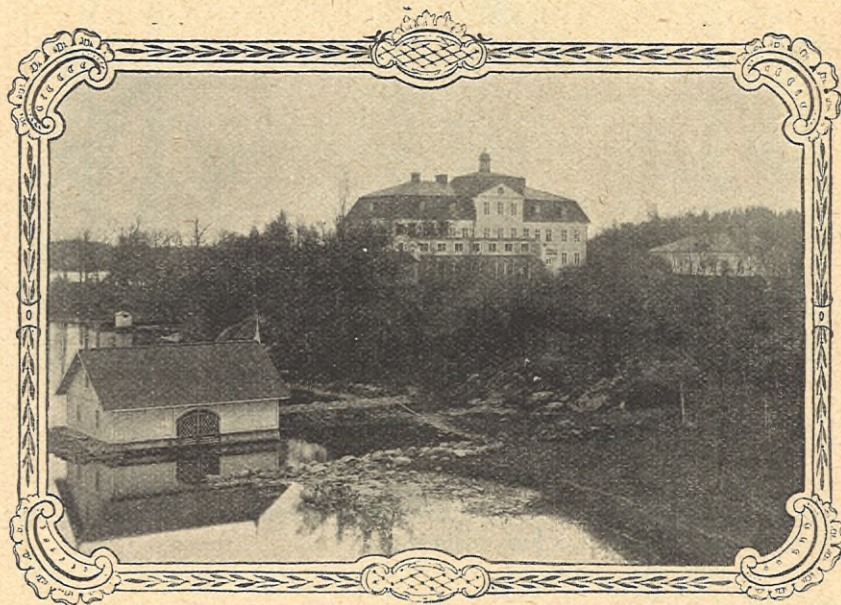
lohe, Löwenstein. Från vårt århundrade kunde före det Blixenska äktenskapet blott antecknas en dylik tilldragelse, då en dotter af huset Schönburg äktade först kammarherren greve Gustaf v. Düben, sedan excellensen, statsrådet och serafimerriddaren m. m. greve Karl Axel Löwenhielm, »den siste gustavianen», död 1861.

Mellan Finland, vårt gamla trogna dotterland eller systerland (hur man nu vill »genealogiskt» definiera den historiska frändskapen mellan nationerna . . .), och vårt eget land äro af lätt förklarliga orsaker sambandet och förbindelsen ännu så starka och lifliga, att vi nära nog ha svårt att karaktärisera de finska namnen i adelskalendern såsom »utländska». Vi nöja oss också därför med, att här erinra om, att frih. Nordenskiölds fru är född finsk friherrinna Mannerheim,

förste hofstallmästare d'Orchimont är gift med en finsk friherrinna v. Bonsdorff, gamle kabinettskammarherre Reuterskiöld å Gimo (far till den nyligen afidne ministern i Petersburg) med en finsk friherrinna Aminoff, att två finska friherrar v. Troil äktat en svensk grefvinna Gyldenstolpe och en fröken v. Troil, o. s. v.

Polsk-svenska liaisoner af ifrågavarande slag äro ganska talrika. Främst härvidlag går grefliga ätten Engeström, hvilken, som bekant torde vara, redan för öfver hundra år sedan erhöll polsk »indigenatsrätt» till tack för svenske ministerns vid polska hofvet Lars v. Engeströms (till sist svensk utrikesstatsminister) polskvänliga hållning under Polens dödskamp. Ministern hade för öfrigt äktat en polsk adelsdam, hvilket exempel följts af hans afkomlingar i tre led, hvilka i regeln varit bosatta i f. d. Polen; så t. ex. bor den nuvarande greven i Polen. Hans son, gift med en Zablocka, har emellertid, åtminstone tills vidare, bosatt sig å det till familjefideikommisset hörande Göksbo i Upland. Grefvens enda dotter är gift med en polsk greve v. Szembek i Posen.

Af andra svensk-polska aristokratiska äktenskapsförbindelser må anföras den gamle »riksdagsveteranen» frih. v. Klinckowströms äktenskap med en dotter af den polska familjen de Labensky; äfvensom generalmajoren frih. Stjernstedts båda fruar (Ciechanowiecka); hvar-

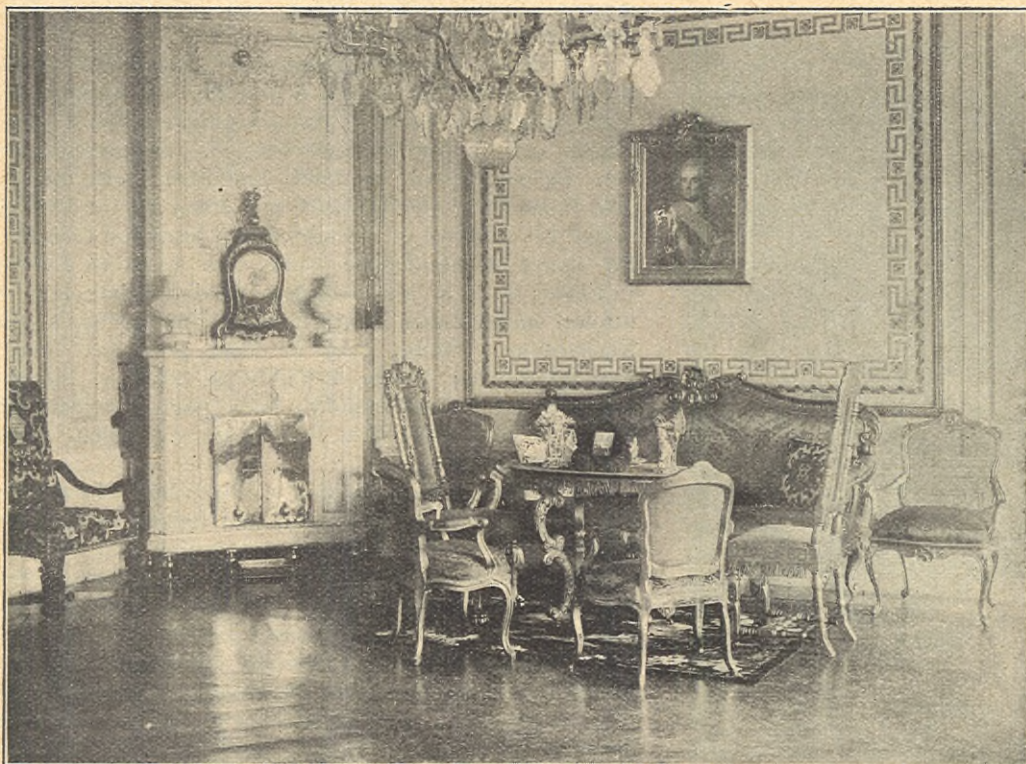
THORÖNSBORG.

jämte erinras om, att en syster till greve Bonde på Säfstaholm och greve Trolle-Bonde äktat nuvarande ryske generalkonsuln i Genève greve Prozor af en polsk greflig ätt.

Hufvudmannen för adliga ätten Burenstam har helt och hållet öfverflyttat till Ryssland, där han blifvit generalmajor samt han och hans barn ingått äktenskap; de torde kunna få anses såsom definitivt expatrierade (förr svensk-norske ministern i Bruxelles och Haag kammarherre Burenstam å Tjälvesta är den ryske generalens yngste bror.) — Ett liknande förhållande råder med hufvudmannen för adliga ätten Krusenstjerna, hvars äldsta gren dock ännu längre tillhört Ryssland. Hufvudmannen är son af en rysk generalmajor och gift med en rysk furstinna Barclay de Tolly, men bor med sina båda döttrar i Wien. Släktgrenen kan dock ej anses helt expatrierad, alldenstund den nämnde hufvudmannen bland annat äger hus i Stockholm (n:r 19 Västra Trädgårdsgatan).

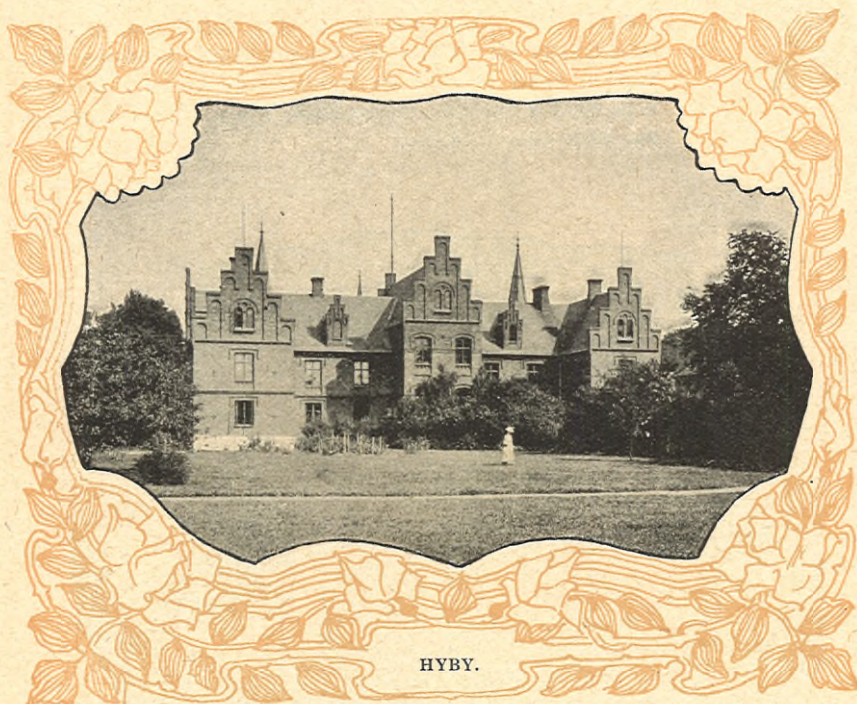
Fru v. Krusenstern (den ryska namnformen), född furstinna Barclay de Tolly, är så till vida märklig såsom för närvarande den enda bärarinna af ett *furstligt* namn, hvilken är förmäld med en nu lefvande svensk ättling, — om det än måste medgifvas, att i Ryssland den furstliga värdigheten näppeligen kan anses stå *au niveau* med densamma i andra länder. Vi hafva redan omnämnt de enda likartade fallen förut under innevarande århundrade — (Löwenhielm och Blixen-Finecke) — såvida vi ej också skola räkna dit det kortvariga äktenskap — snart upplöst genom skilsmässa — som på 1820-talet förenade en nu länge sedan afliden svensk greve Posse med den excentriska prinsessan Christine Bonaparte, Luciens dotter och den store Napoleons nièce.

I detta samband torde emellertid lämpligast kunna annoteras de likaledes få äktenskapliga förbindelserna

THORÖNSBORG: SALONGEN.

i senare tid, där den kvinnliga kontrahenten varit af svensk adlig börd, medan den manlige varit en utländing med furstlig eller hertiglig titel. Af redan antydda skäl förbigå vi emellertid prins Bernadotte och hertigfamiljen d'Otrante. Det återstår blott att nämna hertiginnorna de Broglie (uttalas Bröj!), född svensk friherrinna Staël von Holstein, och de Fitz-James, född svensk grefvinna Löwenhielm, af hvilka emellertid den förra, den ryktbara »Madame Staëls» dotter, redan länge hvilar vid moderns sida, — samt dessutom prinsessan Albrecht af Solms-Braunfels, född Lavonius. Visserligen är den senares fädernesläkt finsk adel, men familjetraditionerna äro emellertid svenska och prinsessans fader gjorde sin första karriär i vår huvudstad, dit också efter hans död familjen öfverflyttade och där hennes systrar (fruarna Linder-Ekman och Palme) blifvit gifta, liksom lysning till prinsessans äktenskap och afkunnades här i Stockholm. Prinsessan, som bär det i den svenska aristokratiens äktenskapskrönika fräjdade namnet *Ebba*, residerar i Braunfels, Rhenprovinsen, där hennes gemål utöfvar förmyndareskapet för sin äldre brors nio-årige son, »regerande» fursten af Solms-Braunfels, hvars moder — prinsens och prinsessans svägerska — gift om sig med yngste sonen till tyske rikskanslern furst Hohenlohe. För öfrigt var prins Albrechts farmor född prinsessa af Mecklenburg-Strelitz och syster till

HYBY.

den fräjdade drottning Louise af Preussen, hvarigenom till prinsens sysslingar nöra framlidne kejsar Friedrich och storhertiginnan af Baden.

Hvad åter hertiginnan Fitz-James, född Löwenhielm, angår, så är hon dotter af framlidne excellensen greve Gustaf Löwenhielm, vår bekante minister i Paris under »restaurationen», borgarmonarkin och i början af Napoleon III:s kejsardöme. Den spirituella greven, som till mor haft en af »Kellgrens tre gracer» (Augusta von Fersen), gjorde som sin ofvannämnde bror, »den siste gustavianen», och äktade en utländsk dam; grefvinnan Gustaf Löwenhielm var född de Baguet, dotter af en fältmarskalk i Louis XVIII:s armé. Hans dotter, hertiginnan Fitz-James, som nu ingått i sitt 70:de år, är född i Paris, men har i faderns sällskap besökt släktens hemland. Hon har ärft sin fars spirituella kynne och litterära intressen samt publicerar ofta uppsatser af olika innehåll i franska revyer, senast en charmant skriven skildring af lifvet och förhållandena i Paris strax före, under och efter februarirevolutionen. Genom de äktenskap, som hennes och hertigens barn ingått inom Frankrikes högsta familjer, ha de band ytterligare stärkts, som sedan tvänne sekel knyter den ursprungligen engelska familjen vid den franska aristokratin. Som bekant torde vara och namnet Fitz-James anger, nedstammar familjen från den siste stuartske konungen James II genom dennes son med den ryktbare Marlboroughs syster James Fitz-James, längre fram en af Louis XIV:s berömdaste marskalkar, »marskalken af Berwick». Titeln hertig af Berwick (B. är namnet på en plats i Skotland) hade den kunglige fadern året före sitt förjagande förlänat åt sin då 17-årige son, som dessutom under landsflykten i Frankrike blef »hertig de Fitz-James». Från dennes äldre son nedstamma hertigarne af Berwick,

FRIHERRINAN INGEBORG WRANGEL VON BREHMER,
FÖDD GREFVINNA EHRENSVÄRD.

hvilka dessutom genom gifte blifvit spanska hertigar af Alba, medan yngre sonen fick ärfva titeln hertig de Fitz-James och är stamfar till grefvinnan Löwenhielms gemål. Hans frände den nuv. hertigen af Alba är systerson till änkekejsarinnan Eugénie,

Den andra af dessa båda nu nämnda lysande representanter för svensk aristokrati inom Frankrikes högadel, hertiginnan de Broglie, född Staël v. Holstein, hade äfven som ung besökt Sverige, bland annat vintern 1812—13, då hon var en af Stockholms balstjärnor. Liksom hertiginnan de Fitz-James hade hon litterära intressen, hvilket ju för öfrigt var så godt som själfklart hos madame Staëls dotter. Hon skattades högt af både Tysklands och Frankrikes med henne

HYBY: SALONGEN.

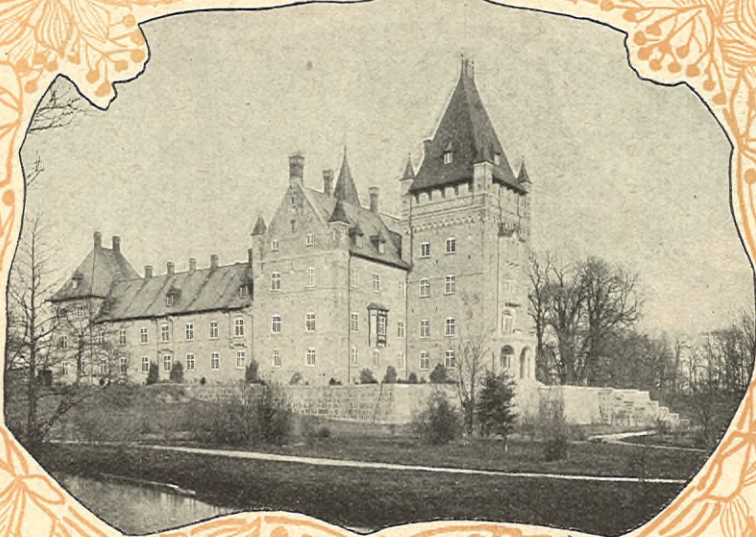

HYBY: MATSALEN.

samtida ädlaste män, och fastän hon alltid förblef protestant, intog hon obestridt platsen som Paris-societetens förnämsta *grande dame* näst efter damerna af Louis-Philippes egen familj. Som bekant fungerade äfven hennes gemål hertigen upprepade gånger som nämnde konungs premierminister, och äfven deras äldste son har senare, under den nuvarande republiken och Mac Mahons regering, stått i spetsen för konseljen. Den yngre sonen, som ägnade sig åt kyrkans tjänst, föll för ett par år sedan, såsom kanske en och annan torde erinra sig, offer för ett lömskt mord.

A propos de båda grefvar Löwenhielm, hvilkas utländska allianser vi omnämmt, kan här i förbigående antecknas, att äfven deras kusins son, generalen och envoyén grefve Karl Gustaf Löwenhjelm (vår representant vid Wienkongressen) ingick utländskt gifte, nämligen med en rysk riksgrefvinna von Buxhöwden; deras dotter är generaliskan Rosensvärd, änka efter framl. statsrådet general Rosensvärd.

Men för att återgå till Frankrike och dess aristokrati ha vi utom de högadliga namnen Broglie och Fitz-James ännu ett par andra namn att anteckna, som stå i samband med Sveriges »Ridderskap

TROLLENÄS.

Ännu en svensk diplomat i Paris har i våra dagar i Frankrike ingått äktenskap, nämligen nuv. legationssekreteraren därstädes grefve Herman Wrangel, hvilkens grefvinna, född Baour, dels nedstammar från, dels är befreundad med flere franska adliga ätter.

Innan vi nu lämna Frankrike, kan i förbigående antecknas, att i dess lilla republikanska grannland Schweiz numera är bosatt en hel gren af en svensk adlig ätt, nämligen kabinettskammarherre v. Dardels yngre bror med barn och barnbarn, äfvensom en af kabinettskammarherrens söner, som äktat sin farbrors yngsta dotter. —

Vi taga nu ett språng öfver Kanalen för att tillse, hvad det britiska örikets stolta aristokrati har att bjuda för material till de här små anteckningarna. Vi karaktäriserade nyligen vid tal om »baronet-familjen» de Robeck (alias Fock) samma aristokrati såsom »exklusiv», och i själfva verket ser den engelske lorden gärna med en slags öfverlägsenhet ned på utlandets adel, — ja, föredrager förvisso ur »äktenskaps-synpunkt» Amerikas yankefamiljer eller de semitiska »börsfamiljerna». Särskildt är det ytterst ondt om exempel på, att britiska ädlingar äktat damer ur den svenska aristokratin. Alltsedan salig Helena Snakenborg (af Bååt-ätten) på 1500-talet äktade markisen af Northampton och dymedels blef befreundad med själfve

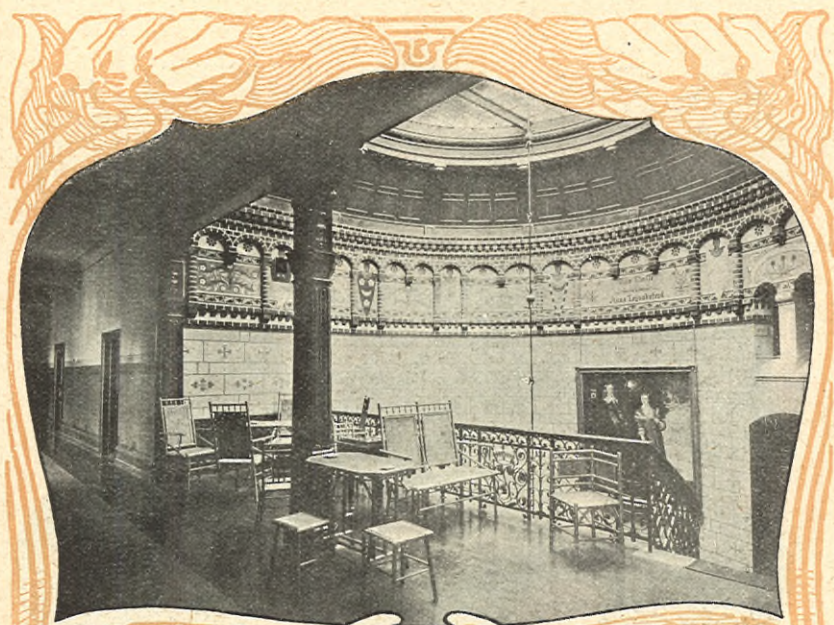

HYBY: BIBLIOTEKET.

kung Henry VIII Blåskägg, gruflig i åminnelse, — kunna vi knappt erinra oss någon liknande tilldragelse, förr än 1858 friherrinnan Thérèse v. Stedingk (nuvarande hertiginnan d'Otrante) i Stockholm firade bröllop med sin förste man, dåvarande engelske chargé d'affaires härstädes sir William Grey, längre fram förflyttad till Paris. Ett par månader senare vigdes en annan ung engelsk diplomatisk ämnessven m:r Gosling (nu storbritannisk minister i Chili) med grefvinna Ida Gyldenstolpe, men familjen Gosling torde ej, strängt taget, kunna anses tillhöra Englands »nobility». Deras dotter har emellertid för ej länge sedan återbördats åt moderns hemland såsom gift med kaptenen greve Emil Lewenhaupt (Svea Lifgarde).

Oftare, än att britiska adelsmän sökt sig gemåler i Sverige, har det förekommit, att bärare af svensk-aristokratiska namn hemfört engelska brudar. Såsom ett af de första exemplen härå anteckna vi, att 1710 i London dåvarande svenske ministern därstädes greve Karl Gyllenborg (till sist svensk kanslipresident efter Arvid Horn) vigdes vid Sara Wright, antagligen tillhörande samma skotska adliga familj, hvaraf längre fram en gren blef introducerad på vårt riddarhus. Grefvinnan Gyllenborg hade förut varit gift Derith, och hennes dotter i första giftet blef adopterad af styffadern samt längre fram gift med riksrådet friherre Karl Gustaf Sparre.

Det dröjde mer än ett sekel, innan någon liknande aristokratisk svensk-engelsk alliance ingicks. Det skedde 1844, då i Paris frih.

TROLLENÄS: TRAPPUPPGÅNGEN.

Knut Filip Bonde — farbror till den nuvarande herren till Eriksberg och särskildt bekant såsom »förste direktör för h. m:ts hofkapell och spektakler» — vigdes vid lady Augusta Fitz-Clarence, hvilkens far, earlen af Munster, var naturlig son af den sju år förut aflidne konung William IV och således kusin till den både då och nu regerande drottning Victoria. Friherrinnan Augusta Bonde afled emellertid redan efter två år på Gimmersta i Södermanland vid sitt enda barns födelse, sedermera nuvarande hertig d'Otrantes första gemål. — Frih. Bonde hämtade äfven sin andra gemål från England, miss Florence Robinson, dotter af sir Richard Robinson och dotterdotter till earlen af Mountcashell; hon är numera såsom änka bosatt här i Stockholm. Hennes dotter, nu afsliden, var gift von Horn och mor till grefvinna Reinhold v. Rosen härstädes. — Dotterdotter åter till frih. Bonde och lady Augusta Fitz-Clarence är kammarherre Fredrik Peyrons fru, född Fouché d'Otrante, hvilken genom sin engelska mormor kan bland sina sysslingar räkna prinsens af Wales måg, hertigen af Fife.

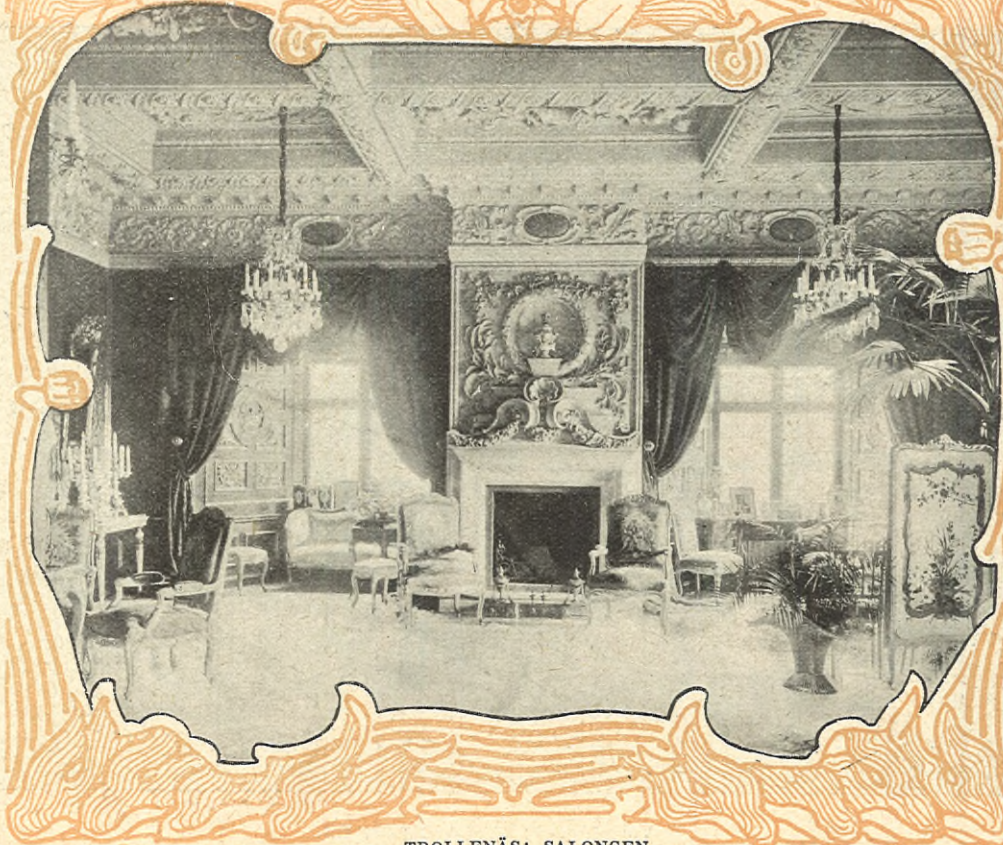
Utom den första friherrinnan Bonde har i den svenska aristokratin ingifts blott ännu en enda britisk dame, som haft rättighet att tituleras 'lady', såsom dotter af en earl, nämligen nuvarande änkefriherrinnan von Essen, född lady Mary Lambart, dotter af earlen af Cavan. Hon är styfmoder till friherrliga ätten von Essens hufvudman och änka efter h. exc. riksmarskalkens äldste broder. Änkefriherrinnan är mycket

FRIHERRINNAN ANNA TROLLE, FÖDD LEIJONHUFVUD.

religiös och synes ej ofta ute i societeten. Hon har sju egna barn, utom de nio styfbarnen.

Två svenska, nu framlidna diplomater, ministern i Konstantinopel Selim Ehrenhoff och chargé d'affaires i Athen K. P. v. Heidenstam äktade engelska damer, hvilka åtminstone på modernet voro af adlig börd; fru Ehrenhoff var född Reade och hade till mor lady Augusta Glogg, medan fru von Heidenstams, född Skene, moder var dotter af sir William Forbes, baronet. Ministern Ehrenhoffs döttrar äro gifta

TROLLENÄS: SALONGEN.

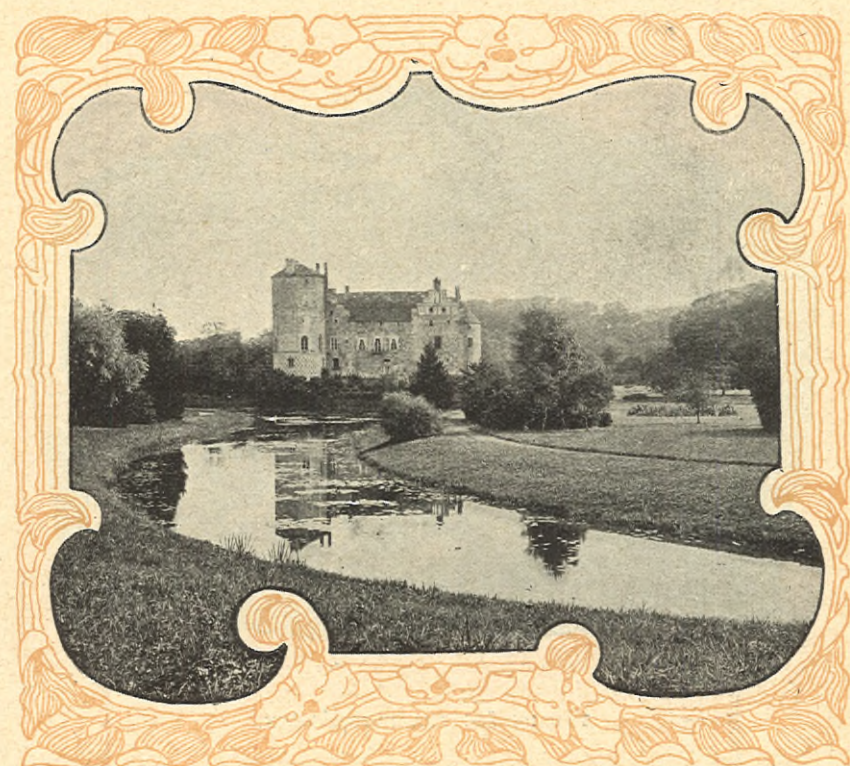

FRU HENRIETTE COYET, FÖDD CEDERSTRÖM.

liga hans syskon ha återflyttat till Storbritannien (där en syster är gift med öfverste de Jersey Græme) eller de britiska kolonierna, särskildt Ceylon, där ej mindre än två bröder och en syster till hofjägmästaren äro bosatta, en af bröderna gift med en dotter af öfverstelöjtnant Braunerhielm här i Stockholm.

Grefve Bonde på Säfstaholm var i första giftet förmald med en dotter af den bekante spirituelle engelske diplomaten och skriftställaren Horace Marryat, men grefvinnan Bondes, född Marryat, engelska adelskap underkändes af Svea hofrätt i målet rörande fideikommissrätten till Trolleholm, som till följd däraf öfvergick till grefvens yngre bror. Huru som helst är det obestridligt, att familjen Marryat var och är befryndad på mångfaldiga sätt med Englands 'nobility'.

Svenska friherrliga ätten Kantzow hör till de svenska diplomatfamiljer, som upprepade gånger ingått äktenskap inom de land, där de varit stationerade. Den förste baronen äktade en miss Grossett »af huset Muirhead i Skotland», tillhörande en från Skotland till Portugal utvandrad ätt; deras yngste son gifte sig med dottern till den rike bankiren Bosanquet, och äldste sonen af detta äktenskap, som efterträdde far och farfar i Lisboa har i andra giftet förmålt med donna Emilia Perestrello de Vasconcellos från Portugal. Familjen är nu bosatt här i Stockholm; den enda dottern är gift med kapten E. Lagercrantz. Kammarherre Kantzows samtliga syskon hafva emellertid valt moderns hemland, England, till sitt fädernesland.

TORUP.

i Italien (se nedan); af v. Heidenstams barn åter ha alla stannat i orienten (se nedan) utom den äldste, kammarherre v. Heidenstam, f. d. minister i Rio Janeiro, hvilken liksom fadern äktat en engelska, född Boyd. — Och till sist anteckna vi, att vår nya ministerfru i Petersburg, grefvinnan Gyldenstolpe, är född Plunkett och dotter af förre britiske envoyén här i Stockholm*.

I detta sammanhang kan nämnas, att af den å vårt riddarhus introducerade gammalskotska ätten Seton endast hufvudmannen, hofjägmästaren å Ekolsund och hans familj äro i Sverige bosatta. Samt-

* Af en irländsk, katolsk familj var framlidna grefvinnan Hamilton, född Russel-Cruise, mor till grefve H. på Ovesholm och till grefvinnan Sparre på Kronovall, som ärft moderns religion.

TROLLENÄS: STORA MATSALEN.

Kammarherre Kantzow har i Portugal upphöjts till »baron Saint George de Kantzow». I samband med omnämmandet af denna, så vidt vi kunnat finna, enda förbindelse mellan svensk och portugisisk aristokrati, anteckna vi en dylik mellan svensk och spansk. Ännu lefver gamle kammarherren frih. Karl Gyllenhaal (född 1814), änklings efter den af Tegnér besjungna spanska grefvinnan Matilda d'Orozco, som förut varit gift med öfverste Montgomery-Cederhielm på Segersjö. Bland »den svenska näktergalens» barnbarn märkas kammarherre Montgomery-Cederhielm, grefve Klingspor m. fl.

Grevinnan d'Orozco, fastän af en spansk slägt, var född i Italien och hade där gift sig första gången. — Där, i Italien, finna vi för närvarande trenne i den italienska aristokratien ingifta svenska damer, två döttrar och en syster till den nyssnämnde ministern Ehrenhoff. I Roma bor dennes syster, sedan 1879 änka efter f. d. napolitanske statsministern di Martino. I Venezia är grevinnan Belmonde-Caccia bosatt, ministerns yngre dotter; den äldre är förmald med furst Carriati, som för närvarande är italiensk legationssekreterare i Athen.

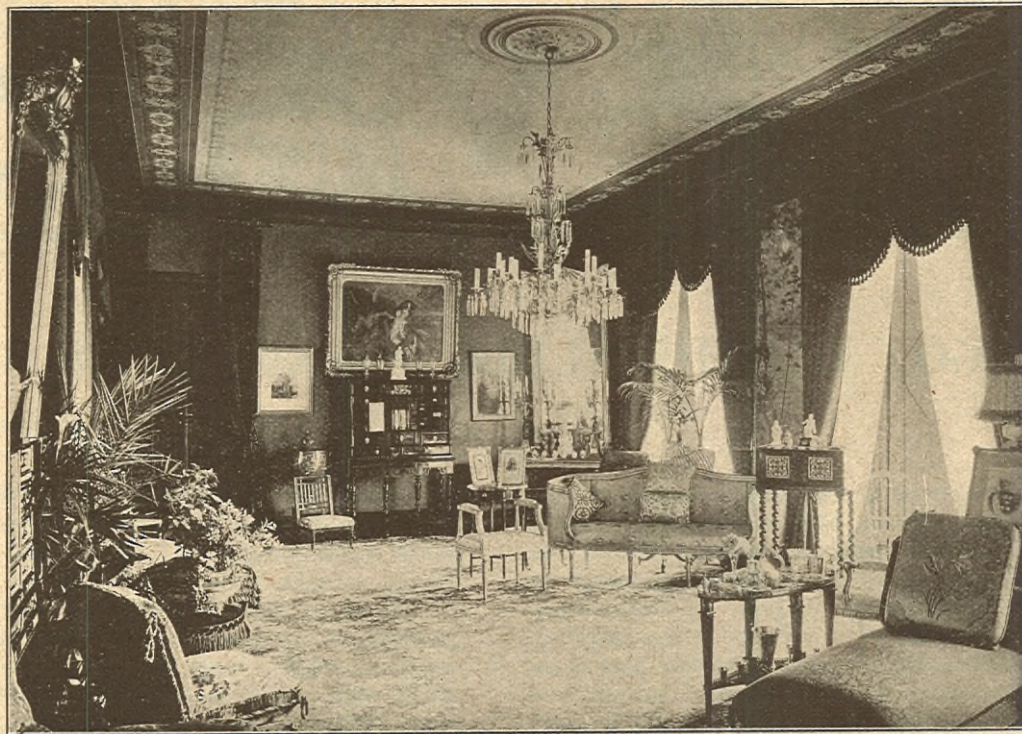
Hvad angår de öfriga »diplomatsläkterna», som vi nyss omnämnde, tillfoga vi här, att en dotter till den förste frih. Kantzow (alltså faster till kammarherren) 1825 äktade nederländske ministern baron Schimmelpenningk van der Oije. Dylika svensk-holländska förbin-

delser hade förekommit redan på 1700-talet; så t. ex. äktade 1739 frih. Joakim v. Düben änkefru de Cheuses, född Temming, änka efter och dotter af holländska generalguvernören i Indien. Hennes förste man hade gamla franska hög-aristokratiska anor, och deras dotter äktade i styffaderns hemland generalen greve Johan Sparre samt blef dymedels farmor åt bland andra den nu framlidne gamle excellensen och riksmarskalken samt farfars mor till första kammarens nuvarande talman. — Inom en holländsk släkt, van Lennep, omgiftes också en syster till den nyssnämnde ministern K. P. von Heidenstam, faster till kammarherre O. G. v. Heidenstam. Vi ha redan nämnt, att hennes bror och brorson äktade utländska damer (engelska); modern var född Grandon de Hochpied och kallas *ungersk* grefvinna.

Till Ungarn leder ännu en dylik förbindelse, och det af senare datum. Frih. von Lantingshausen von Höpkens på Bogesund mor var nämligen en ungersk dam, Clothilde von Bosanyi, dotter af kejsarlige österrikiske kammarherren Stefan v. Bosanyi och grefvinna Eleonora Carracciolo; hennes och frih. von Höpkens förmålning ägde rum 1845 i Breslau. —

Äfven det fjärran Hellas har haft sin tribut att ge åt Sveriges Ridderskaps och Adels kalender. Vår berömde målare greve Georg von Rosens och friherrinnan Dicksons grekiska moderne, Rizo-Rangabé, är kändt; framlidna grefvinna von Rosens ätt har i hemlandet utmärkt sig både å diplomatiens och litteraturens fält. — Af senare datum är öfverste Gyllenrams i Malmö äktenskap med grefvinna Diamantine Theotoky från Korfu, som ingicks 1882.

Också en svensk adlig dam har funnit vägen till Grekland: afdelningschefen i utrikesdepartementet i Athen Basil Nasos är för-

TORUP: SALONGEN.

mäld med en syster till kammarherre v. Heidenstam här i Stockholm. Tvänne andra bröder till henne äro bosatte i orienten, en på det numera half-engelska Cypern och en i Beyrut, Syrien; båda hafva äktat engelska damer.

— — — Ja, vi torde nu nödgas sluta, fastän vi nog måste frukta, att ämnet ingalunda är tillfredsställande »uttömdt». Att vår minister i Konstantinopel greve Stenbock, medan han tillhörde legationen i London, där ingick äktenskap med dottern af den på sin telegrambyrå miljonär vordne baron Reuter, bör väl emellertid också omnämnas, ej minst med hänsyn till det tiotal millioner (eller mera), som äktenskapet lär tillfört den urgamla svenska frälseätten.

Och så hafva vi — med afsikt — sparat till sist såsom en finfin afslutning på den långa listan tvänne svensk-födda adliga damer, som hvar på sin ort intaga en synnerligt framskjuten ställning. Ni har säkerligen gissat, hvilka vi afse, i det Ni redan länge förgäfves spanat efter namn på det mäktiga tyska rikets ambassadriser i Wien och i Roma: grefvinna zu Eulenburg och von Wedel, födda Sandels och grefvinna Hamilton. Grefvinnan zu Eulenburg är som bekant brorsdotter till nuv. greve Sandels; hennes moder, änkegreffvinnan Sandels, född Tersmeden, är f. n. bosatt hos sin dotter i Wien. — Grefvinnan v. Wedel åter känna ju vi stockholmare allesammans väl, alltsedan hon på visst sätt förde spiran i hufvudstadens förnämsta societet.

Äfvenledes med afsikt ha vi sparat till slutet änkegreffvinnan Douglas, grefvinna af Langenstein och Gondelsheim, såsom bekant dotter af den 1830 aflidne storhertig Ludvig I af Baden samt moder till vår nyligen afgångne utrikesminister greve Ludvig Douglas. Änkegreffvinnan residerar å Villa Douglas vid Konstanz. *Paul de Lyes.*

TORUP: TORNRUMMET.

TORUP: BIBLIOTEKET.

Anna-Berglund.

NÅGOT OM HERALDIK AF ADAM LEWENHAUPT.

»Le blason est une science charmante, que les dames cultivèrent jadis avec succès.»
George Sand.

HERALDIK, hvad är det? höra vi många af våra läsare utbrista, och då vi besvara denna fråga med att heraldik är kännedom om lagarne för vapens sammansättning, märka vi förvåningen snarare stegras än förminsas. Hvem bryr sig väl i våra tider om något så medeltidsmässigt som vapensköldar, kanske en lämplig etikett på en människa innesluten i järn liksom i ett skrin, af vänner och bekanta omöjlig att igenkännas utan något yttre märke!

I slutet af 19:de århundradet, ångans och elektricitetens guldålder, kan det väl ej falla någon tänkande människa in att hafva intresse för något så gammalmodigt och otidsenligt som släktvapen? Så är det dock. Heraldiken har visserligen förr varit af mycket större vikt än i våra dagar, men den är och förblir en af de viktigaste historiska hjälpvetenskaperna, den gör sig gällande — ofta utan att vi ens veta däraf — i tal och skrift (t. ex. himmelens *asur*), i konst och arkitektur, på minnesmärken, på bordssilfver och andra guldsmedsarbeten, i festdekorationer, på mynt och postmärken, ja, litet hvarstades och detta med skäl, ty den äkta, ursprungliga heraldiken har den fördelen att vara en exakt vetenskap med klara, bestämda regler, nästan som geometrin, på samma gång den, liksom målningen, är en estetisk konst.

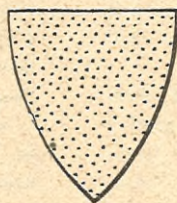
Den ädla *ars heraldica*, den gamla, ärevördiga härolds-kunskapen, var efter franska revolutionen nära att utstötas ur vetenskapernas rad och en tid bortåt utsatt för hån och förlöjligande. Den har nu åter kommit till heders och fått sin bestämda plats sig anvisad i det mänskliga vetandets byggnad. Till heraldikens misskrediterande bidrog mycket, att den i hög grad användes som offer på fäfangans altare och af kritiklösa författare framställdes för en än kritiklösare allmänhet. Under 16- och 1700-talen, då heraldikens guldålder sedan länge var förliden, uppstod, i synnerhet i Frankrike, en ömfångsrik heraldisk litteratur. Bland mycket af verkligt värde, stödt på grundliga historiska forskningar, utvecklades och förfäktades med ett för oss obegripligt allvar äfven de befängdaste åsikter. Quasi-lärda arbeten utgäfvos öfver t. ex. de tolf israelitiska stammarnes vapen eller söktes heraldikens ursprung hos assyrier och perser eller i själfva Noaks ark. En af de mest ansedda författarne (Vulson de la Colombière), som har hedern af att hafva infört det ännu använda heraldiska färgbe-teckningssättet, anför de vapen, som fördes af Isis och Osiris, samt beskriver Hercules' vapenmärke, alldeles likt Norges nuvarande, hvilket ju kan lända våra unionsbröders »æresfølelse» till stöd och hugnad. En annan (Bara) har enligt sitt eget vittnesbörd gjort sig otrolig möda, och det tro vi nog, att framleta argonauternas vapen (omkr. 1200 år före Kristi födelse!) Ja, en författare beskriver till och med Kristi vapensköld och visar, hvarför denna lämpligen borde pry-das af en markiskrona! Äfven i Sverige har man, till en del af samma stolta själfkänsla, som födde en Atlantica, och af patriotiska skäl, för att bevisa vårt fäderneslands rang som

det äldsta rike i Europa, i flydda tider diktat vapen, som aldrig fun-nits, hvarvid bland andra både Ynglingakonungarne och Sverker den gamle blefvo ihågkomna. Karl Uggle, hvilken utgaf den första heral-dik på svenska, står på Rudbeckiansk grund.

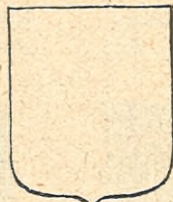
Hvad vi kalla *heraldik* har intet gemensamt med prydnaderna på antikens vapensköldar. Den uppkom under medeltiden, utvecklades under korstågen samt fick form af och vid tornerspele. Om man skulle våga utsätta en första tidpunkt för heraldiska vapens uppkomst, torde 1000-talet hafva skäl för sig, ty praktiken går alltid före teorin, och i Tyskland var Henrik Fågelfångaren (kejsare 1152) den förste, som reglerade tornerspele. I Frankrike är det ungefär samtidigt under Ludvig VII († 1180) som de första spåren af heraldiska lagar påträffas, och det blef i Frankrike, som denna vetenskap fick sin högsta fulländ-ning och bestämda form.

Vi få därför rekommendera dem af våra läsare, som kunna vara roade af ämnet eller af andra orsaker kunna behöfva sätta sig in i detsamma, att vända sig till den franska littera-turen. Efter detta råd vilja vi kasta en hastig blick i he-raldikens mysterie, så mycket som möjligt undvikande de torra regler, hvaraf den, liksom de flesta liknande vetenska-per, är öfverfylld.

Från olika synpunkter kunna vapen indelas i 1) *enkla*, bestående af endast ett fält, hvilket är det ursprungliga och ännu bibehålles i de flesta af våra adliga vapen, och *sammansatta* af flere fält, såsom största delen af de vapen, som föras af våra grefliga och friherrliga släkter. I Sverige är det då vanligen midtelskölden, hjärtevapnet, som är familjens ursprungliga vapen, hos utländska släkter däremot första fältet. Se t. ex. friherre Khewenhüller, där ekollonet är ätte-vapnet. 2) *Själftagna* genom ättens stamfäders fria val, hvil-ket är fallet med alla gamla, »uradliga», eller *förlånade*, sedan suveränerna började genom bref skapa en ny adel eller upphöja den gamla i högre värdigheter. 3) *Godtyckliga*, då blotta nycken ledt valet af vapenbild (dessa äro de van-ligaste); *med hänsyftning*, då de påminna om någon märklig tilldragelse, hvilket ofta är fallet med sidofälten i våra grefliga och friherrliga vapen (t. ex. Wredes häst, de ofta förekom-mande rådshattarne, kommandostafvarne m. m.), då dessa sidofält ej äro upptagna ur andra vapen antingen till följd af arf (t. ex. Trolle Wachtmeister, Trolle Bonde, Trolle Löwen, Falkenstein och Reipoltzkirchen i Lewenhaupt, Bölja och Arp i Rosenhane, Friis i Beck-Friis) eller ock blott för att hug-fästa minnet af en förnäm alliance eller, som vi nu skulle säga, ett godt parti (t. ex. Bondevapnet hos grefvarne Gyllen-stierna af Eriksberg, Düring och Spens, Staël von Holstein och von Fersen i Lantingshausenska vapnet, Posse i Kalling-ska); samt *talande*, då de hafva samband med familjenam-net, vare sig vapnet är taget efter detta eller, såsom fallet är med de flesta af våra äldsta familjer, namnet har sin rot i vapnet (t. ex. Sparre, Lilliehöök, Leijonhufvud, Oxenstierna, Bjelke, Stenbock, Gyllenstierna) eller också både namn och vapen äro valda på samma gång (ex. Gyldenstolpe, Adlercreutz, Leijonhjälm). Vidare kunna vapen vara 4) *personliga* t. ex.

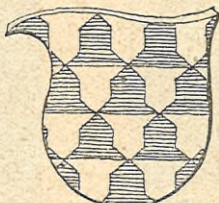
Guld

Silfver

Hermelin

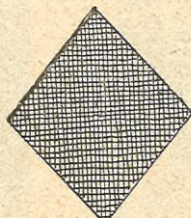
Gråverk

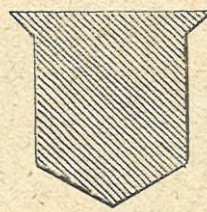
Blått

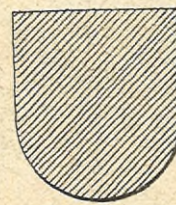
Rödt

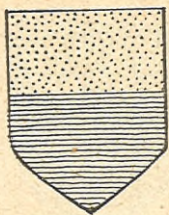
Svart

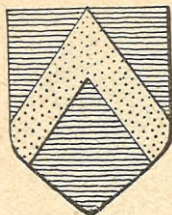
Grönt

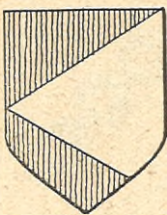
Purpur

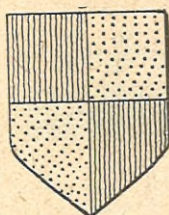
Natt och Dag

Sparre

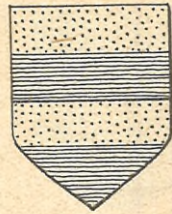
Banér

Tott

Bröms

Bjelke

de oadliga serafimerriddarnes samt till en viss grad äfven de, som tillhöra släkter adlade i Sverige efter § 37 regeringsformen; *släktvapen*, då de tillhöra en hel ätt, *territoriala*, såsom länders, landskaps, städers m. m. och *samfundsvapen*, som begagnades af våra gamla skrän och ännu användas af mångfaldiga korporationer, mindre dock hos oss än utomlands, t. ex. i England, där för den obetydligaste förening eller fotbollsklubb ett vapen är så godt som obligatoriskt.

Hufvudbeständsdelen i ett vapen är *skölden*, därtill komma hjälm och hjälmprydnad. Tillbehör äro hjälmtäcken, kronor, sköldhållare, mantlar, fanor, valspråk o. s. v.

Hvad sköldens *form* beträffar, så har den föga betydelse. Vanligast är den s. k. franska, som nästan uteslutande användes i våra svenska vapenböcker, men man kan gifva den snart sagdt hvilken form man vill: rund, oval, fyrkantig, rektangulär, med inskarningar m. m. allt efter smak (men smak fordras) och beroende på den tids stil, som användes, den artistiska omgifning man gifver densamma, huru och hvar den anbringas. Våra svenska tre kronor äro t. ex. öfver Stockholms slotts södra portal anbringade på en päronformig, på den s. k. kommandantsflygeln på en klotrund samt förekomma in uti slottet på sköldar af de mest olika former. Skall heraldiken, hvilken, såsom en af Tysklands förnämsta nu lefvande heraldici, furst Hohenlohe, riktigt anmärker, med lika rätt kan räknas till de sköna konsterna som till vetenskaperna, icke nedsjunka till handverk, så får icke konstnärernas fantasi instängas inom för trånga gränser.

De af heraldiken erkända *färgerna* äro blått (franska: azur), rödt (fr. gueules), svart (fr. sable), grönt (fr. sinople) samt purpur. De franska färgnamnen hafva alla orientaliskt ursprung, ett minne från korstågen. Man kan äfven gifva vapenbilderna naturlig färg, men detta brukades ej under medeltiden och bör således helst undvikas. *Metallerna* äro två: guld och silfver samt *pälsverken* äfvenledes två: hermelin och det i den svenska heraldiken ytterst sällsynta gråverket (t. ex. von Östfelt, von Hermansson, Rosenstam, Segerheim), om hvars betydelse de lärda tvista. Troligtvis är det från början ekorrskinn. De heraldiska beteckningarna ses af figurerna.

Vid själfva vapnen gäller regeln: ju enklare, dess vackrare. Föremålen, som utgöra sköldens innehåll, kunna vara 1) *heraldiska figurer*, 2) *naturföremål*, 3) *föremål hämtade från konst, handverk och dyl.* En sköld utan någon vapenbild förekommer ej som släktvapen hos oss.

De *heraldiska* figurerna, hvilka ursprungligen äro till antalet 30, ökas genom upprepande, modifikationer och kombinationer, följande noga bestämda regler, till det oändliga. De uppstå genom sköldens olika delning och utgöra de vackraste vapnen, emedan de äro de enklaste och oftast de äldsta. Exempel på dylika i Svenska vapenboken äro Natt och Dag, Sparre, Banér, Kagg, Tott, Bröms, Bjelke, Königs-marck, Marschalk, Soop, Dücker, Kåse, von Schwerin, Falkenberg, Rudbeck, Rönnow, Nordenflycht, etc.

Bland *naturföremålen* hafva djuren fått den största användningen, och af dessa hafva föredragits de stoltaste: lejon och örn, sedan gammalt ansedda som fyrfotadjurens och fåglarnes konungar. De äro dock på vapenskölden ganska olika sina förebilder i verkligheten, och en zoolog skulle blifva

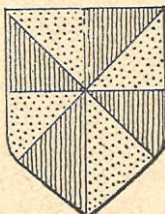
lika öfverraskad att se en heraldisk fläkt örn sväfva öfver sitt hufvud, som en heraldiker att se en naturlig örn afbildad i ett vapen, ehuru sådana »vidunder», sig själfva till skräck och androm till

varnagel, verkligen förekomma från den tid, då Napoleons i allt ingripande skaparesnille ej ens kunde lämna heraldiken i fred. Delar af dessa djur äro äfven med förkärlek använda; af lejonet egentligen blott hufvudet (t. ex. Leijonhufvud, Blåfjell), af örnen främst vingarne (t. ex. S:t Birgittas släkt, Brahe, von Hallwyl, Örnflycht, Geete) samt en sammansättning af örn och lejon, den ur sagan hämtade gripen. För öfrigt förekomma alla möjliga djur: hästar (Rappe), hundar, vildsvin, tjurar (Oxe, Tiesenhausen, von Plessen) och delar däraf, t. ex. hufvudet (Hård) eller blott pannan, »stjärnan» (Oxenstierna), råfvar (Rääf i Småland, björnar (von Bahr), hjortar m. m. Att märka är, att de flesta däggdjur skola vara till ytterlighet magra, och att dessa och roffäglarne skola hafva tungan utsträckt. Ur fågelvärlden hafva vi svanar, änder (en förnäm medeltidssläkt af våra genealoger kallad And), orrar (Moltke), strömstarar (Fleetwood), ugglor (v. Essen, Ugglä), tuppar (Wattrang), pelikaner, som då nästan alltid afbildas födande sina ungar med sitt eget blod (Snoilsky), hägrar, vanligen med ett klot i den ena upplyftade klon (von Hofsten), fåglar af flere andra slag, bland dem två utan näbbar och klor, de i den franska heraldiken ofta förekommande alérier (Lorraine, Montmorency) och merlette, hvilken ses i drottning Josefinas familjevapen Beauharnais. Af fiskar förekomma delfinen, skarpt stiliserad; torsken (t. ex. Margareta Cabeljau, Gustaf II Adolfs sköna älskarinna), stören, gersen m. fl. Bland mängden af djur kunna vi vidare uppräknat kräftor (Hummerhjälm), musslor (Celsing), snäckor, iglar (Igelström), ormar (medeltidssläkten Snakenborg), bin och myror (Frumerie) samt sagodjuren enhörningen, en häst med ett horn midt i pannan, vanlig i den engelska heraldiken, och draken, synnerligen omtyckt i medelhafsländerna.

Människor förekomma ganska ofta i svenska vapen, dels påklädda till häst eller till fots, då helst i riddarerustning eller åtminstone stridshabit (grefve Carlsson, Skytte, Storm), dels äfven nakna, då de vanligen afbildas med en krans på hufvudet och en om höfterna och kallas vildmän. Af människan förekomma äfven hufvudet, öfverkroppen (Munck, Stockholms stad), armen, vanligen pansarklädd, »beväpnad» (Stålar, grefve Tawast), handen (Printzsköld, Drake af Hagensrum), foten, hjärtat (Douglas, Hierta), ögat m. m., ja, det finnes till och med en svensk ätt (Tandefelt), som kan berömma sig af den tvetydiga äran att som heraldisk sinnebild hafva infört oxeltanden, hvilket dock ej frestat till efterföljd. Öfvergå vi till växtvärlden, möta oss därur ax (Åkerhielm), alla möjliga slag af blommor och blad (Ribbing, Koskull, Ekeblad samt gamle herr Sten Stures från näckrosen hämtade sjöblad) samt hela träd (Fock, Cederström) eller delar däraf (Stackelberg, Ekestubbe, von Block, Taube). Bland blommor vilja vi nämna konvaljen (Stake), rosen (von Rosen, Roos) och mispeln (Hamilton), hvilken i vår gamla vapenbok med orätt har förblandats med den förra. Från firmamentet har heraldiken plockat ned icke blott sol, måne och stjärnor (von Blixen, Månesköld, Gyllenstierna), utan äfven regnbågen (von Pfuel). Att i ett land som vårt berg (Reenstierna, Bergensträhle) och strömmar (Strömfelt) ofta påträffas, är ju ganska naturligt,

Rönnow

Nordenflycht

Götiskt lejon

Renaissancelejon

Gotisk örn

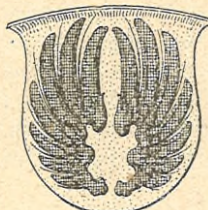
Renaissanceörn

Leijonhufvud

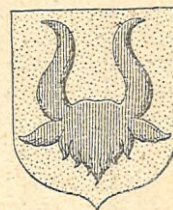
S:t Birgittas vapen

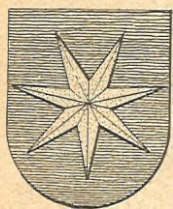
Brahe

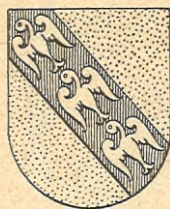
Grip

Oxenstierna

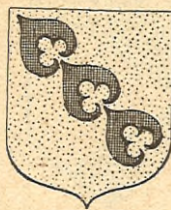
Gyllenstierna]

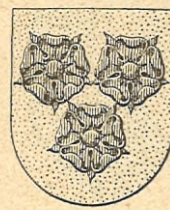
Lorraine

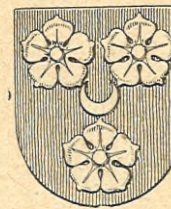
Beauharnais

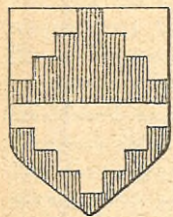
Sten Sture d. ä:s vapen

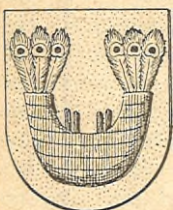
von Rosen

Hamilton

Posse

Bonde

Föremålen i tredje afdelningen, de som hafva *mänksligt arbete och verksamhet* till grund, äro af alla möjliga — och tyvärr ofta äfven af omöjliga — slag. Byggnader, såsom murar (Posse, Wrangel), torn (von Thurn, Gyllenborg), broar (Ponte Corvo, Broman), hus (Leuhusen, Lantingshausen, de la Grange), kyrkor, portar (Sprengtporten), kolonner (Gyldenstolpe, Silfverstolpe), fartyg (Sinclair), hvarvid särskildt är att märka den med påfågelsfjädrar prydda båten, en vacker vapenbild, som är vår nordiska heraldik egen utan motsvarighet i utlandet, kanske det enda själfständiga föremål, hvarmed skandinaviska halfön riktat heraldiken. Under medeltiden fördes den af flere skilda släkter både i Sverige och Norge, af hvilka blott Bondeätten nått vår tid. Att stridsvapen ofta förekomma, torde ej väcka någon öfverraskning, de vanligaste äro svärd (Silfversvärd), klubbor (v. Stedingk), pilar (Stråle), spjut, armborst och yxor. Hit räknas äfven i allmänhet den egendomligaste vapenbild heraldiken skapat, den s. k. franska liljan (Bildt, Lillie), hvilken af de lärdaste moderna författare anses vara en lansspets.

Liksom heraldiken betjänat sig af själfva solen, finnes det knappt något under solen, som ej blifvit användt att pryda en vapensköld och som icke äfven med fördel kunnat användas, blott det varit tillräckligt gammalt för att icke blifva en anakronism. Hvad som anses skönt i ett vapen är det icke alltid utom denna ram och tvärtom hvad vi äro vana anse som en fröjd för ögat förkastas ofta absolut af heraldiken. Den smakfullaste blombuket afbildad i en sköld vore för vapenkännaren som ett slag för örat, då däremot åsynen af ett eldrödt troll utan hufvud, men med långa klor på händer och fötter sätter honom i den behagligaste stämning.

En sak, som är af vikt vid beskrifvandet af ett vapen, är att veta skillnaden på höger och vänster. Detta låter visserligen ganska enkelt, men icke dess mindre begås härvid ofta misstag. Man skall nämligen alltid räkna, som stode man bakom skölden. Hvad som

Riddarbild med yngre Sture- (Natt och Dag-) vapnet.

för åskådaren blir vänster, blir således i heraldiken höger och tvärtom. Ett misstag härutinnan kan bringa den hederligaste familj i vanrykte. En snedbjälke från höger är ett vackert vapen, men går snedbjälken från vänster, ett vapen hvarmed Stockholms modernare byggmästare älska att pryda sina hus, betyder det icke mer och icke mindre, än att familjens stamfader och stammödrer ej voro förenade genom kyrkans band (t. ex. Wasaborg)! Är ett djur vändt åt vänster i stället för som vanligt åt höger, har man äfven skäl att misstänka, att ej allt står rätt till, såvida ej flere djur förekomma i samma fält eller i ett af flere fält sammansatt vapen, då figurerna i allmänhet af artighet vända sig mot hvarandra. Vid afbildning af vapen bör iakttagas, att vapenbilderna ej göras för små, utan väl fylla fälten, en skönhetsregel, mot hvilken moderna vapenböcker ofta försynda sig. Vidare får man ej lägga färg på färg eller metall på metall, utan blott färg på metall och tvärtom. Då Bellman i Bacchi riddarkapitel omtalar ett vapen med »en blå näsa i rödt fält», bryter han således mot en af heraldikens viktigaste regler, ehuru själfva vapnet mycket väl kunde gillas; märkligare har man sett. En annan sak, som måste alldeles undvikas, är perspektiv, hvilket dock förekommer i några svenska vapen från senaste tid (af Ström, af Burén) och är särdeles omtyckt i de landskapsbilder och stilleben, som utgöra de centralamerikanska republikernas märken; vapen kunna vi ej kalla dessa ohyggligheter, hvilka inom en trång ram ofla lyckats bryta mot alla heraldikens lagar på en gång.

Vi hoppas att med dessa rader hafva väckt någon eller några af våra läsarinners intresse för det här berörda ämnet, och skulle någon af eder häraf lockas till studier af detsamma, äro vi fullt förvissade om, att i skolen instämma i Karl Ugglas yttrande att: »Heraldikens nytta lär ingen draga i tvifvelsmål, som uti dess nöjen någon tid sig förlustat.»

Lillie

Trolle

NÅGRA SVENSKA »ARMES PARLANTES».

Blott såsom en liten efterskrift — ett *post scriptum* — till förestående artikel må här erinras om några ur historiska, särskildt nyare historiska synpunkter märkliga »armes parlantes». Visserligen förstås i regeln med denna benämning sådana vapen, »hvilkas bilder, liksom ett slags rebus, angifva ägarnes namn», t. ex. en stjärna öfver en grip = Gripstjärna, en ren på ett berg = Rehnberg; munken i adliga ätten Muncks vapen; negern (»moren») i Mormanska vapnet; o. s. v. Här vilja vi emellertid med anförda benämning afse särskildt sådana vapenbilder, som återkalla någon *historisk händelse*, och måste då företrädesvis komma att beröra jämförelsevis yngre ätter, i det att en del urgamla vapensköldar, hvilka äfven antagligen i begynnelsen afsetta att lämna en dylik erinran, numera i det hänseendet förete så att säga en olöslig rebus, i det att det åsyftade historiska tillfället numera höljes af en förgäten forntids egenomträngliga dunkel.

Ännu i dag mäter emellertid den krönte hästen i öfre fältet till höger uti friherrliga Wredeska vapnet om den tappre Henrik Wredes uppoffring för Carl IX i slaget vid Kirkholm för nu snart 300 år sedan. — Den romerska siffran XIX, som den förste grefve Bonde af Björnö satte i sitt grefliga vapen, minner oss åtminstone om den i fråga om historisk forskning mindre kritiska »Rudbeckianska» tiden, som tillät den ädle grefven att anse sig såsom det 19:de riksrådet af sin ätt, son efter far.

Rätt pikanta historiska pendanter bilda adliga Schedvinska och adliga Gustafschöldska vapnen, det ena förvärfvadt som belöning för

upptäckandet af Lovisa Ulrikas misslyckade revolutionsförsök 1756 (»På grund af medborgares räddning» läses i latinsk inskrift på skölden), det senare af Gustaf III efter den lyckade revolutionen 16 år senare förlänadt åt Kristianstads medgörlige kommandant (ett krönt G mellan tre kronor). — Samme konungs krönte namnchiffer (G III) återfinnes äfven i Ugglaska och grefliga Hornska (af Åminne) vapnen, förlänade åt ett par af sistnämnda revolutionsårs mest entusiastiska rojalister (grefve Horn ville t. o. m. utbyta sitt gamla historiska namn mot namnet »Gustafsvän»!).

Andra kungliga namnchiffer, i Beck-Friiska och v. Schinkelska vapnen, erinra om Adolf Fredriks (F) gunst för en Beck-Friis, Carl Johans (CXIVJ) för ätten v. Schinkels stamfar.

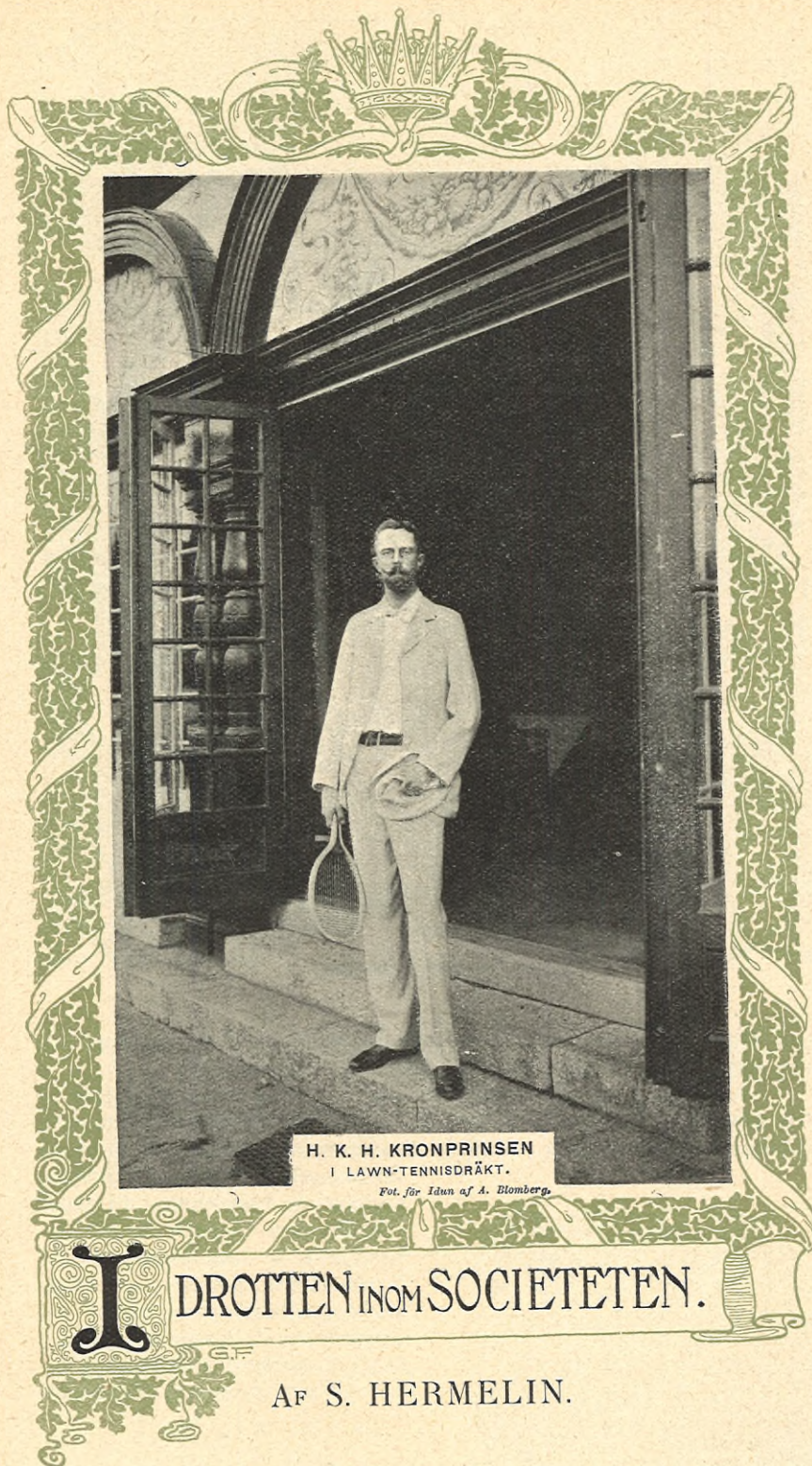
»Arméns flotta — Sveaborg» läses kring den Ehrensvärdska vapenskölden. — Än mera pregnant värtalig är omskriften kring grefve Adlersparres vapen: »Värmländska fördelningen 1809»...

Statyn i Sergelska vapnet minner om stamfaderns betydelse för ej blott Sveriges bildhuggarekonst. Och gå vi till än nyare tid, kunna vi erinra om »passaren» i den friherrliga ätt, Ericson, som nedstammar från »svenska järnvägarnes fader», den store mekanikers broder.

Framl. exc. Bildt satte, då han af Carl XV gjordes till friherre, i sitt friherrliga vapen Stockholms stads och Gotlands vapensköldar, erinrande om att han varit landshöfding i Gotland och sedan öfverståthållare.

Och allra sist omnämna vi Karlavagnen i frih. Dicksons vapen, polarstjärnan öfver Vega för fulla segel i Palanderska vapnet samt talmansklubban och lagboken i Olof Wijks vapen.

IDROTTEINOM SOCIETETEN HAR GAMLA ANOR inom vårt land. Men dess moderna namn, sport, har något förvillat begreppen och kommit mången att tro, att i och med detta namns införande med vår ordlista äfven en ny yttring af den moderna tidsandan och tidsriktningen tillförts oss från främmande land.

Detta förklarar till en viss grad den ringa sympati, hvarmed »sporten» mottogs, då idrotten i denna sin nya form för några tiotal af år sedan presenterades för vår svenska allmänhet. Våra fäder, som fostrats och left sitt lif lyckligt och väl utan någon systematiserad »sport», ville ej känna igen sin gamla idrott och sin ungdoms lekar i denna förfinade förklädnad.

Men andra tider, andra seder. De, som vid ofvannämnda tid gingo i kolt, hafva nu i sin ordning blifvit fäder och stå såsom kompetenta domare i en sak, som de själfva pröfvat. Det ökade intresse vår tids ungdom visar idrotten, får därför mer tillskrifvas fädrens uppfattning om idrottens stärkande och uppfostrande egenskaper än det, att ungdomens sinne i våra dagar mer än förr skulle vara mottagligt för hvad som är hurtigt och käckt. De föräldrar, som själfva kommit i åtnjutande af idrottens beprisade inflytande, äro nämligen de första, som leda sina barn in på samma spår. Och då på ungdomen exemplet makt är stor, framför allt om intrycken komma från dem, till hvilka ungdomen skådar upp, får man ej förvåna sig öfver, att idrottsmännens antal ökas år från år.

Stockholm är framför allt vår svenska idrotts hemvist. Därifrån utgår impuls till mången ny idrott. Där pröfvas utlandets idrottsformer, om de passa för våra svenska förhållanden, innan de spridas inom landet vida kring.

En stadsbo är också vida mer i behof af idrott än den på landet boende. Idrotten är nämligen ett surrogat för den stärkande motion och det friluftslif, som landtbon till följd af sin verksamhet oftast erhåller till skänks.

Och detta surrogat, i brist på något bättre, är i vår tid dess mer af behof, som nutidsmänniskan lefver ett lif, som ställer stora anspråk på styrka både i fysiskt och intellektuellt afseende. Idrotten, rätt uppfattad och rätt använd, blir således både ett läkemedel och ett tidsfördrif, som förskaffar dess utöfvare en frisk kropp och ett gladt sinne, och som drifver på flykten den medfödda benägenhet till flegma, som kommer så mycket ondt åstad.

Att äfven vårt lands aristokratiska kretsar — med hvilka detta nummer af Idun särskildt sysselsätter sig — numera till fullo uppskalta och taga del i idrottens olika former, torde framgå af följande lilla öfversikt.

Idrotten växlar ju efter årstiderna, och liksom hvarje årstid har sitt särskilda behag, så hinner man ej få för mycket af en idrott, förr än en annan kommer som aflösning med samma nyhetens lockelse. Vi börja nu med vinterns idrotter, vår rätta hufvudstadsbos bästa årstid; ty på sommaren är han ju knappast att räkna som stockholmsbo.

Lawn-tennis, skridskoåkning, skidloppning och ridning stå framför allt under vintermånaderna på dagordningen.

Den förstnämnda af dessa har på kort tid blifvit societetens mest omtyckta idrott. Idrottsparkens tillkomst och bildandet af kronprinsens lawn-tennis-klubb hafva säkerligen mest bidragit hertil.

För tre år sedan var det endast några få lawn-tennis-klubbar, som abonnerade tider i Idrottsparken, och nu är klubbarnes antal därstädes ej mindre än 45 med 5 à 600 medlemmar. Lawn-tennis-säsongen tager sin början den 1 okt. och fortfar till den 1 maj följande år. Alla timmar äro under dessa 7 månader abonnerade från kl. 8 f. m. till kl. 10 e. m. Kronprinsens lawn-tennis-klubb abonnerar dagligen, året om, timmarne 3—6 e. m. samt dessutom två dagar i veckan 8—10 e. m.

Klubbens ej blott skickligaste, utan äfven flitigaste medlem är dess höge ordförande, h. k. h. kronprinsen. Knappast någon dag förgår under vintern, utan att h. k. h. tillbringar åtminstone någon timme i sin lawn-tennis-sal. Utom det stora nöje och den stärkande motion, h. k. h. äger i denna idrott, så vet h. k. h., att han alltid vid denna tid i Idrottsparken finner personer, med hvilka han gärna sammanträffar.

H. k. h. har också med sitt kända älskvärda och okonstlade sätt gifvit sammanvaron inom sin klubb en så angenäm ton och prägel, att de af dess medlemmar, som ej dagligen deltaga i lawn-tennis-partien,

EN LAWN-TENNIS-KLUBB I IDROTTPARKEN.

FRU MÄRTA ADLERSTRÅLE, FÖDD VON OELREICH.

FRÖKEN ELSA LILLIEHÖÖK.

dock gärna taga Idrottsparken som mål för sin middagspromenad och där i den vackra hallen intaga sitt »five o'clock tea».

Tack vare h. k. höghets tillmötesgående har Idun blifvit satt i tillfälle att pryda sitt julnummer med h. k. höghets bild, tagen vid Idrottsparken särskildt för detta ändamål.

Studera vi klubbens matrikel, finna vi först och främst, att h. m:t konungen är klubbens hedersledamot, kronprinsen dess ordförande, prins Carl, prinsessan Ingeborg och prins Eugen dess medlemmar. Vi påträffa vidare idel kända namn, såsom de flesta af diplomatiska kårens medlemmar, bland hvilka de mest aktiva äro engelske ministern och hans fru samt belgiske ministern, hvilka ej gärna försumma en enda af vinterns lawn-tennis-dagar. Bland de mest flitiga spelarne äro äfven hofstallmästare Sager med fru, löjtnant Adlerstråhle med fru, fröken Lilliehöök, fröknarna Peyron, fru Weidenhielm, född Wijk, friherrinnan Blomstedt, född Adelsvärd, kabinettssekreteraren grefve Taube, grefve Clarence von Rosen friherre Magnus af Ugglasm. fl.

Med kronprinsens klubb hafva för öfrigt så småningom från de andra klubbarna införlifvats de skickligaste spelarne, så att kronprinsen nu är i tillfälle mäta sina krafter med de skarpaste lawn-tennis-spelarne i Stockholm.

Hvarje vår anordnar kronprinsens klubb en stor täflan, detta är till och med en internationell, som räckte i åtta dagar. Sex timmar dagligen gingo bollarne oafbrutet mellan de täflande, och stannade segern för denna gång på danskarnes sida. Dessa täflin-

FRÖKEN LOTTEN AF UGGLAS.

gar följas med det största intresse af såväl gammal som ung, och äro biljetterna till dem lika eftersökta som svåråtkomliga.

Af våra lawn-tennisspelande damer återgifva vi porträtten af fru Adlerstråhle, född von Oelreich, och fröken Lilliehöök, båda pristagarinnor vid den stora vartäflan Dessutom en gruppbild af en bland Idrottsparkens många klubbar, upptagande från vänster till höger räknadt (det stående ledet): friherrinnan S. Lagerbielke, fru G. Weidenhielm, grefvinnan C. Falkenberg, friherrinnan A. Beck-Friis, friherrinnan D. Sparre och grefvinnan A. Lagerberg. Den sittande damen är friherrinnan E. Blomstedt.

* * *

Medan vi nu vistas inom Idrottsparkens område, så förflytta vi oss direkt från lawn-tennis-salen ut på planen framför paviljongen. Är det då en frisk vinterdag, mötas vi af en tafsa så vacker och liflig, att man säkerligen ej ofta ser dess motstycke. Området emellan Idrottsparkens båda paviljonger apteras nämligen vintertid till skridskobana, och här samlas hvarje dag allt hvad ungt, skönt och gladt, som Stockholm kan framvisa.

Det är ej ovanligt att på denna lilla plats flere tusen personer kretsas kring på stålsko under musikens toner. En ny lockelse förskaffade sig Idrottsparken förliden vinter genom anläggandet af sin stora, präktiga kalkbacke, som genast blef en favorit hos allmänheten, och utför hvilken både gammal och ung syntes ily i svindlande fart. Idrottsparkens illuminationsfester med den vackra parken i snöskrud äro också vida

kända och prisade. För skolungdomen äro dessa aftnar säkerligen bland vinterns bästa nöjen.

Idrottsparken har sin skridskobana att tacka för sin stora popularitet. Ty föräldrarna känna ett betryggande lugn vid tanken på, att ingen Ran lurar under isen, och att äfven de minsta telningarna af familjen utan risk kunna sändas till Idrottsparken.

Också ter sig skridskobanan tidigt på förmiddagen, innan ännu de äldre tagit densamma i besittning som en sannskyldig barnkammare. Ett Eldorado för de små och en ögonfägnad för »mamma» och »pappa»!

Ett spel på isen, som är både intressant och fordrar rätt mycken smidighet och skicklighet af dess utöfvare, är »hockey». Vi lämna en bild däraf från Allmänna Skridskoklubbens bana vid Nybron. Bland de spelande damerna igenkänna vi grefvinnan Lewenhaupt, född Gossling, grefvinnan von Rosen, född von Horn, fröknarna Gyldenstolpe, von Höpken m. fl. Spelet har ett visst släktycke med fotboll, fastän bollen här skötes med en sorts klubba, som kan vara farlig nog ibland för de spelande, om dessa i stridens hetta komma i alltför intim beröring med bollträet.

Vår andra bild från vinteridrotten visar ett kälkparti vid Djursholm. Denna lilla villastad äger nämligen den bästa och längsta kälkbacke i Stockholms omgifningar, hvilken ofta användes af slutna sällskaper från Stockholm, som på den elektriska banan göra en utflykt till Djursholm både för att åka kälkbacke och för att sedermera avsluta detta friluftsnöje med en liten dans å restauranten. När de furstliga gästerna från Danmark vintertid besöka vårt konungahus, bjudas de vanligen på en utfärd till Djursholm; äfven brukar kronprinsen emellanåt under vintern för sitt umgänge anordna dylika uppträskande nöjen.

Å den bild från ett dylikt kronprinsens kälkparti å Djursholm, vi ha nöjet meddela, ser man just h. k. h. färdig på kälken med grefvinnan E. af Ugglas bakom sig. Den gladt leende damen i pälskragen i förgrunden är fröken Marika Stjernstedt.

ETT HOCKEY-PARTI PÅ NYBROVIKEN.

utom vara jämförelsevis ofarlig, ty oaktadt den djärfhet, som måste utvecklas vid idkande af skidsport, är det sällan man hör talas om någon allvarligare skada, ådragen vid densamma. Det mjuka snötäcket bidrager att göra de oundvikliga kullerbyttorna så litet kritiska som möjligt för lif och lem. Men att skidsporten vunnit en sådan popularitet, kommer sig nog äfven däraf, att den utöfvas lika mycket af damer som af herrar. Skulle dessa senare ensamma glida fram på sina skidor, ginge säkerligen en stor del af nöjet förloradt, nu däremot följa damerna troget på färden och gifva ej blott lif åt taflan, utan äfven färg däråt genom de rosor på kinden och den glans i blicken, som äro oskiljaktiga från denna idrott. En söndagsförmiddag efter nyfallen snö vid Fiskartorpet är ett stycke idrottslif, hvarom vi äldre ej en gång kunnat drömma. Skogarne och backarne myllra af skidlöpare, och är det ej ovanligt se en hel familj gifva sig i väg i muntert glam. Far och mor i tåten och så hela raden af plantor från den största till den minsta. Och lustigt är det att se, att, hur smala och huru små benen än äro, hafva de dock en förvånande förmåga att hålla balansen på den vingliga stråten.

Ingen idrott har dock i Stockholm på kort tid vunnit en sådan utbredning och anslutning som skidlöpningen.

För tio år sedan var det undantagsvis, som man såg en skidlöpare, nu åter hör det till regel, att en ungdom skall vara den lycklige ägaren till ett par skidor. Denna idrotts utöfvare kunna räknas ej i tusenden, utan i tiotusental. Också är det en idrott, som lämpar sig för alla. Den är billig, rolig och i hög grad stärkande. Den synes dess-

Mer försigkomna skidlöpare nöja sig dock ej med de backar Stockholms omgifningar hafva att bjuda på, utan gifva sig gärna ut på långfärder. Utrustningen är då ej vidlyftig och matsäcken i allmänhet ej stor, men förmågan att taga sig fram i hvilken terräng som helst och uthålligheten hos våra skidlöpare äro på god väg att uppöfvas till en förvånande grad. Är det därför någon idrott, som visar tendens att blifva en

RIKSMARSKALKEN VON ESSEN TILL HÄST VID ROSENDALS SLOTT.

nationell idrott, så är det skidsporten; den passar vårt kynne och den har en praktisk betydelse för oss med våra långa vint-rar.

*

Vi komma nu till en idrott, *ridning*, som visserligen till följd af vissa lokala förhållanden eller annat tidtals kan ligga nere, men som dock aldrig blir gammalmodig. Man iakttagert detta bättre utomlands än hos oss. Hur mycket t. ex. cykelsporten än vunnit terräng, har dock ridsporten där inom vissa kretsar alltid bibehållit sitt häfdvunna anseende.

Under de senaste åren har ridsporten hos oss lefvt under försvårade omständigheter och till följd däraf fört ett tynande lif. Våra ridhus i Stockholm hafva nämligen ej varit i ett sådant skick, att de lockat till talrika besök, och den förut omnämnda cykelsporten hotade till och med en tid att döda vår »civila» ridsport.

Den förra olägenheten är nu dock på ett glänsande sätt undanröjd i och med vårt Tattersalls färdigblifvande, och faran för cykelkonkurrensen är äfven öfverstånden, sedan den uppfattningen börjat göra sig gällande, att cykeln i första rummet är ett det utmärktaste fortskaffningsmedel, men först i andra rummet en angenäm idrott. Erfarenheten visar detta bäst. Huru många voro nämligen ej de, som för cykelns skull »sutto af» och sveko sin gamla vän hästen?

KRONPRINSENS KÄLKPARTI VID DJURSHOLM.

Men de erkänna nu sitt misstag efter ett par års hjulande och återvända ångerrfulla till sin första kärlek.

Många trodde, att ridsporten skulle få svårt efter de sista årens lägervall att åter arbeta sig upp i allmänhetens sympati, och att Tattersalls två ridhus skulle blifva svåra att befolka. Men så blef dock ej händelsen. Från första dagen Tattersall öppnade sina ridhusportar, har etablissemnet omhulats på alla sätt. Man fick snart klart för sig, att ett behof blifvit fylldt och detta

på ett utmärkt sätt. Ty på hela kontinenten finnes ej ett etablissement af denna art, som är uppsatt och ordnad på ett så förstklassigt sätt. Ridlektionerna ökade sig vecka för vecka, och tidtals stego dessa till den höga numerären af cirka 200 per dag. Vid de gamla ridhusen ansågs det bra, om man lyckades nå en siffra af 80 per dag. Damlektionerna försiggå i allmänhet på förmiddagen emellan kl. 10—2, ofta en lektion i hvardera ridhuset. Om aftnarne rida de unga i klubb vid musik, herrar och damer par om par. Ej mindre än fem instruktörer gifva lektioner, och när ridsäsongen är i full gång, stå ett 50-tal hästar till de ridandes disposition. Då lokalerna dessutom äro stora och luftiga, toalett- och sällskapsrummen vackra och praktiskt inredda, är det ej att undra på, att trefnaden på platsen är stor och att ridsporten i hufvudstaden återbördat sin gamla berättigade plats att vara en den eleganta värld-

EN FÄLTRIDTKLUBBENS JAKT. TECKNING FÖR IDUN AF GEORG ARSENIUS.

dens favoritidrott. Af våra i societeten mer bemärkta damer var det många, som förliden vinter hade bestämda riddimmar i Tattersall. Bland dessa voro amerikanske ministerns fru, mrs Thomas, österrikiske ministerns dotter, engelske legationssekreterarens och danske legationssekreterarens fruar, lady Herbert och grefvinna Brockenhuusen Schack, grefvinna Bonde, född Dickson, grefvinna Sager, född Moltke, comtesse Danneskiold Samsøe, m. fl. Den flitigaste och skickligaste ryttarinnan är dock fröken Lotten af Ugglas, som dagligen rider sin egen vackra häst Flying, hvilken vid prishoppningarna hemfört så många första pris.

Som en avslutning på vinterns ridlektioner följde på våren en serie schnitzeljakter till häst. Dessa jakter blefvo genast synnerligen omtyckta, och fälten räknade oftast ett 40-tal deltagare, hvaraf damerna flere gånger voro i majoriteten. Som lärospån och som gradpassering till fältridtklubbens jakter äro dessa Tattersalls lättare jakter af mycken nytta, ty de bereda ej blott ryttare och ryttarinnor, utan äfven hästarne. Fältridtklubben har ett högt anseende för sina sportmässigt ledda jakter. Men det fordras rätt stor terrängvana och ridskicklighet att följa klubbens hundar, hvarför det ej är att tillråda annat än rutinerade ryttarinnor att följa fältridtklubbens master.

Den bild af ett dylikt jaktsällskap vi presentera våra läsare har det stora värde, att den för Idun är tecknad af en vår tids förnämste hästmålare, artisten Georg Arsenius, sedan tjugu år tillbaka bosatt och

EN DAMLEKTION I TATTERSALL.

verkande i Paris. (Det är sällan herr Arsenius har tillfälle måla någon tafla här i Sverige; bland de få är den vackra bilden af konungen till häst, som i våras var utställd och som är i h. majestäts ägo. I sommar har herr Arsenius utfört tvänne större målningar, hertigen af Chartres och hertigen af Aumale, båda till häst.) Jaktsällskapet, som vi skåda på denna vår tafla, passerar just Kungl. borgen å Ladugårdsgärdet, hundarne följas tätt af de båda pikörerna i deras röda rockar, och själfva fältet ledes af mastern löjtnant E. Linder, som vi väl känna igen i förgrunden. Till höger om mastern rider grefvinna Brockenhuusen Schack och gräfve Clarence von Rosen. Den andra damen skall framställa fröken af Ugglas på sin Flying.

Våra öfriga bilder, tillhöriga denna afdelning, äro porträtt af fröken Lotten af Ugglas samt af

Stockholms mest populära ryttare h. excellens riksmarskalken von Essen, hvilken tidigt hvarje morgon, hurudant vädret än må vara, sitter till häst. Säkerligen kan h. excellens till ej oväsentlig grad tillskrifva dessa reguliära ridturer fördelen af att han är i besittning af en både kroppens och sinnets spänstighet, som vid hans ålder är mer än ovanlig. Bilden från Tattersalls ridhus visar en damlektion med löjtnant O. Ström som instruktör.

De mest mondäna af alla allmänna nöjen, hvartill Stockholm har tillgång, är dock otvifvelaktigt hästutställningen på våren samt årets båda kapplöpningar. Men af gammal häfd och efter utländskt mönster är det då ej blott det hippologiska elementet, som drager

Hylin & Co. Fabriks Aktiebolag

Kungl. Hofleverantör

Parfymmer:

Thea Ros
Skogsviol
Syrén

EAU DE COLOGNE * * *
ROYALE * * *

GULDMEDALJ
I STOCKHOLM
1897

Heliotrope
Violette de Parme
Goldlack (Lackviol)

Tvålar:

Thea Ros
Heliotrope
Hyacinthe

EAU DE COLOGNE DES
ARTISTES *

Rose de Marchal Niel
Carmen
Lilas Blanc

Detaljför säljning:

8 Regeringsgatan 8 16 Vesterlånggatan 16
Stockholm

och lockar, utan det är äfven i lika hög grad en toalettparad. Utomlands är det på de stora kapplöpningdagarna, som moderna i damtoaletten för året kreeras och som de nya idéerna och toalettartisternas fantasi lämnas lösa tyglar för att begagna en hippologisk term. Vi hafva visserligen ej ännu kommit så långt på denna damernas vädjobana, men den goda viljan fattas åtminstone ej, så mycket kan man redan se!

* * *

Sedan vi nu i korthet afhandlat de idrotter, som vintern har att bjuda på, skola vi se till, i hvad mån de öfriga årstiderna ytterligare hafva medel till att ur sportmässig synpunkt förljufva tillvaron. *Jakt* och *segling* intaga då en framstående plats. Båda hafva en stor publik, som är dess entusiastiska vänner. Jakten praktiseras visserligen ej, som bättre är, direkt af damerna, men den spelar dock för dessa under vissa tider en stor roll. Ty jaktsäsongen är på våra stora herresäten årets mest illustra tid. Då samlas ej blott på slotten jakt-herrens vänner, utan äfven slottsfruns väninnor, då är det damernas sak, när jägarne hungriga och törstiga återvända från dagens mödor, att förse dem med ej allenast detta lifvets nödtorft, utan äfven att sprida omkring sig den älskvärdhet och det behag, som sätter den rätta prägeln på ett angenämt sällskapslif. I England, idrottens korade hemland, är jaktsäsongen just af denna anledning årets mest efterlängade period.

* * *

Hvad *seglingen* beträffar, har den, tack vare Kungl. Svenska Segelsällskapets energiska arbete, ifrån att vara en blott idrott arbetat

sig upp till en plats, som inrangerar den bland våra mer allmännyttiga och fosterländska företag. Segelsällskapet har i vida kretsar väckt intresset för sjölifvet, som för vårt hafsomslutna land är af så stor betydelse, det har skapat en flottilj, bestående visserligen af fartyg af en liten cert, men dock bemannad af en mer än vanligt rask och intelligent besättning, det bereder dessutom sina medlemmar under sommarmånaderna tillfälle att samla och magasinera en sådan fond af hälsa och gladt humör, att den räcker ett godt stycke in på den långa vintern. Svenska Segelsällskapets herrar ha klokt nog äfven vetat intressera sina damer för sin vackra lifsgärning. Vid dess högtider äro alltid damerna talrikt representerade, och dess matrikel är väl försedd med kvinnliga medlemmar, bland hvilka vi finna grefvinnan Douglas, friherrinnan Bonde, född Beck-Friis, grefvinnan af Petersens, friherrinnan von Höpken m. fl.

Sällskapet, som under de sista fem åren i större och mindre eskadrar företagit seglingar till Finland, Danmark, Norge och Tyskland, har därunder hemfört ett stort antal priser, som gjort den svenska båtbyggarekonsten och sjömanskapet all heder.

Kungl. Svenska Segelsällskapet räknar till sina hedersledamöter, förutom den kungliga familjen, kejsar Wilhelm, prinsen af Wales m. fl.

Mången annan idrott än de nu omnämnda finnes naturligen, som vore lika värd sitt särskilda kapitel, men vår artikel har redan blifvit lång, och de nu afhandlade idrottsgrenarna visa i alla fall otvetydigt, såväl att idrotten inom societeten och ej minst bland dess damer funnit många och skickliga utöfvare, som ock att godt tillfälle finnes till val för hvar och en, när han står i beråd att åta sig utse den idrott, som bäst passar hans naturel, hans förmögenhetsvillkor och den tid han har att offra på att hålla sin kropp vid vigör och kraft, och hvilken tid säkerligen är en af dagens bäst använda timmar.

EDERT YLLE krymper icke och blir aldrig sträfft, om Ni stöter plaggen i ett ljumt lödder af

SUNLIGHT TVÅL

sköljer i lika varma vatten, kramar ur, icke vrider plaggen, breder ut dem på en grof duk, lägger en annan öfver och rullar samman riktigt hårdt. Låt rullarne ligga en halftimme, häng upp plaggen och stryk, innan de blifvit riktigt torra. De få öre, som Sunlight-Tvål till en tvätt kostar mera än andra tvålsorter, äro väl använda. *Edra kläder och händer fara icke illa och om kläderna få ligga intvålade en stund, är halfva arbetet gjordt. Se till att Tvålen är stämplad Sunlight Soap Lever Bros. Ltd Port Sunlight och refusera tvålar, som äro lika bra, ty sådana finnas icke.*

GUST. CARLSSON & Co

VASAGATAN 5 * STOCKHOLM

Försälja från lager och på kort leveranstid

CROSSLEY- GASMOTORER, FOTOGEN-MOTORER, MOTOROLJA;

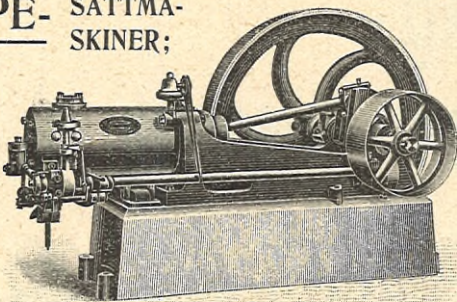
DAWSONGASVERK Utföra kompletta motoranläggningar med Dawsongas för fabriker, elektriska belysnings- och kraftstationer;

BERGMANN- DYNAMOMASKINER, ELECTRO-MOTORER, ELEKTRISKA FLÅKTAR och VENTILATORER;

LINOTYPE- SÄTTMÅSKINER;

NORTH-

SKRIF-MASKINER...

Smedman den äldres HANDELS-SKOLA,

16 Stortorget 16
STOCKHOLM

— Allm. Telef. 21 77. —

H. F. Lemke

Kongl. Hofleverantör

— Ködhodtorget —

rekommenderar
Specierier, Konserver,
Delikatesser m. m.
till billiga priser och ferm expedition.

Smålandsgatan 31 B,
STOCKHOLM.

ELEVER, manl. och kvinnl. mottagas alla tider.
PROSPEKT på beg. Bref besvaras med omgående.
OBS! Mest erkända Handelsläroverk.

P. Th. Björstedt,
Handelslärare
o. Kalligraf.

PRIS-LISTA gratis från

HALDA FICKUR-URFABRIK, Svängsta.

SVEN SCHOLANDER, Brunkeb.-torg 14.

TILL JULEN:

LANTERNOR
SCIOPTIKON
BILDER ...

FOTOGRAFI-APPARATER

* FONOGRAFER

* KIKARE, ALBUM

* STEREOSCOPIUM

RIKASTE LAGER!

BILLIGASTE PRISER!

FOTOGRAFISKT MAGASIN

Mycket ondt

åstadkommes dagligen genom billiga sötsaker och ett hejdlöst förtärande af chokoladfabrikat af tvifvalaktig smak och ännu tvifvelaktigare sammansättning. Afsedd att i sin mån motarbeta detta onda är

Van Houtens Chokolad

en åt-, dessert- och delikatesschokolad af renaste och finaste beskaffenhet. Detta nya fabrikat från den kända världsfirman utgör en närande och stärkande förfriskning för alla åldrar samt särskildt för barn en oskadlig och omtyckt läckerhet. Van Houtens Chokolad intager å sitt område samma höga rang, som

Van Houtens Cacao

— världens förnämsta —

intager bland cacaosorterna. Båda dessa mönsterfabrikat finnas numera öfverallt att tillgå. (S.T.A.08871)

JOH. LUNDSTRÖM & C:o.

Stenkol, Cokes,

1:a maskinkrossad Antracit,

bästa bränsle för ILLUMINATIONSKAMINER och VÄRMENECESSÄRER.

Carré-Briketter

för kokepislar, kakeugnar, strykugnar m. m.

Allm. tel. 22 88. Kontor: 22 Skeppsbron 22. Rikstelefon 427.
Allm. tel. 60 19. Försäljning 5 Strandvägen 5. Rikstelef. 22 20.
Allm. tel. 61 98. Filial: 1 Parmmätaregatan 1. Rikstelefon 20 12.

Allm.
8 68.
47 36.

Olaus Olssons Kolimport-A.-B.
Stockholm.

1:ma ANTRACIT,
Hushållskol. Cokes. Marie-Briketter.

KÖP ALLTID RADIATORSMÖR!

SILFVER för bosättning
— i största urval —
till billigaste pris hos

Hofjuvelerare K. ANDERSON, 1 Jakobstorg 1.

P. G. BJURSTRÖM,

51 Drottninggatan STOCKHOLM Drottninggatan 51.

Största lager af LAMPOR, Glas, Porslin, Nickel, Nysilfver, Galanteriartiklar,

allt till lägsta priser.

HALLINS KONSTHANDEL.

22 DROTTNINGGATAN. STOCKHOLM.

Största lager af KOPPARSTICK, FOTOGRAFYRER, FOTOGRAFIER efter klassisk och modern konst.

SKULPTUR. KERAMIK.

Husmödrar!

Spara

är lösen för hvarje husmoder med en begränsad hushållspenning!

Huru göra en verkligt stor besparing? Jo, använden i Edra hushåll

PELLERINS MARGARIN,
Göteborg,

som är bäst, drygast o. billigast.

Florås Eau de Cologne
och
Essence Fiorentina
rekommenderas.

Finaste kvalitet. Elegant utstyrelse.
Stark och Välluktande.
PARFUMERIE FLORA.
GEFLE.

Alla sorter
Eau de Cologne
Parfymer
Tvålar och
Toilettmedel m. m.
C. F. DUFVA,
STOCKHOLM,
41 Drottninggatan 41.
Etabl. 1849.

Dampälskragar,

stort urval, billiga priser,
egen tillverkning.

Illustrerad priskurant gratis
och franco på begäran.

D. FORSELLS SÖNER & C:o
26 Drottninggatan 26,
13 Hamngatan 13.

Lampor * Etagerer * Ur * Kandelabrar *
Vaser * Skålar * Jardiniärer *
Byster * Statyetter *
Skrifgarnityr m. fl. till
julkappar passande artiklar.
K. FORSBERG & C:o
Nya operahuset
Franska,
Tyska och Engelska
Konstindustriella föremål
i brons, porslin och glas.

SINGERS
Original-Symaskiner
äro de bästa.

Säljas i Stockholm endast
15 Fredsgatan 15. SINGERS FILIAL.

PASSANDE JULKLAPPAR.

Skrifttyg, Ljusstakar, Kaffeserviser, Brickor, Pennknifvar, Saxar och Rakknifvar. Etsade och förgyllda Stålarbeten, Skridskor, Fruktnifvar, Supégafflar m. m. af Aluminiumguldbrons. * *

1 **ESKILSTUNA-MAGASINET** 1
Malmtorgsgatan
Allm. telefon 44 66.

Förbands- och
Sjukvårdsartiklar,
Rena Kemikalier,
Droger, Parfymer
m. m. till billiga priser hos
WILH. BECKER,
Kungl. Hofleverantör,
5 Malmtorgsgatan 5,
STOCKHOLM.

För Glödrigare &
Träsnidare!
Träarbeten med och utan uppritade mönster, i stort urval, äfven med svenska allmogemönster samt Glödrutningsapparater, Färger, Betsar m. m., allt af bästa beskaffenhet och till billigaste pris.
WILH. BECKER,
Kungl. Hofleverantör,
5 Malmtorgsgatan 5,
STOCKHOLM.

ÄKTA MARSALA-MADEIRA,

å 1 krona pr 1/2 butelj (utom glas), som för sin fina smak och hälsosamma egenskap öfver hela landet vunnit synnerlig efterfrågan.

Försäljes uteslutande af
Dahlheim & Engström,
SÖDERMALMSTORG.

Rikstel. 14 21. Allm. Tel. 31 29.
Prof sändes.

Skönhet är rikedom, rikiedom är makt!

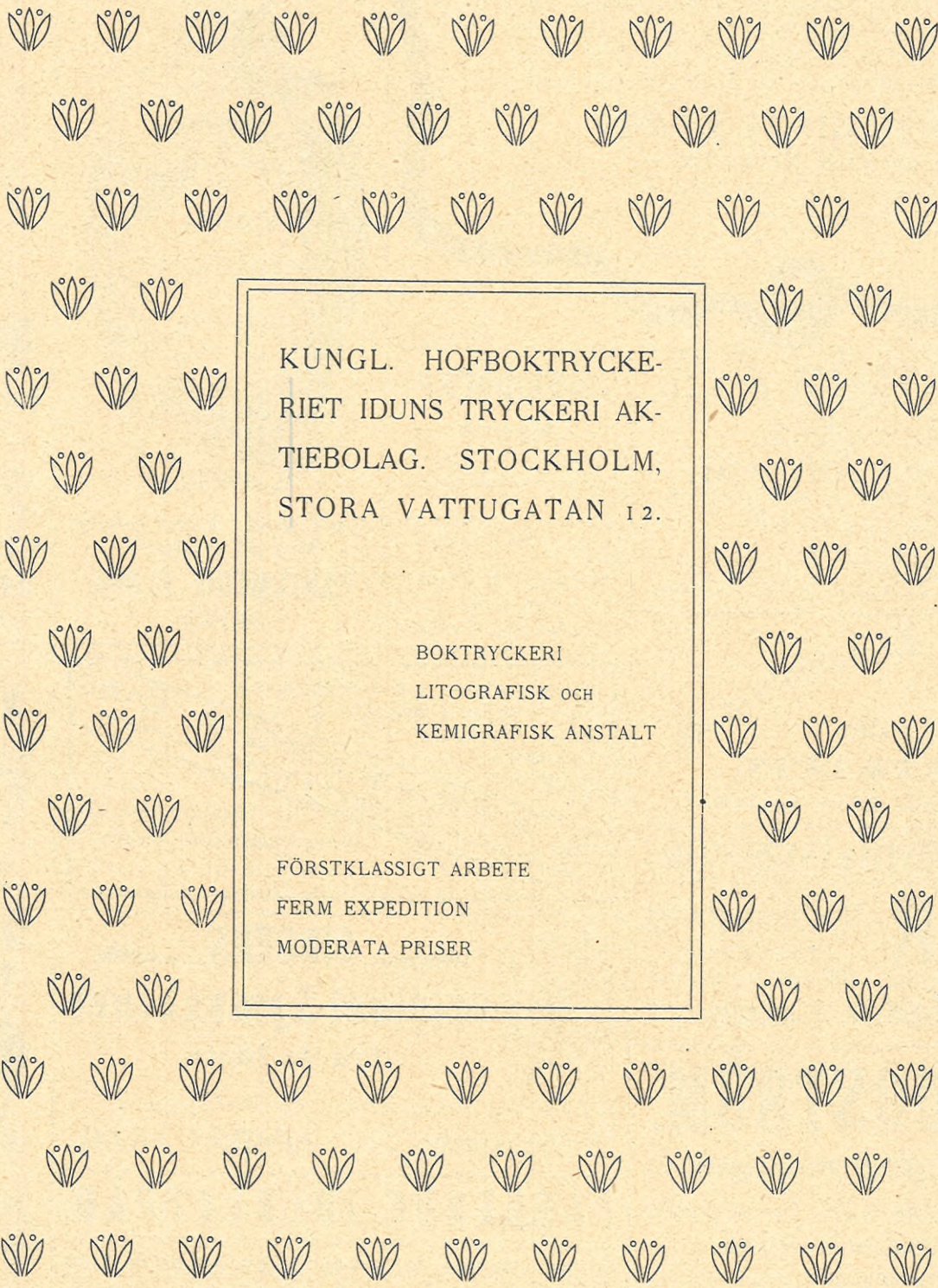
Finnbalsam.
Bästa medel för borttagande af finnar och bulnader samt att om dagen dölja finnar och röda fläckar. Utmärkt för herrar som lida af s. k. rakfinnar. Pris kr. 2 + porto pr flaska.

Crème Charmante.
Utmärkt medel för botande af hudlöshet, brännskador, sårnader, skoskaf samt för att göra spruckna och röda händer hela och hvita. Bör finnas i hvarje hem. Pris kr. 2 + porto pr burk.

Antisud.
Borttager efter några få gångers begärande hand-, arm- och fotsvett. Pris kr. 2 + porto pr flaska.

Hårfärgningsmedel.
Non plus ultra.
Den som ej vill hafva grått hår eller skägg bör ovillkorligen använda "Non plus ultra", utmärktaste och oskadligaste medel, som existerar för erhållandet af en naturlig, varaktig, vacker färg, brun eller svart. Pris kr. 4 pr sats jämte borstar. Ofvanstående utmärkta preparat, de bästa som finnas, expedieras mot postförskott från

Tekniska General-Depöten,
Stockholm, Grefsgatan 17.
Försäljas äfven i hvarje välsoorterad parfymaffär.

KUNGL. HOFBOKTRYCKE-
RIET IDUNS TRYCKERI AK-
TIEBOLAG. STOCKHOLM,
STORA VATTUGATAN 12.

BOKTRYCKERI
LITOGRAFISK OCH
KEMIGRAFISK ANSTALT

FÖRSTKLASSIGT ARBETE
FERM EXPEDITION
MODERATA PRISER

Henrik Gahns Amykos.

Gammalt, bepröfvadt, af allmänheten värderadt och af framstående läkare förordadt antisepticum.

Henrik Gahns Tvålar.

Savon Ideal, Savon Violette du Nord, Savon Hyacinthe, Savon Royal, New Mown Hay Soap, Borax Benzoëtvål, Äkta Aseptintvål, Lanolincremetvål, Gahnelit-tvål, Boroglycerintvål, Kristall-Glycerin-tvål m. fl.

Guldmedalj, Stockholm 1897.

Gahnelit.

för munnens, svalgets och hudens m. m. vård. Verksamt skydd emot de smittosamma sjukdomsfrön, som intränga genom munnen och ytterst välgörande för tänderna på grund af sitt hämmande af mjölktsyrebildningen i munhålan. Se vidare intyg.

Angenäm smak. Konserverar tänderna.

Tillverkas under kontroll af Professor Carl Sundberg, Upsala.

**Gahnelit-tandpasta. Gahnelit-tandpulver.
Gahnelit-lanolincreme.**

Henrik Gahns Aseptin Amykos Aktiebolag, Upsala.

Hofleverantör hos H. M:t Drottningen

Partilager i Stockholm hos (G. 88567).

Emil Fredrikson, Hofslagaregatan 4B.

GUSTAF HOLMBLOM,

KAPP-AFFÄR

38 Vesterlånggatan 38

STOCKHOLM

rekommenderar nedanstående högst moderna och eleganta

Nyheter för innevarande * * *

Vintersaison,

nämigen Eleganta Paletots uti hellånga, trekvartlånga och halflånga. *Sista Pariser-mode!* Eleganta, korta Jacquettes i alla färger och moderna tyger. *Sista Pariser-mode!* Eleganta, långa Fru-Kragar och Capes uti Siden, Ylle och Plysch. *Sista Pariser-mode!* Eleganta Supé-, Promenad-, Teater- & Kvällkappor, såväl vadderade som med pälsfoder. *Sista Pariser-mode!* Eleganta Promenadkostymer för Höst- & Vintersaison. *Sista Pariser-mode!*

Pälskragar och Pälsapes, Skottiska Kragar och Engelska Golfapes, särdeles ändamålsenliga att använda såväl för Höst- som Vinter.

Allt af sista mode och solidaste tygsorter.

(G. 90183)

Aktiebolaget
Per Perssons
Väf- o. Stickmaskin.
Drottninggatan 21 B, Stockholm.
Guldmedalj; Malmö
1896, Stockholm 1897.
Nutidens bästa
Stickmaskiner.
Omsorgsfullaste arbete.
Största användbarhet.
Billigaste pris.

C. A. Lindgren & C:o

utmärkta

Arraks Punsch Medaille d'or

rekommenderas. (89882).

hvilken omtänksam
hushållsmoder

har ännu ej pröfvat Grafström & C:o
ångrostade kaffe?

Den som ej gjort det bör ej underlåta att köpa detta äkta, oförfälskade af Prima råvara och med största omsorg Rostade Kaffe.

Hos välförsedda Herr Specerister i hela riket. (G. 89832).

rekommenderas. (G. 88766.)

SVENSKA DAGBLADET

utkommer 7 gånger i veckan,

gedigen, innehållsrik, omväxlande och lättläst moderat-liberal hufvudstadstidning, ofta illustrerad med goda porträtt och andra teckningar till dagskrönikan, bör finnas

i hvarje bildadt hem.

Snabbaste nyhetstidning, utförligaste och bästa privattelegram från in- och utlandet.

INNEHÅLLER (hufvudstadsupplagan så väl som landsortsupplagan): af skriftställaren greve *C. G. Wrangel* redigerad utrikesafdelning, den yppersta i någon Stockholmstidning; hofsamt hållna ledare, däribland mycket bemärkta inlägg i dagens frågor af professor *Harald Hjärne*; omsorgsfull konst- och litteraturafdelning, redigerad af hrr *Tor Hedberg* och Professor *Oscar Levertin* under medverkan af skriftställaren *Verner von Heidenstam* m. fl.; teateranmälningar af hrr *Tor Hedberg* och *Hjalmar Söderberg*; musikanmälningar af tonsättaren dr *Karl Valentin*; uppsatser i sportfrågor, särskildt de, som röra hästsporten och hästafveln, af den äfven som hippolog kände greve *C. G. Wrangel*; omsorgsfull handels- och finansafdelning, redigerad af *framstående fackman* och dagligen meddelande speciellt till Svenska Dagbladet telegraferade slutnoteringar i New York och Chicago för närmast föregående dag; påpasslig och väl sofrad notisafdelning från Stockholm och det öfriga landet; lifigt skrifna intervjuer, in- och utländska korrespondenser, skildringar ur Stockholmslifvet m. m.; omväxlande, städse af god ton präglad förströelseläsning, såsom krönikor, noveller, humoresker etc.; intressant och väl vald följetongsafdelning.

Stockholmsupplagan

kostar:

helt år	12 kr.
halft år	6: 50
kvartal	3: 25
månad	1: 10
hembäringsafgiften inberäknad.	

Landsortsupplagan

kostar:

helt år	6 kr.
halft år	3 kr.
kvartal	1: 75
månad	0: 60
postarvodet inberäknadt.	

Prenumerera!

STOMATOL

Nutidens förnämsta
antiseptiska toalettmedel.

Vetenskapligt bevisadt det enda existerande verkligt tillförlitliga medlet för tändernas bevarande och munnens vård. Undersökt och vitsordadt af in- och utlandets förnämsta bakteriologer.

Rekommenderas af Herrar Läkare och Tandläkare.

Tillverkas under kontroll af D:r EDV. SELANDER, Docent i Bakteriologi vid Kongl. Karolinska Institutet i Stockholm.

STOMATOL-
STOMATOL-
STOMATOL-
STOMATOL-

De bästa medel för tändernas, munnens och hudens rationella vård.

TILL SALU Å ALLA APOTEK
I RIKET SAMT HOS HERRAR
PARFYM- OCH
SPECERIHANDLANDE.

Brödrene Cloetta

KONGL. DANSKA HOFLEVERANTÖRER.

ÅNGFABRIKER FÖR TILLVERKNING AF

KÖPENHAMN.
MALMÖ.
KRISTIANIA.

afdelningskontor i
STOCKHOLM
RGER JARLSGATAN 13
samt
ÖTEBORG,
ERGEN OCH
HRONDHJEM.

Eau de Cologne

(Blå och gul etikett.) Den är den äkta, starkaste, varaktigaste, mest uppfriskande och stärkande.

4711:s fabrikater säljas af alla välsorterade parfymhandlande.

Rhein Veilchen.

(Rhen Violette)

ÅTERGER NATURTROGET VIOLBLOMMANS DOFT.
Läs detta

För att genast erhålla den verkligt fina doften af parfymen Rhein Veilchen tagas hvarje gång blott några få droppar, ty i för stor mängd skadas finheten i doften, emedan Rh. Veilchen levereras mycket starkt koncentreradt.

Pris: kr. 2,25, 3,00 och 4,50 pr flaska.

BÄSTA NÄRINGSMEDEL FÖR BARN OCH SJUKA.

FINNES PÅ APOTEKEN SAMT HOS ALLA VÄLFURNERADÉ HERRAR
SPECERIHANDLANDE

PROF AF SÄNDES PÅ BEGÄRAN GRA-
TIS OCH FRANCO FRÅN AXEL LENNSTRAND, GEFLE.

Min son Gunnar, som vid 8 månaders ålder var behäftad med kronisk förstoppning, contractur i båda benen, utslag på rygg och mage samt bölder å hufvudet jämte stor allmän svaghet, har efter sex veckors behandling med „MELLINS FOOD“, uppblandad med komjölk, i förening med annan lämplig behandling, nu blifvit fullkomligt frisk, har regelbunden afföring, huden fullt normal samt har tilltagit i vikt, som synes af vidfogade vikttabell, hvarjämte kan intygas, det hans matsmältningsorganer fördragit „MELLINS FOOD“ — äfven i ganska stora doser — synnerligen väl.

Med anledning af förestående glädjande resultat med min lilla gosse anser jag mig på det varmaste kunna rekommendera „MELLINS FOOD“.

Fru MIMMI ROSENLOF,
född Amberger.

VIKTNOTA:

Den 13 Januari 1896	6,775 kilo.
" 20 "	7,300 "
" 26 "	7,800 "
" 2 Februari "	7,910 "
" 9 "	8,000 "
" 16 "	8,180 "
" 23 "	8,300 "
" 1 Mars "	8,650 "